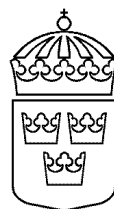

Riksdagens protokoll 1998/99:78

Tisdagen den 13 april

Protokoll
1998/99:78

Kl. 14.00 – 16.42
18.00 – 19.50

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Erik Åsbrink* (s) den 13 april återtagit sin plats i riksdagen, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Agneta Brendt*.

2 § Anmälan om ny ersättare för statsråd

Talmannen anmälde att *Agneta Brendt* (s) inträtt som ersättare för statsrådet *Ulrica Messing* fr.o.m. den 13 april, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Kenth Högström*.

3 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Erik Åsbrink* (s) ansökt om ledighet under tiden den 13 april–13 maj 1999.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Kenth Högström* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Erik Åsbrink*.

4 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning

Från statsminister *Göran Persson* hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagens talman

Jag har i dag med verkan fr.o.m. denna dag entledigat statsrådet och chefen för Finansdepartementet *Erik Åsbrink*.

Jag har vidare utsett generaldirektör *Bosse Ringholm* att fr.o.m. denna dag vara statsråd och chef för Finansdepartementet.

Stockholm den 12 april 1999

Göran Persson

Skrivelsen lades till handlingarna.

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag vill informera kammarens ledamöter om att vi bland åhörarna i dag också har presidenten för OSSE:s parlamentariska delegation Helle Deng och hennes medarbetare, som jag hälsar hjärtligt välkomna.

*Information från
regeringen*

5 § Information från regeringen om situationen i Kosovo

Anf. 2 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi har svårt att finna ord för den mänskliga tragedin i och omkring Kosovo. Människor föses som boskap från sina hem. Desperata föräldrar söker minderåriga barn. Uttröttade gamla tvingas köa i dagar utan mat, toaletter och värdighet.

Under mitt besök i Genève nyligen samtalade jag med FN:s flyktingkommissarie och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. De samtalen förstärkte bilden av en planerad och systematisk fördrivning av civila kosovoalbaner från president Miloševićs sida. Konflikten i Kosovo har pågått i närmare tio år. Under denna tid har det internationella samfundet upprepade gånger uppmanat Milošević att lösa konflikten på ett konstruktivt och fredligt sätt. I stället för att förhandla fortsatte han förtrycket och terrorn. Om detta vittnar 260 000 kosovoalbaner på flykt redan innan Natoaktionen. Det är mot den bakgrunden som man måste se kriget.

En hållbar lösning av Kosovokonflikten måste till slut nås med politiska medel. FN:s generalsekreterare och EU:s utrikesministrar ställde i förra veckan tydliga och likartade krav på Milošević. Först och främst måste han omedelbart stoppa dödandet och de militära aktionerna i Kosovo. De jugoslaviska militära styrkorna, polis och paramilitära grupper skall dras tillbaka. Milošević måste också ge sitt medgivande till en internationell militär fredsbevarande närvaro. Han måste godta ett ovillkorligt återvändande av alla de människor som deporterats, och han måste garantera att de humanitära organisationerna ges obehindrat tillträde. Han måste på ett trovärdigt sätt ge försäkran om sin beredvillighet att på basis av Rambouilletavtalet utarbeta ett politiskt ramavtal för Kosovo i överensstämmelse med FN-stadgan och folkrätten. De utspel som vi hittills sett från Belgrad har inte varit tillräckliga.

Vad kan då Sverige göra i detta läge? Den humanitära krisen pågår nu, och den kan inte vänta på en lösning. Låt mig berätta lite grann om regeringens insatser i den humanitära kris vi i dag kan se.

Regeringen har tidigare fattat beslut om drygt 27 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Kosovo. Det innefattar stöd till svenska enskilda organisationer, Röda korset och FN:s flyktingkommissarie UNHCR. Regeringen beslutade i dag att Räddningsverkets transportkapacitet skall ställas till livsmedelsprogrammets förfogande för att fortsätta arbetet med att transportera förnödenheter i regionen till en kostnad av ytterligare 8 miljoner. Räddningsverkets lastbilar kommer därmed att kunna utnyttjas som en efterlängtd och gemensam resurs för FN-organet i området under UNHCR:s samordningsansvar. Därutöver undersöker regeringen

möjligheten att vid behov bistå UNHCR med två transportflygplan av typ Hercules. Vidare hoppas vi för humanitära ändamål kunna utnyttja delar av den numera hemtagna Unpredepstyrkan från Makedonien. Det samarbetsavtal för 1999 som Sverige slöt med UNHCR i mars omfattar totalt 340 miljoner kronor. I avtalet förutsågs att det kritiska läget i Kosovo skulle kunna kräva extraordinära insatser. Så hittills har UNHCR använt 17 miljoner kronor av det svenska bidraget för krisen i Kosovo. Regeringen beslutar också nästa vecka om bidrag till Internationella Rödakorskommittén, vilket betyder ytterligare 8,5 miljoner kronor till Kosovo. Redan under påskhelgen sände Sverige genom Räddningsverket stora mängder förnödenheter, mat, tält, vattentankar och filter till krisområdet.

Vi måste också stödja de grannländer som nu bär den största bördan gemensamt i det internationella samfundet. EU-kommissionen har presenterat ett biståndspaket på 2,3 miljarder kronor för att hjälpa de regeringar som är särskilt utsatta, främst i Albanien, Makedonien och Montenegro.

Skydd och bistånd till flyktingarna i regionen är det främsta alternativet. Men det finns också behov av en beredskap att avlasta länderna i närområdet genom att också andra länder ger ett tillfälligt skydd. Sverige är berett att ge upp till 5 000 personer sådant tillfälligt skydd. Pierre Schori var i förra veckan på plats i Makedonien för information och samtal om flyktingläget.

Det jag har räknat upp nu handlar om de kortsiktiga åtgärderna för att bidra till att lösa den humanitära krisen. Det handlar också om att vi nu måste se de långsiktiga åtgärderna och fundera över vad som på lång sikt kan göras på Balkan för att få en lösning.

När en fredsuppgörelse har uppnåtts och flyktingarna återvänder måste Kosovo ges möjlighet att bygga upp det samhälle som vi varje dag i tidningarna kan läsa om har raserats. Regeringen har redan tagit ett initiativ och tidigare varit värd för en internationell konferens med diskussion om hur vi kan stärka det civila samhället i Kosovo och hur vi gemensamt internationellt kan göra återuppbyggnadsinsatser och naturligtvis ge bistånd.

Politiskt är vår stora utmaning att i sydöstra Europa knyta ihop både med varandra och med övriga Europa de länder och de folk som har genomlidit krig på 1990-talet. Den ekonomiska och politiska omställningen och säkerhetsuppbyggandet har genomförts den gångna tioårsperioden i Centraleuropa, men i sydöstra Europa har denna process precis börjat. Vi måste stödja den processen också genom ekonomiskt stöd och genom insatser som ställer krav på mottagarna och stimulerar länderna till samarbete, insatser som skulle kunna jämföras med Marshallhjälpen efter andra världskriget.

Behovet av stöd från EU gäller såväl den politiska och ekonomiska omvandlingen som återuppbyggnad och försoning. Här kommer den svenska regeringen att vara fortsatt aktiv och drivande inom EU. Vi behöver en gemensam bred ansats för förebyggande och hållbara konfliktlösningar i regionen.

Det långsiktiga arbetet handlar också om att stärka FN och folkrätten. Det var naturligtvis ett bakslag för FN:s och säkerhetsrådets auktoritet att rådet inte kunde enas om åtgärder för att följa upp de resolutioner om konflikten i Kosovo som rådet antog förra hösten. Sverige arbetade som

säkerhetsrådsmedlem målmedvetet för att rådet skulle ha denna beredskap.

De permanenta medlemmarna av FN:s säkerhetsråd har ett särskilt ansvar för att FN-vägen kan användas fullt ut. Det gäller även användning av militära medel där internationell fred och säkerhet hotas.

Missbruk av vetorätten undergräver säkerhetsrådets ställning och trovärdighet. Samtidigt skall vi komma ihåg att de säkerhetsrådsresolutioner som har antagits ger det internationella samfundet en enad röst i kraven på Milošević. Det är nu nödvändigt att återupprätta säkerhetsrådets auktoritet.

En viktig lärdom av Kosovokonflikten är att vi behöver stärka vår kunskap om, vår förmåga till och vår vilja att förebygga konflikter. En annan lärdom är att säkerhetsrådet måste reformeras för att bli mer effektivt och handlingskraftigt. FN måste stärkas och inte försvagas. Sveriges FN-ambassadör är en av de ledande i det arbetet.

Politiskt fortsätter den svenska regeringen att arbeta för att ett starkt och samlat internationellt tryck skall upprätthållas mot Belgrad i syfte att öppna vägen för en politisk lösning. Ryssland, som också har ställt sig bakom kraven i säkerhetsrådets resolutioner, kan spela en särskild roll. Det är angeläget med största möjliga samsyn och samagerande från Rysslands och Natoländernas sida.

Det är också viktigt att den klyfta som uppkommit inte skall tillåtas att skada det långsiktiga alleuropeiska säkerhetspolitiska samarbetet.

Fru talman! Slutligen vill jag påminna om att den konflikt som nu pågår inte är en konflikt mellan serber och omvärlden. Det är en konflikt med den politik som Milošević driver, den etniska rensningen, kränkningen av mänskliga rättigheter och den oförsonlighet med vilken han har agerat under snart ett årtionde.

Endast en politisk förhandlingsuppgörelse samt demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna kan ge oss en hållbar lösning.

Den svenska regeringen ger FN:s generalsekreterare fullt stöd i hans ansträngningar att få i gång en politisk förhandlingsprocess som åter förankrar Kosovofrågan i FN:s säkerhetsråd. Generalsekreteraren kommer också att delta i Europeiska rådets möte i morgon kväll i Bryssel.

I ett större och längre perspektiv måste målsättningen vara ett demokratiskt Balkan, där länderna kan samarbeta regionalt samt fullt ut delta i det europeiska och globala samarbetet.

Anf. 3 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag vill först tacka utrikesministern för den här informationen och den information som har lämnats på annat sätt.

Jag konstaterar att Ryssland uppenbarligen spelar en nyckelroll i strävandet att nå en politisk lösning. Man får hoppas att mötet mellan USA:s Albright och Rysslands Ivanov i Oslo kan lägga grunden för någonting bra som kan ske under FN:s paraply.

Jag konstaterar vidare att EU:s agerande lämnar rätt mycket övrigt att önska i det perspektivet att Amsterdamfördraget träder i kraft om 18 dagar, och då får vi alltså en gemensam asyl- och flyktingpolitik att arbeta med.

Sedan över till min fråga. Det gäller de kosovoalbanierna som är på flykt inne i Kosovo. Man kan ana vilka omständigheter de lever under i dag,

men vi vet inte vad som händer. Då undrar jag över den svenska beredskapen att försöka utröna detta. Finns det någon möjlighet för FN att få insyn i Kosovo? Skulle Jugoslavien kunna ge ett sådant godkännande så att vi får en uppfattning om vad som händer dessa internflyktingar i Kosovo? Hur är den svenska regeringens beredskap att agera för de flyktingar som befinner sig inne i Kosovo och om vilka vi i dag inte vet så mycket?

Anf. 4 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag talade med den norske utrikesministern för ett par timmar sedan. Vi har båda tillsammans med alla andra samma önskemål om att mötet i dag mellan den ryske och amerikanska utrikesministern skall bli ett framgångsrikt möte. Det har fortfarande inte slutat, och det kanske bådar gott att de håller på längre än vad som är planerat.

Hade EU redan för tio år sedan talat med mer gemensam stämning när det gäller Balkan hade kanske många av konflikterna kunnat undvikas. Det som har skett visar väldigt starkt varför det är viktigt med en mer gemensam utrikespolitik inom EU.

Jag önskar naturligtvis att alla länder i EU är beredda att ta sitt ansvar också humanitärt för de flyktingar som behöver skydd utanför närområdet. Där finns det en del övrigt att önska. Jag hoppas att olika länder kommer att öppna sina gränser för de flyktingar som behöver skydd.

Fru talman! Det Lennart Daléus tar upp är naturligtvis en allvarlig fråga: Hur är situationen i Kosovo? Vi vet egentligen inte. I och med att de internationella organisationerna och många av de vittnen som har kunnat berätta om övergreppen har försvunnit därifrån, har vi en alldeles för dålig bild av vad som sker inne i Kosovo. Vi försöker genom olika källor att få fram all information som vi kan få fram.

När utrikesministrarna i EU träffades förra veckan var en av de viktiga frågorna att t.ex. Internationella Röda korset skulle beredas tillträde och att Milošević och Jugoslavien måste acceptera att Röda korset kommer dit för att kunna bistå på plats.

Anf. 5 LARS OHLY (v):

Fru talman! Flyktingsituationen förvärras för varje dag. Alltför många människor fördrivs från det Kosovo som de ser som sitt hemland. En sådan tragedi har vi inte upplevt på oerhört lång tid i Europa. Då är frågan: Vad finns det för beredskap om flyktingsituationen förvärras och permanentas och ett återvändande inte är möjligt?

Nu har regeringen sagt att vi är beredda att ta emot 5 000 flyktingar som ett tak i den första omgång som FN:s flyktingsekretariat begär hjälp med och som omfattar totalt 100 000 flyktingar. Finns det någon beredskap för ett större flyktingmottagande framöver?

Utrikesministern berörde inte frågan om svenskt deltagande i eventuella markoperationer i närheten av Kosovo. Jag förstår att det inte finns någon direkt begäran i dagsläget, men det borde vara intressant för riksdagen att få veta om regeringen har någon beredskap för hur man skall hantera en sådan förfrågan, om den kommer.

Ingvar Carlsson har i The Guardian riktat en mycket skarp kritik mot Nato för brott mot folkrätten och för att man ställer FN-systemet åt sidan och riktar in sig mot FN:s hjärta. Har regeringen någon förståelse för

förre statsministern Ingvar Carlssons bedömning och hårda kritik av Nato?

Slutligen: Ser utrikesministern någon som helst anledning till kritik mot Natos agerande i detta krig?

Anf. 6 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Om jag börjar med flyktingarna, skall vi komma ihåg att skälet till att man vill behålla så många flyktingar som möjligt i närområdet i de angränsande länderna är att det försvårar för Milošević att lyckas med den etniska fördrivning av kosovoalbaner som han har föresatt sig. Det är därför man från FN:s sida, från flyktingkommissariens sida och från det internationella samfundets sida inte vill hjälpa honom genom att i onödan ta ut flyktingar från regionen till andra länder. Däremot kan läget naturligtvis bli sådant att situationen är så pressad eller förhållandena så dåliga att flyktingarna i närområdet – eller de deporterade kosovoalbanerna, som man egentligen bör säga, eftersom det handlar om det – vill till andra länder och att FN:s flyktingkommissarie bedömer det nödvändigt att andra länder också måste ta emot flyktingar.

I det läget har vi från svensk sida sagt att vi tar emot upp till 5 000 flyktingar. Detta antal kan naturligtvis förändras i båda riktningarna. Just nu ser det ut som om UNHCR inte vill skicka 5 000 deporterade till Sverige utan ett betydligt mindre antal. Det kan alltså handla om ett mindre eller ett större antal, beroende på hur situationen utvecklas.

När det sedan gäller Natoaktionen vill jag för det första påminna Lars Ohly om att det uttalande som regeringen gjorde genom Göran Persson efter att den militära aktionen hade inletts gjordes i samförstånd med samtliga partiledare. För det andra är det viktigt att komma ihåg att det redan fanns 260 000 kosovoalbaner på flykt när den militära aktionen inleddes.

Anf. 7 LARS OHLY (v):

Fru talman! Jag måste tyvärr konstatera att utrikesministern inte svarar på mina frågor. Jag frågade: Hur kommer Sverige att ställa sig om Nato begär hjälp med svensk marktrupp i Kosovos närområde? För det andra: Delar regeringen Ingvar Carlssons bedömning som den uttrycktes i artikeln i The Guardian? För det tredje: Har utrikesministern någon som helst kritik att rikta mot Natos agerande i detta krig?

Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det går fortare att ställa frågor än att svara på dem, och jag hann inte svara på alla Lars Ohlys frågor.

För det första delar jag inte Ingvar Carlssons uppfattning.

För det andra har vi inte fått ett uttryckligt önskemål från Nato om marktrupper. Den svenska positionen är att vi vill ha ett FN-mandat innan vi deltar med marktrupper. Det gör också att trupper från Sverige inte lär bli aktuella förrän efter en fredsuppgörelse, när det finns en fredsöverenskommelse och denna har diskuterats och har mandat i FN:s säkerhetsråd.

Anf. 9 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är en förfärlig situation som vi upplever mitt i Europa i dag. Vi känner alla förtvivlan över att inte kunna göra någonting där vi skulle vilja göra någonting i dag. Jag tror att de åtgärder som vidtas för att hjälpa är oerhört angelägna, och där fyller hjälporganisationerna en viktig funktion.

När det gäller regeringens agerande tycker jag också att det är viktigt att få ett ordentligt och tydligt svar om hur regeringen tänker ställa sig i förhållande till Nato. Även om utrikesministern antyder det vagt, framgår det inte tydligt var regeringen står. Skulle det vara möjligt att regeringen säger ja till att ingå med marktrupper om det kom en sådan förfrågan?

Den andra frågan jag har är om Sverige som alliansfritt land skulle kunna spela en mer aktiv roll när det gäller fredsprocessen. Det har kommit propåer från bl.a. ryskt håll om att Sverige, med tidigare goda kontakter med båda sidor, har möjlighet att spela en roll. Finns det någon sådan möjlighet i dag, och hur agerar regeringen?

Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! När det gäller marktrupper är det alltså inte aktuellt för Sverige att bidra med marktrupper till Natos aktion. Sverige kräver FN-mandat. Sverige kan däremot som militärt alliansfritt land, precis som Marianne Samuelsson antyder, spela en mycket viktig roll efter en fredsöverenskommelse och efter ett beslut i FN, där det just kan finnas en stor förfrågan och ett stort önskemål om att få med svensk trupp för att övervaka en fredsöverenskommelse. Jag tror att Sverige kan ha en stor roll att spela. Vi skall vara rädda om det.

När det sedan gäller diskussionen om deltagande med svensk trupp till Nato måste jag erkänna att jag har svårt att förstå den diskussionen. Det finns inte ens en uttrycklig förfrågan från Nato. Det skulle strida mot den svenska positionen, som är att vi skall ha ett mandat i FN:s säkerhetsråd. Det finns ingen anledning för oss att ha en diskussion om svenska trupper i ett läge där det vi behöver är att lägga alla våra resurser på att hjälpa de flyktingar som drabbas just nu och att ge ett humanitärt stöd för att förhindra de mänskliga tragedier som vi ser i och omkring Kosovo. Här tror jag att Sverige kan göra de stora insatserna i dag.

Jag tror att svenska trupper kan spela en stor roll efter det att vi har fått en fredsöverenskommelse och om det finns en önskan från många länder om att Sverige skall spela en aktiv roll för att garantera en fredsöverenskommelse.

Anf. 11 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är bra att utrikesministern är tydlig i fråga om att det inte är tänkbart att Sverige kan gå in med marktrupper med mindre än att det finns ett FN-mandat och att det är FN som agerar. Onekligen har frågan varit uppe. Även om det inte har kommit en formell förfrågan är Nato naturligtvis ute och trevar. Vi har tidigare fått höra att Sverige är välkommet som medlem om vi skulle vilja bli det. Det är oerhört viktigt att vi i vår internationella situation från svenskt håll noga markerar att vi är ett alliansfritt land och att det är som sådant vi skall agera, så att vi inte får en glidning över mot Natohållet.

Anf. 12 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tror att det här delvis också handlar om att man blandar samman flera olika debatter. Nato har sagt att man är intresserad av att göra humanitära insatser i Albanien, och man har bitt länder om bistånd till detta. Men det gör Nato i samarbete med FN-organen, t.ex. UNHCR.

Vi i Sverige gör nu alla de insatser vi kan för att stötta hela regionen och däribland stötta flyktinglägren och de flyktingar som har det väldigt svårt i Albanien. De humanitära insatserna är naturligtvis också någonting som UNHCR kan samarbeta med Nato kring. Det kan möjligen vara däriifrån som missuppfattningen kring Natomedverkan kommer.

Anf. 13 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har tre frågor. Det är naturligtvis bra med redovisningen av det som Sverige gör och vad som görs i världen för flyktingarna och för att förbättra situationen. Men egentligen kan ingen vara förvånad över det som händer nere i Kosova nu, med tanke på det stora antal soldater och säkerhetspoliser som vi visste fanns inne i Kosova när Natoattacken började. Ändå verkar det som om det internationella samfundet togs på sängen när man såg vad som skedde, med den massflykt som det nu är fråga om. Varför fanns det inte större beredskap för att stödja flyktingarna inför Natoaktionen?

Den andra frågan handlar om den kosovaalbanske ledaren Rugova, som av allt att döma sitter fängslad. Han kämpade ju länge för att få till stånd en fredlig lösning på Kosovakonflikten, och han hade väldigt lite stöd – i alla fall inte något handfast stöd som gav resultat. Nu sitter han alltså fängslad. Vad kan Sverige göra för att han skall släppas fri?

Den tredje frågan gäller det som utrikesministern här säger om att vi nu skall arbeta för att förebygga konflikter och för att FN skall reformeras och stärkas. Jag tycker att det är mycket bra. Men hur skall det gå till? Den frågan har jag själv ställt och flera med mig. Svaret blir att det inte finns tillräckligt stor vilja. Det beror också på vetorätten hos de permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet. Hur når vi dithän att vi verkligen får ett resultat när det gäller detta, så att vi slipper se en sådan här konflikt trappas upp på detta sätt, som vi har kunnat förutsäga i så många år?

Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Sverige har ju agerat både när det gäller det som har skett med Rugova och andra händelser som har skett i Jugoslavien under den här tiden. Vi har också agerat på uppdrag av de andra EU-länderna. Där emot har den jugoslaviska regimen vägrat att göra några eftergifter, som vi alla har kunnat se.

Sedan är det klart att man, som Marianne Andersson, kan fråga sig varför det inte fanns en större beredskap för de stora flyktingströmmarna. Jag tror inte att någon, även om man har sett tecknen på folkförförivning under tio års tid, hade kunnat förutse att det skulle bli en så välplanerad och systematisk folkförförivning. Det var vidriga exempel som bl.a. jag fick i Genève på hur man handlar på ett väldigt utstuderat sätt, alltifrån att man tar människors identitetshandlingar och nummerplåtar på bilar och bränner upp vigselbevis och register – allt för att se till att kosovoal-

banerna skall vara identitetslösa efteråt och inte kunna återvända och bevisa sin identitet.

Det jag tror att vi trots allt måste lära oss av detta är att ha en bättre beredskap inför framtiden. Det gäller att se till att vi stärker EU:s gemensamma utrikespolitik, för som jag sade inledningsvis: Hade man i alla Europas länder talat samma språk gentemot Milošević redan för tio år sedan, hade situationen kanske varit en annan i dag. Vidare gäller det att fortsätta arbetet med att reformera FN. Det är ett väldigt svårt arbete. Men jag tror ändå att man kan använda det faktum att vi nu står inför ett millennieskifte, inför år 2000. Vi kommer att ha en stor millenniekonferens i FN, där alla världens ledare kommer att träffas för att diskutera 2000-talet. Då, om inte förr, borde väl länderna vara redo att skriva på för ett starkare FN.

Anf. 15 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! När det gäller det sistnämnda hoppas jag verkligen att det blir så. Vi hoppas väl allihop att det ändå skall bli möjligt att komma framåt.

När det gäller detta med beredskapen vill jag erinra om det som hände i Bosnien, där vi kunde se hur serberna systematiskt förstörde precis vartenda tecken som kunde visa på det kulturella ursprunget. Vi vet ju vad som hände med biblioteket i Sarajevo bl.a. Sådana saker har ju hänt också förut, men inte riktigt i samma utsträckning som nu. Man borde inför en Natoattack ha kunnat förstå att det skulle hända mycket allvarliga saker. Jag tycker att alla borde ha förstått detta. Att det skulle bli exakt så här var ju svårt att förutse, men att det skulle hända mycket allvarliga saker i Kosova tror jag inte att någon kan ha varit ovetande om.

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan bara instämma i att det är en oerhört allvarlig utveckling som vi har sett. Vi har sett flera hundratusen på flykt redan före den militära aktionen och många hundratusen ytterligare efter den militära aktionen. Det finns naturligtvis många problem med det vi ser nu. Vi har också från svensk sida beklagat att vi inte har kunnat se ett entydigt folkrättsligt stöd för det som har skett i samband med den militära aktionen.

Nu måste vi försöka göra vad vi kan för att se framåt, både för att komma till rätta med den humanitära situationen och för att hitta en långsiktig politisk lösning på Balkan.

Anf. 17 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Låt mig först säga att det är viktigt att EU har en samlad position. Skall den europeiska unionen ha något inflytande, oavsett hur man utvecklar mekanismerna, måste man faktiskt vara enig. Därför är det tillfredsställande att den redovisning som utrikesministern gav av EU:s position är stark både i sitt fördömande av folkmord och folkfördrivning och när det gäller skulden för krisen, som läggs på den serbiska regimen.

Det är också bra att man nu äntligen får en samlad EU-strategi vad avser länderna i västra Balkan, de som utsatts för kris och krig. Det är ju en strategi som Carl Bildt länge har efterlyst. Nu kommer den i gång, och det är bra.

När det gäller svensk möjlighet att delta med humanitära insatser i Albanien är den svenska regeringen, om jag förstod utrikesministern rätt, beredd att delta i en sådan, om så behövs.

När det gäller att reformera villkoren för ingripanden i FN vore det väl en bättre väg att gå att uttryckligen säga ut att folkmord och folkfördrivning aldrig får hindra ingrepp från omvärlden, dvs. att en regering eller diktatur aldrig kan åberopa den nationella suveräniteten för att försvara folkmord och folkfördrivning. Jag tror att detta vore den bästa vägen att gå.

Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! När det gäller de humanitära insatserna i Albanien har regeringen i dag beslutat att ställa de lastbilar som redan har skickats ned med förnödenheter till förfogande i Albanien för att kunna transportera förnödenheter, åtminstone under den närmaste månaden eller så lång tid som vi kan se att det finns behov.

Vi diskuterar också att, ifall det finns behov, skicka ned Herculesplan för att hjälpa till med ytterligare transporter. Vi vill först vara säkra på vad det finns för behov, så att vi skickar rätt hjälp. Likaså ser vi över ifall det finns behov av och möjlighet till att skicka ned delar av Unpredepstyrkan, som skulle ha varit kvar i Makedonien men som av kända skäl inte får vara det, för att frivilligt tjänstgöra i Albanien. Dessa insatser ställs till UNHCR:s förfogande. Detta stämmer också med den förfrågan som vi har fått och med de önskemål som har framförts.

När det gäller den andra frågan kring folkrätten tycker jag att det som har skett väldigt väl visar behovet av att vi utvecklar folkrätten. I detta fall kan vi se hur en ganska svagt utvecklad folkrätt, eller en folkrätt som fortfarande har många frågetecken, ställs mot ett direkt brott mot mänskliga rättigheter. Det är väldigt viktigt att vi fortsätter att utveckla folkrätten, så att vi får tydliga internationella regler för hur vi skall hantera denna sorts brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är då naturligtvis väldigt viktigt att inga länder, såsom t.ex. Kina har gjort, använder sin vetorätt i FN på ett felaktigt sätt eller att länder använder hot om vetorätt för att den vägen försvåra eller omintetgöra möjligheten att gå den korrekta folkrättsliga vägen.

Anf. 19 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag får tacka för beskedet att svensk trupp kan användas för humanitära insatser i Albanien. Jag tror att det var en dum och i grunden felaktig debatt som fördes ett tag i förra veckan på den punkten. Det är bra att detta nu är utrett.

Vad det gäller folkmord och folkfördrivning får det aldrig råda någon tvekan om att hela FN-stadgans anda och grundsatser handlar om att skydda mot folkmord och folkfördrivning. FN-stadgan skrevs ju vårterminen 1945, när koncentrationslägren öppnades. Det kan inte vara någon som helst tvekan om att aktioner mot folkmord och folkfördrivning är en av själva FN-stadgans och FN-andans grundsatser. Det vore bra om detta också kunde komma till uttryck i den mer operativa delen av FN-stadgan.

Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det som vi skickar till Albanien för humanitära insatser är det som är efterfrågat. Det handlar om transportkapacitet – lastbilar och, om det finns behov därav, två plan av typ Hercules.

När det gäller personer är det alltså personer som tidigare har ingått i Unpredepstyrkan i Makedonien som skulle ha varit kvar där om FN-mandatet för Unpredepstyrkan hade förlängts, men det förlängdes inte på grund av Kinas veto. Därför har den största delen av Unpredepstyrkan skickats hem. De har nu möjlighet att fullgöra sin tjänstgöringstid åt Röda korset i Albanien genom frivilliga insatser.

Detta är alltså de frågor som vi just nu diskuterar när det gäller humanitär medverkan och insatser i Albanien.

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för informationen och den välgörande tydligheten i skuldfrågan i det akuta skede som nu är. Jag har ingen invändning mot dessa resonemang.

När det gäller flyktingfrågan har det i världen de senaste dagarna spridit sig en känsla av att det värsta är över. Men då skall man ju hela tiden minnas det som också Lennart Daléus tog upp här, att flyktingsituationen inne i Kosovo sannolikt är betydligt värre än det som vi hittills har sett vid gränserna.

När jag själv var i Makedonien nyligen hörde jag vittnesmål om att det lär vara så att människor inne i Kosovo befinner sig i samma situation som de människor som dygn efter dygn har fått stå ute på fält vid gränsen. Detta borde rimligen Nato se genom sin satellitspaning. Jag tycker att det är angeläget att den svenska regeringen också den vägen gör allt för att få fram information om den verkliga situationen.

Det är detta perspektiv jag tycker att man skall ha. Det innebär att vi inte skall vara lika oförberedda nästa gång. Därför tycker jag att allt som kan göras för att stärka resurserna bör göras. Det som utrikesministern här har nämnt är mycket bra. Jag tycker att Sverige var onödigt snabbt med att dra hem FN-styrkan från norra Makedonien. Det är bra att man är redo att nu ställa den till förfogande på nytt.

Jag skulle vilja ställa frågan till utrikesministern: Kan utrikesministern via Natokällor göra ytterligare för att få information om den verkliga situationen inne i Kosovo?

Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag måste medge att jag själv har blivit obehagligt överraskad – om det går att bli ännu mer obehagligt överraskad inför de vidriga förhållanden vi ser – över att vi inte har kunnat få bättre information om vad som faktiskt har skett. Med tanke på satellitspaning m.m. tyckte jag att det var underligt att så pass många flyktingar kunde förflyttas utan att man – under ett dygn – visste vart de hade förflyttats, med väldigt stor oklarhet som följd. Vi försöker att få fram all information vi kan, men tyvärr har den informationen väldigt ofta varit alltför bristfällig.

Jag fick också höra fruktansvärda exempel när Pierre Schori hade varit i Makedonien. Det stärkte också regeringen i övertygelsen om hur viktigt det är att vi nu gör allt vi kan för att bistå flyktingarna – de som kommer ut från Kosovo i framtiden och naturligtvis också de som finns

kvar – och sätter in alla resurser på att ge flyktingarna drägliga förhållanden.

Lars Leijonborg säger att vi nästa gång inte får vara så oförberedda. Det håller jag med om. Låt oss också gemensamt försöka se till, vilket jag tror är viktigt, att det inte blir någon nästa gång genom att efter detta skapa ett så starkt gemensamt förebyggande arbete för hela Balkan att vi kan lösa hela Balkanfrågan och inte behöver se detta hända igen.

Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det jag avsåg med ”nästa gång” var något som kan inträffa vilken dag som helst om gränserna öppnas runt Kosovo eller om omvärlden får möjlighet att ta sig in och hantera den akuta flyktingsituation som råder där inne.

Jag skulle vilja ta upp en aspekt till när det gäller svenska trupper. Sverige är såvitt jag förstår berett att delta i en övervakningsstyrka inne i Kosovo när ett fredsavtal har skrivits på. Det tycker jag är ytterst viktigt, för jag tror att det kan vara en mycket viktig faktor när det gäller att uppnå ett fredsavtal. Där finns det en tidsaspekt. När det avtalet förhoppningsvis någon gång skrivs under skall övervakningsstyrkan kunna vara på plats mycket snabbt. Också av det skälet är det viktigt att så mycket svensk personal som möjligt finns i området. Det sägs att den styrka som nu planeras är operationell först efter sommaren.

Jag vill ställa frågan: Finns det någon möjlighet att minska den tiden, så att styrkan skulle kunna vara på plats direkt efter ett avtal?

Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi hoppas naturligtvis att svensk trupp skall kunna vara på plats så snart som det någonsin är möjligt efter ett fredsavtal. Jag vill dock inte ta över försvarets tidsplanering. Överbefälhavaren har sagt att man måste ha en viss förberedelsestid när man vet exakt i vilket läge man skall skicka in de svenskfinska trupperna för att övervaka fredsavtalet. Jag vågar inte göra utfästelser å ÖB:s vägnar om hur fort han kan få en styrka till stånd efter ett fredsavtal.

Jag vill också förtydliga det som jag missade efter Lars Leijonborgs tidigare fråga när det gäller den svenska personal som åkte hem från Makedonien. Vi hade inte möjlighet att ha en fortsatt närvaro. Det fanns ett veto i FN. Det fanns ingen möjlighet att ha kvar FN-styrkan. I det läget kunde vi inte längre ha svenskarna kvar på plats. Men det kan finnas möjlighet för dem att frivilligt t.ex. flytta över och tjänstgöra hos Röda korset i Albanien.

Anf. 25 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag vill fråga utrikesministern om regeringen har givit eller kommer att ge klara signaler till mottagande kommuner om att de deporterade flyktingar som kommer hit med tillfälligt uppehållstillstånd, men också de som redan finns här – båda grupperna med mycket svåra traumatiska upplevelser – nu också måste få stöd av kommunernas psykiatriska vård- och kristeam. Statens bidrag för flyktingmottagningen måste också inkludera aktiv krishantering – inte bara praktiskt och materiellt stöd.

Anf. 26 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att vi ger de flyktingar som eventuellt kommer det stöd och den psykiatriska hjälp som de behöver i en akut krishantering. Däremot vet vi ännu inte om FN kommer att vilja sända flyktingar till Sverige, och i så fall hur många. Därför är det svårt att redan nu exakt peka ut vilka insatser som behöver göras i de aktuella kommunerna.

Anf. 27 PER LAGER (mp):

Fru talman! Min tanke var att beredskapen kanske inte är vad den borde när det gäller just krishanteringen dels för dem som redan finns här och har nära släktingar som har råkat ut för eländet nere i Kosovo, dels för dem som kommer hit. De har ju tillfälligt uppehållstillstånd och är alltså inte kommunernas ansvar. Då måste det komma en klar signal som talar om att det nu gäller att sätta till alla klutar. Det gäller inte bara de praktiska stöden utan också den psykiatriska hjälpen.

Anf. 28 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tar med mig den uppmaningen tillbaka.

Anf. 29 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag och många med mig som har engagerat oss hårt i Bosnienfrågan har många gånger varnat för att det som hände i Bosnien också skulle komma att hända i Kosovo om inget gjordes för att förhindra det. Nu har det hänt. Det kan ibland vara roligt att kunna säga ”vad var det jag sade”, men i detta fall känner man bara en stor och djup plåga när man ser och hör vad som händer kosovoalbanerna.

Min fråga till utrikesministern är följande: Anser också utrikesministern att kriget i Kosovo hade kunnat förhindras om den hundra procentiga viljan hade funnits? Med andra ord: Fanns det ingen annan möjlighet att stoppa Milošević på ett tidigare plan?

Anf. 30 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Hade alla ställt samma bestämda krav på Milošević redan för tio år sedan och varit entydiga är det möjligt att vi hade sett en annan utveckling. Vi skall samtidigt komma ihåg att fördömandena av Miloševićs politik har varit entydiga under flera års tid. De senaste åren har besluten i FN:s säkerhetsråd varit entydiga. Under den senare halvan av 1990-talet har det verkat helt omöjligt att få Milošević att ändra sig.

Anf. 31 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag hörde det svaret redan i utrikesministerns inledande inlägg. Om alla hade förenat sig hade något kunnat göras.

Det måste väl ändå finnas några vassa ögon någonstans i världen som kan se, förhindra och stoppa galna – om jag får använda ordet – maktutövare och diktatorer och andra som mördar människor och gör hela folk så illa som denne man har gjort och gör. Det måste finnas något stopp någonstans – annars finns inga mänskliga rättigheter.

Anf. 32 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det är det vi vill att FN skall kunna åstadkomma. Det är det vi hoppas att också EU skall kunna åstadkomma i framtiden.

Anf. 33 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag är glad över det som utrikesministern har sagt om att det måste bli en politisk lösning och att FN måste komma in. Men jag skulle bli ännu gladare om någon kunde säga att vi måste se till att man slutar med bombandet innan det blir så att ingen människa vare sig kan eller vill bo i området. Det är mycket viktigt, och det har inte kommit fram en enda gång. Jag har en känsla av att det mest omoraliska man kan säga i dag som svensk socialdemokrat är att man tycker att bombningarna av dessa människor nere i Jugoslavien skall sluta. Bomberna faller dygnet om i hela landet. Det blir totalt sönderslaget. Vart skall människor ta vägen? Vem skall bekosta en återuppbyggnad, när det så småningom tar slut? Det verkar ju som om det tar lång tid.

Jag hoppas på att FN finns kvar. Men jag är lite tveksam. Man erkänner inte att man har brutit mot internationell lag och satt sig över folkrätten, när man militärt angriper ett suveränt land. När jag var i Bryssel i förra veckan fick jag en förklaring från Nato. Där sade man: Vi vill gärna följa FN-stadgan, om det går. Jag vet inte om det också är den svenska regeringens mening. I civiliserade sammanhang ändrar man väl en otidsenlig lag. Man bryter inte mot den. I så fall är det ett gott föredöme för alla kriminella. De kan säga att de gärna skulle följa lagen, men när det inte går så gör de det inte.

Ingvar Carlsson har ju varit med och skrivit den fantastiska rapporten om global samexistens. Jag förstod att det inte har någon betydelse vad han tycker. Är det verkligen så att regeringen har fjärrat sig så från våra grunder, med stöd för FN och folkrätten?

Anf. 34 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Den svenska linjen är även fortsatt att man skall följa FN-stadgan och ha mandat för militära aktioner, vilket Karin Wegestål också vet. Samtidigt måste man i detta fall erkänna att situationen inte är så enkel. Det är också den kritik jag framförde mot Ingvar Carlssons artikel. Här kunde vi se uppenbara brott mot de mänskliga rättigheterna. Folkrätten är otydlig, och den står mot uppenbara brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är inte heller en acceptabel situation.

Det är också viktigt att komma ihåg att hundratusentals människor var på flykt även innan den militära aktionen och bombningarna började. Vi vet inte vad som hade skett utan den militära aktionen. Vi förmodar att flyktingläget blev betydligt värre på grund av den militära aktionen. Men vi kan faktiskt inte säga om det hade blivit samma utveckling utan den militära aktionen, även om det hade gått långsammare. Folkfördrivningen hade redan börjat.

Anf. 35 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Man förmodar mycket i detta sammanhang. Det som förvånar mig är att utrikesministern inte med ett enda ord har nämnt att det pågår ett inbördeskrig mellan UCK-gerillan, som är finansierad av den albanska maffian, och den jugoslaviska polisen och inrikestrupperna. Det

är klart att kriget trappas upp när den ena parten får hjälp av världens mäktigaste militärmakt. Det blir en stor mängd människor som flyr därifrån. Jag kan inte förstå att man inte har kunnat räkna ut det. Jag kan inte heller förstå varför man förenklar så att vi inte får hela bilden klar för oss.

Prot. 1998/99:78
13 april

*Information från
regeringen*

Anf. 36 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag tycker att den bild som regeringen har gett uttryck för är betydligt klarare och mer nyanserad än den jag just nu hör från Karin Wegestål.

Anf. 37 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag hade tillfälle att besöka Makedonien och gränsen till Kosovo bara sex dagar efter att de första bomberna fallit. När jag tillsammans med Unicefs personal i Makedonien reste till gränstrakterna möttes jag av ett folkhav av utmattade, hungrande, ibland sjuka, skadade och naturligtvis vettskrämda människor. Den sanitära situationen var bedrövlig och tillgången till rent vatten mycket begränsad. Detta tillsammans med mycket annat gjorde att flyktingarnas allmäntillstånd och motståndskraft försämrades snabbt. Samtidigt rullade tåg efter tåg med nya flyktingar in från Priština – 40 vagnar och 6 000 flyktingar per gång.

Efter mötet med alla dessa vettskrämda, förnedrade och nedstämda flyktingar blir man först alldeles förstummad. Man ställer sig sedan frågan: Var fanns den humanitära beredskapen? Jag vet att den frågan har ställts ett par gånger tidigare. Men eftersom jag fick tillfälle att följa med i koordineringsinsatserna från FN:s sida måste jag säga att något initiativ måste tas på detta område, så att det blir bättre inför framtiden. Jag vill fråga om Sverige och utrikesministern är beredda att inom ramen för FN och EU ta initiativ för att få till stånd någon form av förbättring, så att detta inte inträffar igen. Jag vill gärna be utrikesministern vara något mer tydlig i det avseendet.

Anf. 38 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Arbetet pågår inom EU, där vi bedriver ett mycket långtgående arbete för att förbättra vår gemensamma förmåga att hantera kriser och föra en gemensam utrikespolitik och säkerhetspolitik. Man bygger t.ex. upp en gemensam analyskapacitet. Det görs gemensamma analyser. Därmed kan man få en något bättre gemensam problembeskrivning. Det handlar också om större möjligheter att fatta gemensamma beslut, t.ex. att se till att man får mer resurser till gemensamma beslut på detta område. Det är viktiga delar.

Pierre Schori har följt FN-arbetet noga. Han var också på plats i Makedonien. Vi har båda fört långa samtal med FN:s flyktingkommissarie och fått en hel del bra idéer och förslag därifrån, inte bara om hur man skall förbättra FN-arbetet utan också om hur man kan förbättra det gemensamma EU-arbetet. Det finns en hel del kvar att göra när det gäller flyktingarbetet inom EU. Där finns en hel del övrigt att önska. Pierre Schori har varit en av initiativtagarna till att alla ministrar inom EU som är ansvariga för flyktingarbetet har träffats för första gången. Det är ett arbete som vi naturligtvis avser fortsätta.

Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Jag märkte på plats att den svenska regeringen fick mycket beröm för sina snabba beslut om att allokera mat, bl.a. via Un-predep. Jag såg själv hur svenska, finska och andra FN-soldater byggde upp sjukvårdstält. De jobbade dag och natt för att se till att lastbilskonvojen kom från Grekland i ett tidigt skede. Totalt nattsvart är det inte.

Jag är tacksam för utrikesministerns svar. Jag hoppas kunna följa arbetet och se hur vi lyckas bli snabbare på att reagera i situationer som denna. De skulle i alla fall till viss del kunna förutses, även om man kanske inte kan förutse omfattningen.

Anf. 40 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Detta är frågor som vi får anledning att återkomma till, just för att beskriva hur det långsiktiga arbetet skall ske.

Anf. 41 AMANDA GRÖNLUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga utrikesministern om läget i Kosovo och på Balkan kommer att påverka regeringens bedömning av säkerhetspolitiken. Vi har ju fått en proposition om säkerhetspolitiken, och den innehåller inte speciellt mycket om situationen på Balkan. Kommer det som har hänt att påverka regeringens säkerhetspolitiska bedömningar?

Anf. 42 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det som sker på Balkan påverkar inte Sveriges säkerhetspolitiska läge. Detta är ett tillfälle att stryka under det. Vi har sett mycket upprörda stämningar i t.ex. Ryssland. Men Ryssland har också varit mycket noga med att betona att man inte direkt vill ge sig in i konflikten och att man inte avser att vidta några åtgärder som förvärrar konflikten.

Jag har ibland märkt att det finns en oro hos svenskar för att det här kriget skall kunna få en betydligt större utbredning. Det är allvarligt nog som det är, men man behöver alltså inte vara orolig för att det kommer till våra närområden också.

Anf. 43 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag tror att det är utomordentligt viktigt vad budskapet blir efter Kosovokrisen och efter Natoinsatsen. Antingen blir det att det var fråga om några veckors bombningar eller så blir det att folkmord, etniska rensningar och våld inte längre accepteras i Europa. Jag tror att en sådan positionsförflyttning vore mycket viktig. Det beror på vad som händer nu och framöver.

Det är viktigt, som utrikesministern markerade, att det blir en politisk förhandlingsprocess så att människor kan återvända, att krigsförbrytare tas till domstol, vilket inte nämndes innan, och att det kommer att vara ett fortsatt internationellt engagemang och en närvaro i regionen. Det är viktigt med svensk aktivitet i detta sammanhang, för historien är ännu inte färdigskriven i den delen. Jag välkomnar också utrikesministerns markering om konfliktens orsaker och, återigen, om den politiska förhandlingsprocessens nödvändighet.

Min fråga gäller Ryssland. Inledningsvis kom ett antal mycket hårda verbala markeringar, och det har sedan dess gått ett otal rykten om den ryska positionen och det ryska agerandet. Trots detta tycker jag att man anar en underliggande förståelse för Natos agerande i Ryssland. Men det finns en risk för att de utfall mot Nato som förekommit påverkar den inrikespolitiska situationen i Ryssland. Vi ser att vi har val framför oss – dumaval och presidentval – och att det här kan stärka grogrunden för de rödbruna krafterna. Samtidigt tycker jag att det är lite tråkigt att se hur lätt man i Ryssland återupplivar en gammal världsbild. Jag tror inte att det är bra för Ryssland att blicka bakåt.

Min fråga är: Hur ser utrikesministern på det ryska agerandet och på en möjlig rysk roll framöver i förhandlingar och fredsprocess?

Anf. 44 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! I det som togs upp inledningsvis nämnde jag inte detta med krigsförbrytare till domstol. Men det är riktigt att det också finns med bland de politiska krav som vi tillsammans med andra EU-länder har ställt. Också Milošević är i detta fall en krigsförbrytare.

Sedan gäller det Ryssland. Precis som jag började att säga i det förra svaret tror jag att Ryssland kan ha en viktig roll i den fortsatta processen. Det är väldigt viktigt att Ryssland inte hamnar vid sidan av i de fortsatta samtalen. Då riskerar vi att flytta tillbaka den politiska debatten mellan Ryssland och västvärlden många år i tiden. Jag har därför själv haft samtal med min ryska kollega. Vi har haft samtal på alla nivåer från svensk sida. Vi har också uppmanat till, och jag vet att EU:s ordförande har varit mycket mån om, intensiva kontakter med Ryssland.

Jag tror inte att man skall säga att Ryssland har förståelse för detta. Även om de är mycket upprörda över vad Milošević gör är de ändå mot den militära aktionen. Men Ryssland planerar inte, och jag bedömer inte risken som stor för att Ryssland skulle genomföra, några egna militära aktioner eller leva upp till en del av de ganska vildsinta uttalanden som vi har hört t.ex. i duman.

Nu har vi alla ett ansvar, tycker jag – Sverige, andra EU-länder och Nato – för att se till att man tar med Ryssland i den fortsatta debatten och gärna ger Ryssland en viktig roll när det gäller det fortsatta fredsarbetet.

Anf. 45 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag tackar för markeringen om eventuella kommande krigsförbrytarrättegångar. Min nästa fråga gäller Folkrepubliken Kinas agerande. När man inlägger veto mot FN och det fredsbevarande arbetet i Makedonien tycker jag att det är mycket allvarligt. Man tvingar oss att dra tillbaka närvaron när den som bäst behövs i en instabil region, och man gör det av en orsak som är mycket svårbegriplig: att Makedonien erkänt Taiwan. Folkrepubliken Kina låter alltså relationen till en granne i Asien aktivt påverka europeisk säkerhet. Jag vet ju att utrikesministern från Folkrepubliken Kina nyligen besökte Sverige. Jag vill fråga utrikesministern vilka signaler Sverige och utrikesministern sände till Folkrepubliken Kina vid det tillfället.

Anf. 46 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Jag kan garantera att jag tog upp frågan mycket bestämt. Detta är för oss ett helt förkastligt sätt att använda veto på. Jag tycker dessutom att Kinas utrikesminister har anledning att lyssna på mig i den frågan, och det gjorde han också, eftersom Sverige tillhör de länder som alltid försvarar säkerhetsrådet och också talar om vikten av att ha ett mandat från säkerhetsrådet. Därför var vi också väldigt tydliga gentemot Kina när det gäller att det här är ett helt oacceptabelt sätt att använda vetot på, ett sätt som naturligtvis också undergräver diskussionen om säkerhetsrådet och om mandat från säkerhetsrådet.

Det var alltså helt oacceptabelt av Kina att använda vetot på det sättet. Inte desto mindre vill vi ju även i fortsättningen arbeta för FN:s säkerhetsråd och för att man skall ha ett mandat från FN:s säkerhetsråd. Kina, och för den delen också Ryssland och andra länder, måste undvika att använda vetot på ett sådant här sätt.

Anf. 47 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Utrikesministern säger att det inte är världen mot Serbien utan att det är världen mot Miloševićs politik. Jag tror att det är viktigt att göra en sådan markering. Så småningom måste ju freden byggas av att demokratiska krafter tar över på hela Balkan. Ser utrikesministern några sådana demokratiska krafter som vi kan stödja redan nu?

Anf. 48 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det där är en mycket viktig fråga. Det är naturligtvis mycket angeläget att vi stöder de demokratiska krafterna, som väl tyvärr har svårt att göra sig hörda just nu inifrån Jugoslavien. Själv har jag träffat olika serbiska organisationer i Sverige för att ta diskussionen också med dem. Det är ju inte serberna som sådana som den militära aktionen genomförs mot utan Miloševićs politik. Jag tycker att det är mycket viktigt att vi kanske alla tänker lite grann på språkbruket och talar om Milošević och regimen i stället för att tala om serberna. Annars riskerar vi att inte bara de serber som sedan många år är invandrare i Sverige utan också väldigt många andra serber känner sig mycket orättvist anklagade fast de kanske inte alls är anhängare till Milošević.

Anf. 49 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Tack för det. Det var ungefär det jag ville höra. Jag tror att det är mycket farligt när man skall ha konfliktlösning att man trycker in någon i ett hörn. Det måste alltså finnas vägar att komma ut. Jag tror också att det finns ett antal demokratiska krafter som vi kan bygga en framtida fred med.

Anf. 50 TALMANNEN:

Jag tackar utrikesministern och kammarens ledamöter för inläggen i denna viktiga och allvarliga fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 51 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat näringsministern om han avser att vidta åtgärder med anledning av hur Telia har agerat i frågan rörande införandet av förval av teleoperatör, vad han ämnar göra för att Sverige skall hålla EU:s tidtabell för teleliberaliseringen samt om han avser att förstärka telelagen så att tredjepartsaccess i mobiltelefoninäten kan införas.

Ärendefördelningen i regeringen är sådan att det är jag som svarar på interpellationen.

Regeringen anser att det är viktigt för konkurrensen på telemarknaden att förval av teleoperatör och nummerportabilitet införs. Ökad konkurrens på telemarknaden ger abonnenterna bättre och effektivare telekommunikationer. Riksdagen har antagit vissa ändringar i telelagen i syfte att införa just dessa tjänster. Dessa lagändringar träder i kraft den 1 juli 1999. Föreskrifter för det närmare genomförandet i det fasta nätet och i det digitala mobiltelenätet meddelades i går av Post- och telestyrelsen. Föreskrifterna skall vara i kraft i enlighet med det EG-direktiv som antagits. Mot bakgrund av detta anser regeringen att nödvändig telereglering finns på plats och att det för närvarande inte finns något behov av ytterligare lagstiftningsåtgärder. Jag utgår givetvis från att Telia följer de regler som riksdagen har beslutat om samt följer de föreskrifter Post- och telestyrelsen har antagit.

Per Westerberg har slutligen tagit upp frågan om telelagen kommer att förstärkas så att tredjepartsaccess i mobiltelefoninätet kan införas. Post- och telestyrelsen överlämnade den 2 mars i år ett förslag till ändringar av telelagen. Förslaget innebär i korthet att vissa tillståndshavare genom tillståndsvillkor kan åläggas skyldighet att tillhandahålla nätkapacitet i sina mobila telenät. Detta förslag har sänts på remiss och bereds för närvarande med hög fart i Regeringskansliet.

Anf. 52 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Jag förstår att ingen ny lagstiftning i sig är på väg även om det finns en utredning och remiss när det gäller tredjepartsaccess. Jag uppskattar i interpellationssvaret speciellt meningen: Jag utgår givetvis från att Telia AB följer de regler som riksdagen har beslutat om, samt följer de föreskrifter som Post- och telestyrelsen kommer att meddela. Detta tycker jag är viktigt men inte fullt ut tillräckligt.

Det är tyvärr så att Telias tjänstemän såväl i skrift som muntligt till Post- och telestyrelsen markerat att man inte har för avsikt att följa dessa föreskrifter. Även sedan vd:n i Telia har skrivit till Post- och telestyrelsen har man i avtalsförslag som kom mig till del i går från Tele 2 lagt in saker där man förbehåller sig rätten att bryta mot föreskrifterna som Post- och telestyrelsen meddelar för att uppnå en fungerande konkurrens på mobiltelefonimarknaden i synnerhet och totalt sett även på hela telemarknaden.

Näringsdepartementet är inte bara ansvarigt för regleringen utan har också ägaransvaret för Telia. Min fråga återkommer därmed. Är statsrådet beredd att vidta några åtgärder eller beredd att som ägarrepresentant

*Svar på
interpellationer*

för Telia tillse att man följer gällande lagar och föreskrifter precis som andra bolag gör i andra länder?

Jag tycker att ägaransvar är viktigt oavsett om det är privata eller statliga bolag. Det är viktigt att man följer såväl lagar som föreskrifter från myndigheter, i synnerhet när det är väldigt viktigt inte minst ur konsumentsynvinkel för att uppnå en fungerande konkurrens och därmed förhoppningsvis låga telepriser för svenska konsumenter.

Den tredje punkten var tredjepartsaccessen i mobiltelenätet. Jag är glad över att det har skett ett snabbt förfarande inom departementet. Jag hoppas att vi kan se att det blir en tredjepartsaccess inom mobiltelesystemet. I och med att det finns tre operatörer finns det tendenser att det blir en fåtalskonkurrens. Det har kanske inte verkat så prispressande som man har kunnat hoppas.

Att det finns sådana tendenser visar sig i att telefoni från det fasta nätet till det mobila nätet ligger närmast dubbelt så högt i pris som i motsvarande grannländer. Därför är det enligt min uppfattning angeläget att vi kan skärpa konkurrensen till fromma för konsumenterna. Därför hoppas jag också att frågan om tredjepartsaccess i det mobila nätet kan lösas snarast.

Anf. 53 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Det är glädjande att vi i denna frågeställning, till skillnad från andra debatter som Per Westerberg och jag kanske skulle kunnat ha, är helt och hållet överens. Jag delar den beskrivning som Per Westerberg här har gett och också utgångspunkten för varför dessa frågeställningar är så väsentliga.

För Sveriges ställning som en tillväxtnation, som förhoppningsvis också skall kunna växa, är tillgången till de tjänster som vi nu diskuterar helt avgörande. Konkurrens på telemarknaden är helt enkelt ett medel för att åstadkomma effektiva telekommunikationer åt medborgarna och åt de företag som skall verka här. I den andan kommer vi självfallet att bereda frågan om tredjepartsaccess med all den snabbhet och allt det ansvar som frågan kräver.

När det gäller Telia har jag fått information, och jag har också försökt att förse mig med sådan på olika sätt. Jag vill återigen betona den mening som Per Westerberg i sin tur redogjorde för, och avsikten med den meningen. Regeringen tar det för självklart att Telia kommer att följa de regler som anges i de föreskrifter som PTS i går antog. Jag kommer att följa den frågeställningen mycket noga.

Telia har ett mycket stort ansvar på grund av den starka och unika ställning på marknaden som företaget har. Det kräver i sin tur att man med mycket stor varsamhet följer de regler och lagar som gäller. Jag följer frågan med stort allvar, Per Westerberg, och kommer att agera i större utsträckning om jag bedömer det nödvändigt.

Anf. 54 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Jag är glad för den enigheten i sig. Jag hoppas dock att statsrådet är beredd att följa upp detta på ett mycket handgripligt sätt om det blir nödvändigt. Det handlar inte bara om att konkurrens blir förskjuten några veckor eller månader utan tydligheten mot utländska och svenska investerare för att vi skall få ett fungerande och bra nät. Vi måste

upprätthålla en god rättssäkerhet och därmed tydlighet om att statliga dominerande bolag får inte tillåtas att obstruera i det här fallet.

Telekonkurrensen är central och viktig. Det är en viktig kommunikation och ett viktigt konkurrensmedel för Sverige. Det gäller i synnerhet när vi nu vet att en majoritet av teletrafiken faktiskt inte längre är vanliga telefonsamtal utan dataöverföringar. Det är därmed en konkurrensfördel som kan bli betydande för Sverige om vi visar framfötterna.

Tyvärr måste jag säga att vi inte har varit så framgångsrika under de senaste åren utan halkat tillbaka en del när det gäller avreglering och konkurrenstryck i Europa. Jag hoppas att vi kan återta en tätposition på detta område. Jag hoppas därför, fru talman, att statsrådet är beredd att vara mycket tydlig mot Telia. Jag är själv mycket besviken efter brevet från Telias vd att man fortsatt att skriva in sådana konstigheter i avtalsutkastet till övriga teleoperatörer. Det skapar tvivel om viljan att efterleva lagar och föreskrifter.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:78
13 april

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1998/99:208 om stöd till varvsnationer

Anf. 55 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder näringsministern är beredd att vidta i syfte att ge svenska varv möjligheter att konkurrera med övriga subventionerade varvsnationer inom EU. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Jag har tidigare i år besvarat en fråga i riksdagen i samma ämne. Jag framförde då i huvudsak följande.

Sverige har avvecklat de direkta subventionerna till varvsnäringen, medan stöd för att bygga fartyg fortfarande finns i många konkurrentländer. Sverige har länge arbetat aktivt för att avveckla denna typ av branschriktade stöd, särskilt inom ramen för den s.k. OECD-överenskommelsen om varvstöd och i arbetet med en ny EG-förordning på området.

Inom OECD har avtal träffats mellan EU, Japan, Norge, Sverige, Finland, Sydkorea och USA om stöd för att bygga och reparera fartyg. Avtalet innebär i princip att allt direkt och indirekt statligt stöd till varvsindustrin skall upphöra. Avtalets ikraftträdande har försenats på grund av att USA som enda part ännu inte har skrivit under det formellt. För närvarande diskuteras mellan parterna att låta överenskommelsen träda i kraft utan USA som part.

Förra året trädde en EG-förordning i kraft med nya regler för stöd till varvsindustrin. Den nya förordningen begränsar medlemsländernas möjligheter att ge särskilt stöd. Ett eventuellt framtida stöd till varvsnäringen måste följa samma regler som gäller för övrig industri inom EU. Sverige var mycket aktivt när denna förordning kom till stånd.

När jag tidigare i år besvarade frågan vilka åtgärder jag var beredd att vidta i syfte att ge svenska varv möjligheter att konkurrera med övriga subventionerade varvsnationer inom EU svarade jag att frågan bereddes i

Regeringskansliet och att jag därför inte var beredd att besvara den mer än så.

Frågan om vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att i dag ge svensk varvsindustri möjlighet att konkurrera på lika villkor som övriga varv bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Jag är därför inte heller i dag beredd att gå längre än så i denna fråga.

Anf. 56 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Det är väl ingen hemlighet att jag här inte direkt förträder någon partilinje, och det gör knappast Anders Karlsson heller när han ställer upp här som debattör avseende interpellationen. Helt klart är att jag är motståndare till subventioner. Subventioner för företag och branscher försvårar konkurrensen. Det hindrar en positiv utveckling. Det leder i slutändan till stillastående och framför allt högre konsumentpriser. Där är vi helt överens. Däremot är vi inte överens i det fallet när andra subventionerar och Sverige inte gör det.

Även om jag är part i målet kan jag väl säga att svensk varvsindustri var världsledande under många år. Men vi avvecklade subventionerna först, och industrin försvann i stort sett. I dag finns det ett antal företag kvar som har uppenbara problem att klara sig, eftersom de inte kan möta konkurrensen från företag i andra länder av det enda skälet att de inte har de ekonomiska förutsättningar som dessa företag har genom att man tillåter subventioner. De som är kvar av de svenska varven är alltså inte sämre än andra varv, men de kan inte hantera konkurrensen eftersom de inte blir subventionerade.

Fru talman! Låt oss titta på kartan över EU i dag. Jag tror att varvsindustrin fortfarande är subventionerad i varenda nation i EU som har en gräns mot havet. Det är väl helt uppenbart att svenska varv bildligt talat har fått betala en del för Tysklands återförening. Den skulle ju inte kosta det tyska folket någonting enligt den dåvarande statschefen Kohl. Det har den i och för sig gjort. Man fick behålla stödet till varven. EU godkände detta. Det är helt klart att tyska varv i dag har fått order som i annat fall skulle ha gått till andra länders skeppsvarv.

Sedan pratar statsrådet om avtal och nya överenskommelser. Jag skulle vilja ställa en fråga om årtal. Jag har hört de här svaren förut av den debattör som statsrådet pratade med om den förra interpellationen. Efterhand har tidpunkten skjutits fram. Vad är det för årtal som gäller nu för dessa överenskommelser? När blir det slut på subventionerna?

Jag vill ta bort alla subventioner, men Sverige har ingen anledning att ta bort dem när majoriteten av andra varvsnationer inte gör det. Jag undrar om regeringen arbetar i en sådan riktning att resultatet kan bli att Sverige framöver kommer att tillåta åtminstone viss varvssubventionering så länge andra nationer, framför allt inom EU, gör så.

Anf. 57 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Sahlin för svaret. Men svaret låter ungefär som förra gången. Det ger inget klart besked om vad som skall hända med varvsnäringen.

Det är riktigt som statsrådet säger att OECD hade en överenskommelse om att statligt stöd till varvsindustrin skulle upphöra. Det skulle ske fr.o.m. 1996. Men man kan också konstatera att vägen är lång från

ord till handling. Såvitt jag kan bedöma i dag kommer detta att dröja och statliga subsidier att behållas ett antal år framöver. Det finns ingenting som talar för att de skulle upphöra.

Under tiden kämpar de mindre varven i bl.a. Göteborg, Karlskrona och Landskrona för sin överlevnad. Detta innebär att för att de skall kunna konkurrera måste de vara minst i storleksordningen 10 % mer effektiva än sina konkurrenter.

Om inte en andra vågens varvsnedläggelse skall bli en realitet, måste åtgärder vidtas för att värna denna industris fortlevnad. Jag kan ta ett exempel från min egen hemkommun Landskrona. Där har Bruces Shipyard permitterat 200 anställda för tillfället och befinner sig i ett mycket allvarligt läge. Samtidigt kan man konstatera att marknadsförutsättningar finns. En stor del av varvshandelsflottan är föråldrad och måste ersättas med nytt tonnage. Behovet av förnyelse och nybyggnad kommer därmed att ge de varv som kan konkurrera ökade möjligheter till order och kontrakt i framtiden.

Om man inte vill ha ytterligare fler i arbetslöshetskön måste det faktiskt hända någonting, och det får inte ta alltför lång tid.

Anf. 58 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Vi får tacka Sten Andersson för att han har ställt interpellationen så att vi får möjlighet att föra denna diskussion med statsrådet Sahlin.

Under diskussionen har det sagts att svenska varv inte är sämre än andra. Det är väl så att existensen av några kvarvarande svenska varv tyder på att de är bättre än omgivningens. Annars skulle de inte existera med dessa orättfärdiga konkurrensvillkor.

Statsrådet Sahlin säger att hon inte heller nu är beredd att besvara frågan. Det var samma svar som förra gången. Jag har en viss förståelse för det.

Sten Andersson sade tidigare att han kanske inte var representativ för sitt parti. Jag är representativ för mitt parti i denna fråga. Jag kan nämna, fru talman, att i de överläggningar som vi har haft inför den ekonomiska vårpropositionen har vi fört fram frågan om varvsstödet till Regeringskansliet. Om det är så att den kommande propositionen i morgon inte innehåller förslag eller överväganden i detta, har jag misslyckats i denna fråga. Vi får väl se i morgon om jag har lyckats eller ej. Jag vill bara säga att det finns en del punkter där vi har misslyckats, för att uttrycka det försiktigt.

Jag tycker att detta är allvarligt. Jag är uddevallabo. Där har vi haft varv, och det är kanske därför jag känner för frågan. Detta är en fråga som rör jobb, framför allt i Landskrona nu. 200 metallare går permitterade. En ägare permitterar ju inte sin personal för att det är roligt. Det kostar pengar. Vi inser hur allvarligt läget är. Därför är det så allvarligt att statsrådet inte kan säga annat än att hon överväger frågan. Om det inte händer någonting vet vi att en kapitalist i längden inte kommer att betala personal för att inte arbeta och tjäna pengar. Då vore kapitalisten inte kapitalist. Jag som socialist vill att den här kapitalisten skall få möjlighet att tjäna pengar genom att vi ger rättvisa konkurrensvillkor för att vi skall få skatteinkomster och slippa betala a-kassa.

Prot. 1998/99:78

13 april

*Svar på
interpellationer*

Vi hade ett problem i Bengtsfors för ett tag sedan. Då hade statsrådet Sahlins kollega lite tur och skicklighet – jag tror det var mer tur. Det fanns ett företag i min kommun Uddevalla som skulle expandera och som flyttade till Bengtsfors i Dalsland. Men kommer något annat företag att flytta till Landskrona och bereda dessa metallare arbete? Nej, jag tror inte det. Konjunkturerna pekar på att industrisysselsättningen går ned. Har vi råd att tappa dessa jobb?

Dessutom kommer det ju följdverkningar i andra industrier som är underleverantörer. Det finns företag i min hemkommun som åker till Landskrona och svetsar och bygger oerhört bra båtar. Har vi råd att göra dessa människor arbetslösa? Har vi råd att inte satsa dessa pengar på att låta folk arbeta och få in exportinkomster till det svenska samhället? Har vi råd att låta bli detta? Nej, i längden har vi inte det.

Vi tar bort subventionerna. Är det omöjligt för Sverige ha dem kvar? Hur kan Norge nyligen höja sina subventioner? Hur kan Danmark införa lag om sina subventioner? Norge lyder i alla fall under EES-avtalet, och Danmark är ju ett EU-land. Har vi råd, Mona Sahlin, att överväga länge till? Det finns ett gammalt slitet uttryck som säger att medan gräset gror så dör kon. Men så illa skall det väl inte behöva gå.

Anf. 59 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag skulle vilja utveckla de funderingar som vi umgås med lite mer. Jag vill börja med den frågeställning som Lars Bäckström tog upp på slutet. Har vi råd att vänta länge till? Nej, inte länge till.

Jag är mycket väl medveten om de svenska varvens svåra situation. Jag vet också att deras svåra läge till stor del beror på att de inte har möjligheter att konkurrera på villkor som motsvarar de som finns i andra länder, eftersom vi avskaffade varvsstödet.

Jag tog emot en uppvaktning för en tid sedan på Anders Karlssons initiativ. Den gjorde intryck på mig. Jag känner också en stor och allt större irritation över EU:s agerande. Jag vet också att situationen är allvarlig för många av varven, framför allt för Bruces. Vi kommer väldigt snart att stå inför ett slutligt avgörande om vi skall ha någon industri kvar eller inte.

Jag vill resonera så här. Det finns många goda skäl för att nu införa ett svenskt varvsstöd. Det finns också skäl som talar mot detta. De goda skälen är just att det i längden är omöjligt för de svenska varven att fortsätta konkurrera om man inte kan få det här stödet. Ett annat skäl är att det kan vara mycket värt att bevara det tekniska kunnande som finns. Det spelar ju stor roll också för annan industri, precis som alla tre frågeställarna tog upp. Många personer jobbar här, även indirekt.

De skäl som talar emot är bl.a. förhoppningen, tron eller vissheten om att dessa stöd förr eller senare kommer att försvinna bort. Det har vi förvisso sagt i många år. Det är sant. Det är också så att vi har drivit den här frågeställningen väldigt länge i EU. Det råder ingen tvekan om att vi skulle få problem med trovärdigheten om vi nu skulle lämna den.

Det är också så att stöd enligt EG:s regler bara kan lämnas till varv som utför nybyggnation och/eller ombyggnader. Alla tre debattdeltagarna vet att det inte gäller för flertalet av de svenska varven, t.ex. reparationsvarven.

För att förtydliga mig lite mer – men jag kan inte gå längre i dag – vill jag säga att det finns skäl som talar både för och emot att återinföra ett svenskt varvsstöd. Vi bereder den här frågan mycket noga, inte minst mot bakgrund av att vi står vid vägs ände, möjligen redan i vår, för många av varven. Av den anledningen och mot bakgrund av det stora allvaret bereder vi frågan inom Regeringskansliet.

Det är även ett industriministermöte i EU inom två veckor. Då kommer jag att väcka den här frågan för att möjligen också för egen del kunna avgöra om vi tror att EU kommer att avskaffa stödet inom den tid som nu är utsatt eller inte. Möjligen har vi all den information som krävs inom en snar framtid – dock inte tills i morgon, Lars Bäckström, men förhoppningsvis under våren – för att vi slutligt skall kunna avgöra frågan.

Det är alltså inte av ovilja eller för att jag tar onödigt lång tid på mig som jag fortfarande uttrycker att jag bereder frågan, utan det är mot denna bakgrund och med det stora allvar som jag känner för frågan.

Anf. 60 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Först måste jag väl tacka Lars Bäckström för att han berömde mitt initiativ till den här debatten. Med tanke på hans partitillhörighet får jag försöka överleva det. Jag tror att jag gör det.

Det är uppenbarligen så, fru talman och fru statsråd, att det kommer att produceras fartyg och sysslas med varvsaktivitet framöver.

Jag säger än en gång att jag är part i målet, men jag tror inte att någon påstår att jag ljugar när jag säger att svenska varv har varit världsledande. Det finns fortfarande en stor kompetens kvar, som kan klara sig om man får lov att så att säga tävla på lika villkor. Andra länder tillåts i dag betala ut subventioner till sina varv. På grund av detta riskerar svensk varvsindustri att gå i graven för alltid.

Jag tror att statsrådet inser det svåra för oss politiker i att t.ex. komma till en ort där det finns ett varv – de är tyvärr inte så många nu – och pedagogiskt förklara för dem varför vi i Sverige skall säga nej till subventioner när i stort sett alla länder med havsutsikt i EU tillåter subventioner. Jag är inte helt säker på att jag kan klara det, men kan statsrådet ge mig ett tips i dag skall jag lyssna intensivt på ett sådant svar.

Det som faktiskt oroade mig lite grann i statsrådets andra inlägg var att jag fick en aning om att hon själv inte riktigt trodde på de här avtalen. Hon beskrev ju två stycken överenskommelser. Jag hoppas att jag fattade det fel. Statsrådet trodde alltså inte att avtalen skall träda i kraft vid den tidpunkt man eventuellt har bestämt, utan man skall köra samma race som tidigare och skjuta det framåt eftersom det även i de länderna handlar om många människor som blir arbetslösa.

Vi måste i alla partier i Sverige ändå arbeta för att vi inte får ha företag och branscher som överlever och som krossar andra, baserat på någon form av konstgjord andning. Jag tror att svensk varvsindustri, liksom annan industri, kan klara sig om den tillåts konkurrera på lika villkor.

Jag finner absolut inget skäl till varför Sverige skall gå i spetsen och slopa sina subventioner – i och för sig gjorde även den förra regeringen samma sak – när andra länder inte gör det. Det får bara som resultat att svenska löntagare blir arbetslösa, och det har i alla fall vi i Sverige absolut ingen nytta av.

Anf. 61 ANDERS KARLSSON (s):

Fru talman! Näringsministern, Mona Sahlin, talar här om trovärdigheten gentemot EU. Det har jag förståelse för. Men trovärdigheten tror jag ligger på de andra EU-ländernas bord, inte på vårt. 1993 avskaffades subventionerna i Sverige. Vi skrev på OECD-avtalet 1996. Ingenting har hänt i de andra länderna. Det gör, tycker jag, att man med heder i behåll kan driva en sådan här fråga i EU och säga: Om det inte händer något på er marknad kommer vi också att inrätta ett stöd. Vi har bestämt i Sverige att det inte finns, men nu finns det överallt. Skall de som finns i varvsnäringen i dag kunna fortsätta att verka måste de ha någon form av stöd.

Det är faktiskt nationalekonomiskt försvarbart. Det är ingen förlust för staten om man går in med de summor som det handlar om. Ca 100 miljoner kronor skulle det motsvara för att stödja svensk varvsindustri. Då skulle vi kunna behålla den kompetens som vi faktiskt har i den här näringen inom landet. Vi utbildar ett tjugotal civilingenjörer om året inom det här området. De senaste åren har vi själva tagit hand om två. De andra har vi exporterat till andra länder.

Det här är inte försvarbart. Vi måste försöka. Det allra bästa vore om vi kunde se till att andra länder slopar stödet. Men det tror vi egentligen inte på, och det förstod jag att statsrådet inte heller tror på. På något vis måste vi klara framtiden även för den här näringen. Men jag tackar ändå för svaret.

Anf. 62 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Än en gång vill jag tacka statsrådet Sahlin för hennes kompletterande muntliga svar i kammaren.

Sedan vill jag också se: Finns något som enar de fyra debattörerna i kammaren? Ja, det finns det. Alla fyra debattörer är överens om att det bästa är om alla stöd försvinner inom den europeiska unionen och inom OECD-området. Vi skall med kraft – det vill jag säga till Sten Andersson, och jag förutsätter att Sahlin gör det – arbeta för att få bort subventionerna. Det är dåligt. Det är vi överens om. Men så länge de finns kvar menar tre av oss, och en fjärde kan tänka sig att överväga, att vi skall ha någon form av subvention även i Sverige. Detta menar jag är nödvändigt.

Sedan säger statsrådet Sahlin till mig: kanske inte i morgon. Då kanske Mona Sahlin läcker lite grann ur budgetpropositionen. Okej, det blir inget besked i morgon, säger statsrådet Sahlin.

Då frågar jag: Skall vi då vänta till budgetpropositionen i höst? I värsta fall kan det kanske vara för sent. Det vet inte jag. Jag har inte den inblicken. Men tänk om det är det. Tänk om vi då fattar ett positivt beslut, när det inte finns några nybyggnadsvarv. Då hade det inträffat att medan gräset grodde hände det som inte fick hända.

Jag tror att statsrådet Sahlins ord är giltigt på marknaden. Bara ordet låter höra sig tror jag att det ger en injektion till en näring om hur de som äger kapital och förvaltar det skall disponera sitt kapital. För Vänsterpartiets räkning kan jag säga att vi garanterar våra mandat i kammaren. Jag tror säkert också att statsrådet Sahlin kan garantera sitt partis röster här i kammaren, så även ett ord kan vara värdefullt fram till dess att vi lägger fram en ny proposition.

Det ordet måste komma tidigare än i september. Då kan det i värsta fall vara för sent, och det vore olyckligt för jobbens och för skatteintäkternas skull. Det skulle också leda till onödigt höga utgifter. Det kan ju i värsta fall påverka utgiftstaket om man i onödan betalar ut en massa pengar i a-kassa, som i stället skulle ha kunnat vara skatteinkomster in i statskassan från företagare och löntagare. Då hade man också kunnat behålla en kompetens i landet för vidareutveckling.

Anf. 63 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag hoppas att debattörerna verkligen hörde vad jag avsåg att säga i mitt förra inlägg. Jag följer detta mycket noga. Jag gör också samma bedömning som Lars Bäckström. Om det finns ett besked att lämna under våren är ord värdefulla, om det också finns politisk handling bakom dem. Det är min bedömning att det troligtvis är under denna vår som det slutliga avgörandet måste komma om vi vill behålla de här viktiga delarna i Sverige.

Vi är också överens om att i den bästa av världar finns inte de här subventionerna. Diskussionen nu handlar om hur vi agerar fram till dess att denna bästa av världar uppstår. Sten Andersson frågade mig om jag tror på avtalen. Ja, jag tror på avtalen. Men historiken bakom denna frågas hantering gör att jag tycker att det kan finnas anledning att undra när de genomförs. Det är det som ligger bakom den fråga vi har tagit upp i dag: Vad gör vi med vår egen industri under denna tid?

Jag betonar det igen: Med stort allvar och med stor respekt, inte minst efter den insyn jag fått under den här våren, följer vi den här frågan mycket noga. Jag hoppas också kunna lämna ett slutligt besked under våren, eftersom jag delar den tidsbedömning som alla tre herrarna här har gett uttryck för.

Anf. 64 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Vi har ju ofta här i kammaren lyssnat när representanter för olika landsändar, när det tyvärr varit aktuellt att lägga ned ett eller flera företag, stått i talarstolen och berättat om hur mycket detta betyder och vad det kostar samhällsekonomiskt. Det finns dock mallar för vad sådant här ungefär kostar. Jag är helt övertygad om att man har sådana på Rosenbad. Men i det här fallet kan man nog säga att dagens skillnad, som alltså gjort att ett antal svenska varv inte fått order, är betydligt mindre än vad man i dag tvingas betala ut i a-kassa. Det kan man rätt lätt räkna ut. Det handlar alltså inte fullt ut om de 9–10 % som EU i dag accepterar.

Jag betonar fortfarande att jag inte är överens med de andra i mitt parti om detta. De ser det här lite väl teoretiskt. Men när ingen annan inom EU accepterar detta tycker jag inte att det skulle skada Sverige om vi sade att det enda vi begär är att Sverige skall få lov att följa exakt samma regler som annars gäller inom EU.

Till sist, fru talman, är det ju ingen hemlighet att förtroendet för EU i dessa dagar – undantagandes Kosovo – inte är särskilt framträdande, om man skulle fråga om svenska folket är positivt till EU eller ej. Den här frågan förbättrar inte heller läget. EU skriver alltså på avtal där medlemsländerna förbinder sig att inte subventionera. Sedan visar historien, som statsrådet säger, att dessa inte är värda papperet de är skrivna på. Här tycker jag att det finns skäl för statsrådet, när hon träffar sina kolleger i

andra EU-länder, att säga: Ni måste se till att det ni skriver under verkligen har någon betydelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1998/99:225 om småföretagen och ALMI

Anf. 65 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Ewa Thalén Finné har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att sänka ALMI:s räntekompensationskrav mot företagen för att skapa bättre ruljans i lånefonden och därmed öka ALMI:s utlåningsmöjligheter. Bakgrunden är, enligt interpellanten, att ALMI har kapitalbrist, vilket medfört att ALMI Skåne höjt minsta belopp man lånar ut till nyföretagare och kraftigt minskat sin budget för utlåning för 1999 och framåt.

ALMI har ett kapital på ca 4 miljarder kronor, varav 3 miljarder är utlånade. Staten har hittills ställt som avkastningskrav att ALMI bevarar sitt kapital nominellt intakt. Moderbolaget beslutar om ramar för de regionala ALMI-bolagens nyutlåning. Enligt uppgift kan den totala utlåningen för 1999 ligga på i stort sett samma nivå som under 1998. På kort sikt finns ingen kapitalbrist inom ALMI-koncernen.

Nyföretagarlånen ges med viss räntefrihet under de första åren, vilket kompenseras genom högre ränta under slutet av lånets löptid. För att undvika att företag missbrukar subventionen ställer ALMI krav på räntekompensation vid förtida inlösen. Riksdagen har också ställt sig bakom principerna för nyföretagarlånen.

Regeringen har i proposition 1998/99:1 aviserat en översyn av ALMI:s verksamhet för att vid behov göra anpassningar baserade på dels tidigare erfarenheter, dels förändringar i omvärlden. Regeringen har också i slutet av förra året aviserat planer på en mer omfattande översyn där samtliga företagsstöd och statliga aktörer ses över, liksom frågan om hur dessa kan samordnas och samverka. Jag förutsätter att en genomgång av ALMI:s låneformer och de villkor som dessa är förknippade med kommer att ingå som en naturlig del i denna översyn. Jag ser därför ingen anledning att nu vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 66 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Sahlin för svaret. Det är dock ett par uppgifter i svaret som jag funderar över.

Statsrådet säger i sitt svar att ALMI:s avkastningskrav är att behålla det nominella kapitalet. Vid ett möte med ALMI den 9 mars fick jag uppgiften att avkastningskravet är 2 % och att det bl.a. är därför man måste ta ut den här räntekompensationen.

Den andra uppgiften gäller ALMI:s eventuella kapitalbrist. Här har jag också gått på ALMI:s uppgifter. Man sade att man, om än kanske inte just nu, kommer att äska ytterligare 1 miljard till sin lånefond. Därför tycker jag att det skulle vara intressant att höra om man har haft någon sorts framförhållning hos regeringen och departementet, om detta är kortsiktigt och bara gäller kommande år eller om det längre fram behövs

mera pengar. ALMI Skåne har de facto minskat sin utlåningsbudget med ungefär hälften.

Jag tycker alltså att det skulle vara intressant att få ett klarläggande av vad som gäller i de här frågorna.

Anledningen till att jag har väckt den här frågan är att det är väsentligt – och detta tror jag att vi egentligen är överens om – att ALMI:s utlåningsregler är rimliga för de grupper som ligger i startgroparna för att starta ett företag. Tillgången på riskvilligt kapital är ju i dag mycket liten, och den höjning av minsta lånebelopp som åtminstone ALMI Skåne har gjort försvårar för framför allt två sådana grupper: kvinnor, som ofta har väldigt små kapitalbelopp, och invandrare, som kanske inte har bankkontakter eller människor som kan ge dem referenser och borgen.

Jag skulle önska att statsrådet ville ge sina synpunkter på ovanstående problem, som jag anser hänger ihop med hela problemställningen med lite kapital och räntekompensation. Jag skulle också vilja höra vilken allmän uppgift statsrådet anser att ALMI skall ha.

Anf. 67 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Visst är det så att ALMI:s ledning för departementet har påtalat ett behov av både ökade lånemedel och driftsbidrag. Det är också så att avkastningen på ALMI:s lånemedel till viss del används för löpande, fasta kostnader, vilket minskar möjligheten till ny utlåning. Det är också ett av skälen till att vi vill se över hela verksamheten i ALMI – dock inte enbart ALMI utan, som jag sade i mitt svar, hela denna sektor – för att se vilket som är det bästa sättet att hjälpa fram fler små företag och få fler små företag att kunna växa samt hur man skall göra detta enklare och överskådligare. Detta är nämligen en ganska krånglig materia för många småföretagare i dag. Det är en av bakgrunderna till den översyn vi vill göra.

En ökande andel av ALMI:s lån ges också på s.k. mjuka villkor, precis som interpellanten var inne på. Det är långa löptider till exempelvis nyföretagande och kvinnors företagande. På ett par års sikt, om inget görs, kan detta komma att bli ett akut problem för ALMI. Vi har dock tid på oss, och det är den vi vill använda till en utvärdering – i lugn och ro och tillsammans med ALMI – för att se till att inte komma i det läge som interpellanten är orolig för.

Sedan är det moderbolaget i ALMI som beslutar om ramarna för de regionala bolagens nytulning. ALMI Skåne har, enligt uppgifter som jag har fått, tillfälligt överskridit de ramar som man fått av moderbolaget ALMI, vilket medför att man nu minskar utlåningen. Det är alltså det som är bakgrunden. Och den höjning av minsta belopp som lånas ut i Skåne är lokal tillämpning, vilket också är viktigt. Det finns alltså sådana möjligheter att variera mellan regionerna.

Jag fäster mycket stor vikt vid ALMI, både när det gäller företagsutvecklingen och möjligheten till stöd för startande och utvecklande av företag. Och översynen handlar då snarare om hur vi skall effektivisera och göra detta lättöverskådligare för företagen i regionen, så att de vet vart de skall vända sig för att få utveckling. Vi kommer självfallet att agera innan denna kapitalbrist blir akut för ALMI. Men det är den inte i dag, utan det handlar om, som jag sade, ett par års sikt.

Prot. 1998/99:78
13 april

Svar på
interpellationer

Anf. 68 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag tog fram det pressmeddelande som statsrådet hänvisade till i sitt svar och tittade på det. Det är det långa svar som har att göra med hela paketet för hur man skall förbättra för småföretagen. Men vad jag saknar är att det över huvud taget inte finns någon proposition, och jag undrar när en sådan kommer. Kommer det kanske något i morgon? Jag blir nämligen lite bekymrad när jag läser i pressmeddelandet att det skall göras en översyn av alla statliga stöd som ges. Det finns då en underton om att dessa pengar i stället skall föras över till tillväxtavtalen som tecknas med regioner eller länsstyrelser. Jag vet inte om det riktigt är detta som hjälper företagarna, eftersom detta är mer på den administrativa sidan. Jag hoppas att det kanske var något som jag läste in och som inte stämmer.

Det finns ju väldigt många förslag från flera partier om hur man kan öka tillgången på riskvilligt kapital. En sista fråga som jag delvis redan har ställt är: När kommer Näringsdepartementet att komma med förslag för att öka tillgången på riskvilligt kapital, framför allt för de grupper som jag nämnde, kvinnor, invandrare och de riktigt små företagen?

Anf. 69 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag skall börja med det som Ewa Thalén Finné frågade om när det gäller skrivningarna i pressmeddelandet från december. Jag vet inte riktigt hur interpellanten lyssnade, men den underton som hon talade om, att man var på väg att stoppa in hela ALMI:s verksamhet i tillväxtavtalen, finns absolut inte. Tillväxtavtalen handlar om en helt annan del av det mycket viktiga tillväxtarbetet och om hur man på ett enklare sätt skall kunna få jobba utifrån de regionala villkor som finns. Och vi får nu in förslag på hur man vill förändra regelverk och hur man vill använda det regionala tillväxtkapitalet, och i det arbetet spelar ALMI en mycket viktig roll. Men den underton som det frågades om är inte aktuell för Näringsdepartementets del, utan det som vi på Näringsdepartementet gör är precis det som har efterlysts bl.a. från interpellantens parti, nämligen en ordentlig översyn, och den skall göras så fort som det bara är möjligt. Man skall se över tillgången på riskkapital men också hur hela den statliga strukturen ser ut när det gäller dem som skall vara med och hjälpa företag både att starta men också i själva tillväxtfasen, eftersom det är den fas som jag i dag bedömer är den kanske viktigaste för att få i gång både sysselsättning och tillväxt i Sverige. Vi har många små företag, men det finns ett problem med de små företag som vill växa. Det handlar om tillgång på kapital och om att det är viktigt att en del av skattereglerna förändras.

Jag kan alltså i dag inte säga ett datum. Jag betonar bara hur högt prioriterat detta är för Näringsdepartementet. Och så fort denna översyn kan göras kommer det också att komma förslag till riksdagen om de förändringar som vi här diskuterar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 70 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Sten Tolgfors har frågat på vilket sätt jag avser bidra till att få bort könsbundna fördomar och minska den polarisering mellan könen som stundom kommer till uttryck i jämställdhetsdebatten.

Inledningsvis vill jag påminna om att målet för regeringens jämställdhetspolitik ligger fast. Kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.

Sverige har av FN vid ett flertal tillfällen utsetts till världens mest jämställda land. Trots detta är vi inte jämställda. Statistiken talar sitt tydliga språk. Kvinnor tjänar 83 % av vad män tjänar. Män tar ut 10 %, kvinnor 90 %, av föräldraförsäkringen. Tre fjärdedelar av alla chefer på arbetsmarknaden är män.

De människor som gör sig skyldiga till brott utgör en minoritet av hela befolkningen. Det gäller såväl kvinnor som män. Av de människor som gör sig skyldiga till brott är dock män överrepresenterade. 83 % av alla personer som är lagförda för brott är män. 95 % av alla intagna i kriminalvården är män. År 1998 anmäldes 20 447 fall av kvinnomiss-handel, en ökning med 7 % på ett år. Antalet sexualbrott ökar. Antalet anmälningar om våldtäkt och grov våldtäkt steg med 19 % mellan 1997 och 1998. Listan skulle kunna göras lång.

Den bristande jämställdheten beror på den maktobalans som finns mellan könen. Det mest extrema uttrycket för mäns makt över kvinnor är mäns våld mot kvinnor. Den samhälleliga strukturen med mäns överordning och kvinnors underordning förstärker detta våld och återskapas hela tiden genom allehanda fördomar och föreställningar om vad manligt och kvinnligt är och skall vara.

För att förändra samhället till ett jämställt samhälle måste de patriarkala strukturerna synliggöras. Först då kan man, om man så vill, arbeta för en förändring.

Min uppgift som ansvarig jämställdhetsminister är att medverka till ett sådant synliggörande och till en sådan förändring. Bara när det arbetet är genomfört kan den maktobalans och den brist på jämställdhet som finns i samhället försvinna. Vägen dit är dessvärre lång.

Anf. 71 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jämställdhetspolitiken måste bygga på en värdering om alla människors lika värde – att varje människa har rätt till respekt för sin person, sina val och sina känslor. All form av förtryck, diskriminering och generalisering baserad på kön måste avvisas och förhindras. Övergrepp i form av våld eller utnyttjande är en sådan oacceptabel kränkning av människors lika värde.

Människor har rätt att betraktas som individer, inte som delar av kvotgrupper som uppifrån tillskrivs vissa egenskaper. Denna rätt gäller alla människor i samhället, oavsett kön, ålder eller ursprung.

En jämställdhetsminister bör inte förakta ett kön och idealisera ett annat. En jämställdhetsminister bör kräva och visa full respekt för alla individer, oavsett kön.

Vad är det då som Margareta Winberg har sagt, eller rättare sagt skrivit, som jag reagerar mot. Margareta Winberg säger:

*Svar på
interpellationer*

”Män delar inte med sig. Män håller krampaktigt i det som har varit tryggheten, att vara förmer, att ha kontroll, att äga makt, att vara märkvärdigare.”

Här generaliserar jämställdhetsministern, drar alla män över en kam, och tillskriver oss totala översittaregenskaper. Landets alla pappor, som älskar sina döttrar och sina fruar, vilka utgör livets mening för dem, reduceras av ministern till cyniska maktmänniskor. Hur många pappor känner Margareta Winberg som tycker sig vara förmer än sina barn? Jag känner då ingen.

Margareta Winberg säger vidare:

”Och för att försvara en krympande överordning tar sig makten varierande uttryck. Den allra grövsta formen är gruppvåldtäkter.”

Samhällets strävan efter ökad jämställdhet skulle alltså vara grunden för våldshandlingar och förtryck. Resonemanget bygger på att de män som begår denna typ av oacceptabla brott är alldeles vanliga män. Här finns ingen reservation – i varje man skulle det bo en potentiell våldtäktsman. Men den som begår våldtäkt är en skadad person och knappast representativ för vanliga män.

Margareta Winberg säger vidare:

”Männen begår brott och fokus måste sättas på det kön som bär skulden.”

Männen som kön begår då rakt inga brott. Det är enskilda män som begår brott, precis som enskilda kvinnor gör det.

Vilket samhällsklimat är vi på väg att få när landets jämställdhetsminister officiellt kan ringakta vissa grupper? Hur kan min kamrats treåriga son vara kollektivt skyldig till vissa vuxna mäns våldsbrott? Varför skulle en man vara ansvarig för att andra män betar sig illa?

Margareta Winberg säger vidare:

”Att söka förändra pojkars och mäns roller, att få dem att spränga sina förkrympta gränser. Att få den uppblåsta manligheten att krackelera för gott och ersättas av en manlighet präglad av ett annat slags ansvar, en respekt och ett erkännande av flickors och kvinnors lika värde.”

Här hävdar alltså jämställdhetsministern på fullt allvar att män saknar respekt för flickors lika värde och att det vore en nyhet om så skulle ske. Det är en kränkning av alla vanliga mäns integritet att hävda detta. Likaså är det en kränkning av min och alla andra mäns uppskattning av oss närstående flickor och kvinnor.

Margareta Winbergs tro på kollektiv skuld hindrar i praktiken rationella åtgärder för att hindra övergrepp. Om den upprördhet, som övergrepp rättmätigt skapar, riktas mot männen som kön förloras ju möjligheten att finna orsakerna på individnivå och att förebygga våldet på individnivå. Det visar också Winbergs synnerligen tunna svar i dag. Där fanns inga åtgärder, utan där fanns bara anklagelser.

Sverige behöver en ny jämställdhetspolitik som utgår just från människors lika värde och individens rätt att betraktas just som individ. Varje negativ generalisering av såväl kvinnor som män och varje försök att använda konstillhörigheten för att tillskriva män/kvinnor vissa negativa egenskaper måste avvisas. Jag vill fråga om jämställdhetsministern är beredd att här i dag ställa upp på den synen.

Fru talman! Också jag tackar statsrådet Winberg för svaret. Jag delar till fullo de åsikter som statsrådet i sitt svar ger uttryck för.

Sten Tolgfors är upprörd över att statsrådet säger att männen begår brott och att fokus måste sättas på det kön som bär skulden. I ett inlägg i Svenska Dagbladet säger Tolgfors: "Om man tror att männen begår brott på grund av sitt kön, att ondskan sitter i de manliga generna – vad återstår då att göra?"

Nej, Sten Tolgfors, ondskan sitter inte i generna. Människor föds inte onda. Det är omgivningen, samhället, som präglar dem. Det är därför som kvinnoforskare talar om ett socialt konstruerat kön, det s.k. genus- eller *gender*-perspektivet. Det är detta konstruerande av vad som är manligt och kvinnligt som gör att pojkar på skolgården kallar flickorna vid könsord – inte generna. Det är detta socialt konstruerade kön som ger utslag i de olika domsluten där det står beskrivet hur den våldtagna kvinnan var klädd när hon våldtogs, som om kvinnan fick skylla sig själv – inte generna.

Jag förstår faktiskt inte vad det är som är kontroversiellt med Margareta Winbergs uttalande. Vad skulle hända om vi, som ett tankeexperiment, sade att det är vissa enskilda män som begår brott? Skulle det göra saken bättre? Skulle färre kvinnor bli våldtagna? Skulle färre kvinnor misshandlas? Kan man tänka sig att våldtäkt och misshandel av kvinnor skulle upphöra om vi inte lyfte fram att det faktiskt är människor av ett visst kön som utför dessa handlingar? Vad är det egentligen som Sten Tolgfors vill säga? Handlar det om att vi skall ha någon form av deklaration på män som inte våldtar eller misshandlar kvinnor? Varför känner vissa män sig alltid angripna när vissa av oss kvinnor tänker strukturellt och lyfter fram de patriarkala strukturerna? Av någon anledning är det inte alls lika svårt att generalisera när det handlar om socialförsäkringar, invandrare, krig osv.

Ett sätt att förstå den värld och den verklighet som vi lever i är att just se strukturer. Strukturer går att förändra eftersom de ligger utanför oss. Problemet för Sten Tolgfors är att han inte ser det strukturella utan känner sig anklagad som man och därför tar på sig en kollektiv skuld. Men inte någon jag känner i varje fall är ute efter att skuldbelägga de enskilda männen som ett kollektiv.

Däremot anser jag att den enskilda människa som *inte* reagerar på det samhälle, på de strukturer, som accepterar att flickor blir kallade vid könsord och som inte med kraft protesterar och demonstrerar mot gruppvåldtäkter i viss mån är medskyldig. Den som tiger samtycker, heter det.

Varför fanns det inte några män utanför Högsta domstolen när det första s.k. Södertäljemålet avgjordes? Varför fanns inga män där för att visa andra unga män som stod åtalade att män i Sverige inte accepterar att flickor våldtas? Varför tog, och tar, inte männen sitt kollektiva ansvar i stället för att sitta hemma på kammaren och känna sig anklagade av de kvinnor som demonstrerade mot det sexualiserade våldet?

Det bästa sättet att minska polariseringen, Sten Tolgfors, är därför att män tar sitt kollektiva ansvar!

Anf. 73 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Sten Tolgfors citerar mig. Bl.a. har jag skrivit: "Män delar inte med sig." Detta citerade Sten Tolgfors här i talarstolen. Men det är ju så. Vi kvinnor vill att män skall dela med sig av makten för att det skall bli bättre vad gäller maktobalansen men det gör inte män. Eftersom Sten Tolgfors hävdade det från talarstolen och angrep mig på den punkten måste det vara någonting som han tycker är fel. Men låt mig då citera hans egen partiledare, som den 25 maj i fjol i Expressen sade: "Jag lämnar inte ifrån mig makten till någon kvinna." Detta är ett direkt citat av Carl Bildt om mäns vilja att lämna ifrån sig makt.

Jag vet inte om Carl Bildt är ett sanningsvittne men han har i alla fall belagt vad jag skrev i min Expressenartikel. Han har också gjort en del andra uttalanden som får betraktas som något uppseendeväckande. Makten handlar ju också om politisk makt, om att fler kvinnor – helst lika många kvinnor som män – skall finnas i varje politisk församling, t.ex. i Sveriges riksdag. Men där tycker Carl Bildt, och detta är ett citat från Dagens Nyheter: "Sveriges kvinnor blir inte lyckligare av fler kvinnliga riksdagsledamöter." Det stämmer bättre överens med den syn som Sten Tolgfors ger uttryck för och den syn som Moderata samlingspartiet har när det gäller jämställdheten. Det är inte en fråga om makt och det är inte en fråga om strukturer, utan det är det en fråga om individer, och individer skall bli starka nog att ta sig makten själva.

Sten Tolgfors ser bara individer. Han ser inte sociala strukturer. Vad han gör är att han individualiserar ett problem som är socialt och strukturellt. Naturligtvis är inte varje enskild man personligen skyldig till våld mot enskilda kvinnor. Men varje enskild man borde, enligt mitt förmenande, ha en moralisk skyldighet att bekämpa en anda, en struktur, varur manligt förtryck mot kvinnor hämtar sin näring. Förtryck mot kvinnor kommer ju inte ur ingenting, utan det växer ur en gammal struktur som är skapad av mäns överordning, av mäns dominans.

Återigen handlar det om maktobalans, om jämställdhet mellan kvinnor och män. Där har vi olika uppfattningar. Det är bara att konstatera att den polarisering som Sten Tolgfors anklagar mig för att vidga har vi redan här. Vi lever i ett polariserat samhälle. Riksdagens partier är polariserade i den här debatten; det kommer säkert protokollet härifrån så småningom att visa.

Anf. 74 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Den här debatten handlar dels om vad man skulle kunna säga som minister om hälften av de människor som man är satt att företräda, dels om vad man politiskt kan göra åt de problem som faktiskt kan konstateras. Winbergs i mitt tycke något omdömeslösa uttalanden överskuggar helt den andra och viktigare frågan, för hennes uttalanden innehåller inte någon analys av problemen och inte något svar på vad som borde göras. Än mindre har de en positiv opinionsbildande effekt.

Jag tycker också att hennes syn är mycket uppgiven. Om man tror att männen begår brott på grund av sitt kön, att ondskan – för så tolkar jag hennes uttalande i Expressen – sitter i de manliga generna, vad återstår då att göra? Vad finns alltså kvar att göra?

Frågan är alltså: Vad kan vi göra för att forma unga människors värderingar på ett sådant sätt att våld och nedtryckning i alla former minskar? Då är den vidare frågan våldet mot kvinnor.

Vad kan vi göra för att skapa respekt och förståelse för alla människors lika värde hos alla ungdomar, ja, hos alla svenskar? Är det möjligt att tidigt hitta de killar och män som är våldsbenägna, som är på väg att hamna snett? Vad kan vi göra för att stärka unga killars och tjejers självkänsla och rättskänsla? Hur stöttar vi de kvinnor/tjejer som råkar ut för våld? Hur hjälper vi invandrarkvinnor att på egna ben komma ut i samhället? Hur stöttar vi de män som råkar ut för våld?

Och ännu vidare: Hur skapar vi en situation där pressen på familjen minskar? Arbetslöshet, dålig ekonomi och utanförståendeskap skapar en söndring av och i familjer. Men Winbergs familjepolitik handlar mer om procentsatser i bidragssystem, inte om att upprätthålla förutsättningar för att bilda familj. Det gör att många unga inte känner igen sig i Margareta Winbergs retorik. Många unga uppfattar att hon ägnar sig åt lyxproblem, vilket födelsetalen också visar – och har visat de senaste åren.

Kan man bilda familj när man måste veckopendla? Kan man låna till en villa eller en bil om man inte har fast jobb? Vad spelar ersättningsnivån i föräldraförsäkringen för roll om man aldrig kan bilda familj? Det är inte så att dessa frågor är oväsentliga, utan det är bara så att det finns andra som är viktigare, Margareta Winberg!

Vad spelar det för roll om Margareta Winberg tycker att mannen och kvinnan skall vara hemma halva tiden var med barnet om ekonomin inte klarar det eller om man tvingas ta ledigt från ett korttidsvikariat och sedan inte har jobb efteråt?

Jag tycker att Margareta Winberg har varit så upptagen av sin generations i sammanhanget mindre problem i familjepolitiken – såsom fördelningen av ledighetstiden – att hon missat att uppmärksamma de problem som är stora och som många yngre familjer i dag möter.

Fru talman! Tiden är förbi då jämställdhetsdebatten kunde föras i interna vänsterkretsar. Jämställdhetsdebatten är i hög grad en angelägenhet för oss förhållandevis unga manliga politiker. Det är en fråga om människosyn, som jag sade i mitt inledningsanförande. Det är en fråga om vilket samhälle våra döttrar och andra närstående tjejer skall växa upp i. Det är en fråga om vilket samhälle vi själva vill leva i. Det är en fråga om rättfärdighet.

Vi behöver i Sverige hiva ut den kollektivistiska klasskampsinfluerade vänsterretorik som Winberg står för och ersätta den med en liberal jämställdhetssyn, baserad på att ingen skall särbehandlas negativt på grund av sitt kön, man eller kvinna.

En jämställdhetsminister som använder sin position till att sprida misstro och ringakta halva landets befolkning är inte trovärdig och gör debatten om människors lika värde en otjänst. Jag tycker att Margareta Winberg här i dag skall erkänna att hennes uttalanden i Expressen inte var nyanserade nog. Backa, eller dra slutsatsen att den här debatten har varit ett misslyckande från början till slut! En minister kan faktiskt inte säga vad som helst och sedan kräva att inte bli tagen på allvar. Det var det hon gjorde i den debatt som blev följden av hennes artikel i Expressen.

Anf. 75 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Återigen måste jag säga att jag håller med Margareta Winberg i precis allt hon säger. Jag tycker att det är glädjande. Det visar dessutom på precis det som Sten Tolgfors påstår inte finns, att jämställdheten är för viktig för att det skall bli en vänster–högerskala.

Jag är faktiskt tillräckligt gammal för att ha varit med på den tiden då slagorden var: Allt som är privat är offentligt! Tack vare det lyckades vi få igenom en lagstiftning som accepterade att gifta kvinnor också kunde bli våldtagna av sina äkta män i hemmen.

Det Sten Tolgfors försöker göra nu är att återigen krympa det offentliga rummet och göra det till en liten intim sfär där vi andra inte har någonting att säga till om, där vi inte kan skydda t.ex. kvinnor om det skulle behövas.

Att göra maktbalansen, det patriarkala, och jämställdhetsfrågorna till en vänster–högerfråga eller att se till att den skall debatteras i större sammanhang därför att det finns unga män som Sten Tolgfors som vill debattera på ett annat sätt kan jag ha viss förståelse för. Men det kommer alltid att finnas ett vänster–högerperspektiv på detta så länge det handlar om att krympa det offentliga rummet och se till att kvinnor inte har det skydd som de behöver.

Glöm inte att både SSU och Ung Vänster består av unga män som diskuterar på exakt samma sätt som Margareta Winberg och jag gör!

Anf. 76 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag brister i analys, säger Sten Tolgfors. Vilken analys har Sten Tolgfors själv?

Jag läser brevet till ledarsidan på Svenska Dagbladet, som i långa stycken var detsamma som den här repliken. Samma frågor upprepas, men analysen blir återigen mycket individualiserad. De män som gör kvinnor till offer kan t.ex. bara bemötas, straffas och hjälpas som individer. Sedan kommer familjepolitiken.

Det är inte enskilda problem. Det är inte något fel på de enskilda männen. Det är inte som Sten Tolgfors säger i inledningen av sin artikel att det bara återstår genterapi. Om det vore ett individuellt problem kunde man möjligen, om man gillade det, behandla det med genterapi. Men man kan inte behandla ett samhälle med genterapi, åtminstone inte ännu. Jag hoppas att det aldrig blir så.

Det är det som är skillnaden i vårt synsätt, att Sten Tolgfors ser detta som ett individuellt problem. Hur skall vi komma åt dem tidigt? Hur skall vi tidigt kunna diagnostisera detta fel på de unga männen, så att vi kan ta hand om dem och göra något med dem så att de inte våldtar, så att de inte blir brottslingar? Det är en felsyn.

Han frågar mycket riktigt: Hur kan vi stärka kvinnor? Det är precis det vi försöker göra i vårt jämställdhetsarbete. Men där har vi också olika syn på hur det skall gå till. Enligt mitt förmenande stärker man kvinnor genom att erbjuda kvinnor och män lika möjligheter, samma rättigheter och samma skyldigheter. Det gör vi genom att erbjuda deltidsarbetande kvinnor heltid, så att de kan försörja sig själva. Vi erbjuder arbetslösa kvinnor ett jobb. Det är inte alls något lyxproblem. Det är precis det som är grunden för jämställdhet, att både kvinnor och män skall ha samma rätt till ett eget arbete, samma rätt till en egen lön och därmed samma rätt

till sin frihet att välja liv, att bo ihop med någon för att man tycker om den personen, inte för att bli försörjd, eller att bo ensam. Här skiljer vi oss också.

Här finns också ett famöst uttalande. I början, när man jobbar upp sig, jobbar nog båda, men får man sedan ett toppjobb och har en annan inkomst kanske man skaffar sig en liten herrgård eller vad det nu blir, och då kanske inte frun jobbar, säger Carl Bildt om kvinnors och mäns olika livsöden den 25 maj 1998. Undra på att ni har en sådan politik, när ni har en partiledare som uttalar sig på detta vis. Tala om lyxpolitik!

Anf. 77 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag vet inte om Margareta Winberg har observerat det, men det är inte Carl Bildt hon debatterar med i dag utan det är med mig. Det vore kanske rimligt om hon kunde bemöta mina ståndpunkter och mina slutsatser och söka debatten med Bildt vid annat tillfälle, när han är närvarande. Det brukar vara bäst i debatter.

Margareta Winbergs sätt att göra män till brottslingar och kvinnor till offer kränker inte bara vanliga män utan också många kvinnor. Många unga kvinnor känner sig lika lite som passiva offer som männen känner sig som potentiella brottslingar.

Samma dag som Winberg skrev sin famösa artikel i Expressen hade DN en intervju med en ung tjej som behandlade precis samma tema. Så här sade hon: ”Från den bilden bygger de idén att alla tjejer är offer. Det är som att vuxenvärlden ser oss unga tjejer i dag som en förlorad generation som det är synd om. Man känner sig förolämpad! Det stämmer verkligen inte, jag skulle aldrig gå med på något jag inte vill, inte mina tjej-kompisar heller.”

Vad säger Winberg till henne? Är hon naiv, har hon inte förstått sitt eget liv? Har hon inte insett att den strukturella diskussion som Winberg för egentligen är det som skall styra hennes liv?

Jag tror att Margareta Winberg projicerar 60-talets situation mellan könen på sin egen jämställdhetspolitik i dag. Det är där hon hämtar inspiration och influenser.

Jag känner också många unga kvinnor som direkt förolämpas av kvoterings och Winbergs syn på dem som offer som måste ha särskild lagstiftning för att ta sig fram. Det är fel att ständigt beskriva kvinnor i termer av drabbade, underlägsna, utsatta och hjälplösa. Det finns en annan bild, som jag beskrev i Svenska Dagbladet och som jag gärna skulle höra Winberg lyfta fram, av kvinnor som duktiga, starka, uppskattade och älskade.

Poängen är att de som verkligen är offer inte hjälps av att alla görs till offer. Den som är offer för våld kan bara hjälpas som person, och den som utsätter någon för våld kan bara straffas, bemötas och hjälpas som individ. Glöm den kollektiva skulden! Den leder ingen vart, annat än att man stöter bort alla Sveriges vanliga män som faktiskt bryr sig om sina kvinnor och alla andra kvinnor i samhället.

Anf. 78 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Nej, jag diskuterar inte med Carl Bildt, men han är väl fortfarande partiledare. Jag utgår från att det han säger gäller för Moderata samlingspartiet, eller har jag fel på den punkten? Jag har tagit upp tre

Prot. 1998/99:78
13 april

*Svar på
interpellationer*

citat som är grova, som är famösa, och Sten Tolgfors har inte tagit avstånd från dem. Då utgår jag från att Carl Bildt som partiledare har uttryckt ett partis åsikt, en åsikt som Sten Tolgfors naturligtvis också delar. Konstigt vore det väl annars. När i synnerhet partiledare uttalar sig offentligt, i tidning eller i TV, är det ett uttryck för vad deras parti tycker.

Det är inte alls så att kvinnor är offer. Kvinnor är oerhört starka. Kvinnor går framåt. Men det gör de inte tack vare att vi har fört en moderat politik på jämställdhetens område, utan tack vare att vi har fört en politik som har stärkt kvinnorna.

Men vi är inte färdiga. Det var det jag sade inledningsvis i mitt svar. Vi har oändligt mycket kvar att göra. Tänk om vi skulle lämna allt detta till individerna, om vi skulle sluta föra en politik för jämställdhet! Hur skulle det då gå med lönesituationen? Hur skulle det gå med allt det andra som vi har talat om här som är skevt och snett om vi bara skulle lämna det och säga att det är de enskilda individernas eget fel? Vi skall stötta dem och vi skall tidigt försöka hitta felen och bristerna på de enskilda personerna – läs männen!

Det är tack vare en politik för jämställdhet som vi har starka kvinnor i Sverige i dag och inga offer. Kvinnor som kollektiv är inte offer, de är starka. Men vi lever i en struktur som vi har börjat att förändra och som vi naturligtvis enligt mitt förmenande måste fortsätta att förändra.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1998/99:202 om rehabilitering och jämställdhet

Anf. 79 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att personer tillhörande olika försäkringskassor skall få likvärdig behandling, dels för att attityderna till kvinnors och mäns olika behov av rehabilitering skall uppmärksammas.

Som Ulla-Britt Hagström mycket riktigt framhåller har den arbetslivsinriktade rehabiliteringen under de senaste åren varit föremål för ett flertal utredningar. Utöver RFV:s rapporter *Vem får arbetslivsinriktad rehabilitering* (RFV redovisar 1997:10) och *Försäkringskassornas handläggning av ohälsöförsäkringarna* (RFV 1998:4), kan här också nämnas Statskontorets rapport *Perspektiv på rehabilitering* (1997:27) och AGRA-utredningens betänkande *Arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar* (1998:104).

Sammantaget visar dessa utredningar på allvarliga brister i tillämpningen av lagstiftningen hos rehabiliteringsarbetets centrala aktörer, framför allt arbetsgivare och försäkringskassan. Rehabiliteringsinsatserna sker ofta för sent samtidigt som arbetsgivarna inte fullgör sina skyldigheter när det gäller rehabiliteringsutredningarna. Ett annat resultat är att man inte kan dra några djupgående slutsatser om resultaten och effekterna av de senaste årens rehabiliteringssatsningar – dvs. det går inte att bedöma huruvida de medel som budgeteras till rehabilitering ger önskat resultat. Slutligen framgår av undersökningarna att det är betydligt fler faktorer än diagnos som är av avgörande betydelse för vem som får en

viss rehabiliteringsåtgärd, t.ex. individens motivation, yrke, ålder, medborgarskap och kön.

Regeringens bedömning är att dessa problem till viss del kan förklaras av yttre faktorer som t.ex. bristande resurser hos ansvariga aktörer, framför allt försäkringskassan, samt den för svenska förhållanden höga arbetslösheten. Dessa faktorer har i hög utsträckning bidragit till de redovisade problemen.

Samtidigt vittnar utredningarna om brister i rehabiliteringsarbetets förutsättningar, bl.a. oenighet kring betydelsen av vitala begrepp, otydlig ansvarsfördelning mellan aktörer och oprecisa mål för verksamheten. Det är i dag oklart för vem en viss åtgärd skall köpas. Orsaken är att det inte finns klara kriterier och värderingar om vem eller vilka som bör prioriteras i rehabiliteringsarbetet.

Därmed blir det upp till varje enskild handläggare att bedöma eventuella behov av rehabiliteringsåtgärder, vilket i sin tur kan förklara att försäkrade med samma diagnos behandlas olika beroende på t.ex. kön, ålder och etnisk tillhörighet samt vilken handläggare eller försäkringskassa vederbörande tillhör.

Nu frågar Ulla-Britt Hagström vilka åtgärder jag avser att vidta för att åtgärda dessa brister och för att stärka en likvärdig tillämpning i rehabiliteringsprocessen.

Regeringen är inte nöjd med den rådande situationen på rehabiliteringsområdet och avser därför att tillsätta en utredning med huvuduppgift att förutsättningslöst utarbeta en etisk plattform för prioriteringar inom rehabiliteringsområdet. Rehabiliteringshandläggare ägnar sig varje dag åt bedömningar och val av åtgärder utan att det finns en gemensam grund för dessa bedömningar. En etisk plattform skulle utgöra grunden för att säkra centrala principer om en rättssäker och likvärdig tillämpning av socialförsäkringen.

Förutom den planerade utredningsinsatsen avser regeringen att fortsätta bedriva en aktiv politik på rehabiliteringsområdet. Som exempel vill jag nämna de åtgärder regeringen vidtagit för att uppmuntra och underlätta samverkan mellan myndigheter. Våren 1997 lämnade regeringen den s.k. samverkanspropositionen (prop. 1996/97:63) till riksdagen där regeringen underströk vikten av att utveckla samverkan mellan olika aktörer när det gäller rehabilitering. Riksdagen biföll propositionen och i budgetpropositionen för år 1998 gjordes ytterligare preciseringar, bl.a. har försäkringskassorna fått särskilda medel för samverkan och rehabilitering.

På många håll ute i landet pågår nu samverkansprojekt av olika slag. Under 1998 har dessa projekt befunnit sig i en uppbyggnadsfas med kartläggning av målgrupper, gemensamma utbildningar och planering. Projekten förväntas komma i gång med ett mer aktivt rehabiliteringsarbete under 1999. Därför har också de särskilda medel som försäkringskassan disponerar för samverkan tillförts ytterligare ca 200 miljoner kronor för år 1999.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att kontinuerligt utvärdera samverkansprojekten och skall i sommar redovisa en fördjupad analys med utvärdering i tre olika perspektiv: effekter för individer, effekter för organisationer samt effekter för regel- och ersättningssystem.

Prot. 1998/99:78

13 april

*Svar på
interpellationer*

Jag kan också nämna att regeringen avsatt 5 miljoner kronor från anslaget A1. *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* till att stödja utvecklingsarbete inom rehabiliteringsområdet. Pengarna skall främst stödja projekt som inte kan finna sin finansiering från annat håll.

Jag kan därutöver nämna att regeringen föreslog i budgetpropositionen för 1999 att engångsvis tillföra socialförsäkringsadministrationen ytterligare 225 miljoner kronor för år 1999. Dessa extra medel ger försäkringskassorna större möjligheter att bl.a. tillse att den försäkrades behov av rehabilitering klarläggs och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering.

Slutligen vill jag nämna att Riksförsäkringsverket nyligen genomfört en studie, *Lika inför kassan*, där man undersökte om socialförsäkringens regler tillämpas rättvist mellan kvinnor och män samt om utbildningsnivå och etnicitet påverkar bedömningarna. Syftet med studien var just att få fram ett underlag som medvetandegör de värderingar och attityder som styr handläggarnas bedömningar, bl.a. på rehabiliteringsområdet. RFV avser att redovisa studien i vår varefter en noggrann analys kommer att ske från regeringens sida.

Ulla-Britt Hagströms andra fråga gäller vilka åtgärder jag avser att vidta för att attityderna till kvinnors och mäns olika rehabiliteringsbehov skall uppmärksammas. Som svar på den frågan hänvisar jag till de utvecklingsprojekt som jag beskrivit tidigare. Projekten har alla som utgångspunkt såväl kvinnor som mäns behov och förutsättningar.

Jag vill också nämna det utvecklingsprojekt – *Genderprogram för social välfärd* – som pågår inom Socialdepartementets verksamhetsområde sedan cirka två år.

Anf. 80 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för ett mycket seriöst och genomarbetat svar på min interpellation om rehabiliteringen. Det är ett mycket allvarligt problem att rehabiliteringen är så orättvis och ojämsställd. Jag vet att regeringen också påpekat det tidigare i budgetpropositionen för 1999 och att socialförsäkringsministern arbetar seriöst med frågan.

Trots alla rapporter från RFV som jag har räknat upp i interpellationen och som socialförsäkringsministern har redovisat för undrar jag följande. Vilken roll har Riksförsäkringsverket när försäkringskassorna ändå gör som de vill? Jag vet att på en del håll där samarbetet mellan försäkringskassa och kommuner fungerar mycket bra fungerar också olika personliga insatser bättre. Ger Riksförsäkringsverket otydliga direktiv?

Socialförsäkringsministern pekar på allvarliga brister i tillämpningen av lagstiftningen hos rehabiliteringsarbetets centrala aktörer, främst arbetsgivare och försäkringskassa. Insatserna sker för sent och rehabiliteringsutredningarna är bristfälliga. Det är också allvarligt att det inte går att bedöma om de medel som budgeterats för rehabilitering ger önskat resultat. Hur skall man då kunna veta hur mycket medel som skall budgeteras för rehabilitering? Det måste kunna utvärderas.

Jag är mycket glad över att socialförsäkringsministern vill utarbeta en etisk plattform för prioriteringar inom rehabiliteringsområdet. Det är viktigt att säkra centrala etiska principer för att få en likvärdig tillämpning. I min interpellation har jag hänvisat till att vissa sjukdomar ger

högre sannolikhet för rehabilitering, t.ex. ryggskjutdom och reumatism. Det har visat sig att för åldersgrupperna 55 år och äldre förekommer rehabiliterande åtgärder i betydligt mindre omfattning. Cirkulationsorganen ges en lägre grad av åtgärder än rörelseorganen. En av utredningarna visar att störst chans för rehabiliteringsåtgärder ges långvarigt sjukskrivna inom små till medelstora lokala arbetsmarknader med flersidig näringsstruktur. Då kan man undra var principen om människans lika och unika värde tagit vägen. Männen ges i högre grad utredning och utbildning medan kvinnorna oftare ges arbetsträning. Var finns jämställdheten i detta?

Fru talman! Jag vill därför fråga socialförsäkringsministern vad som direkt har hänt efter det att rapporten *Vem får arbetslivsinriktad rehabilitering* lades fram? Detsamma gäller rapporten *Försäkringskassornas handläggning av ohälsöförsäkringarna* och Statskontorets rapport *Perspektiv på rehabilitering*. Det hela handlar om att det inte bara läggs fram rapporter som sedan inte följs upp.

Anf. 81 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! När det gäller regeringens åtgärder med anledning av de rapporter som har kommit och den ökade kunskap som vi har fått vill jag nämna bl.a. de krav som formuleras i regleringsbrevet till Riksförsäkringsverket, nämligen att hänsyn skall tas till kvinnors och mäns olika villkor och förutsättningar och att man inom de förmåner där det ingår ett stort inslag av skälighetsbedömningar aktivt skall anlägga ett *genderperspektiv*. Åtgärder skall också vidtas om det framkommer omotiverade skillnader i hur kvinnor och män bedöms. Ett uttryck för en sådan åtgärd är just rapporten *Lika inför kassan* som skall presenteras under den här månaden, såvitt jag har erfarit, från Riksförsäkringsverket.

I övrigt skriver regeringen att hänsyn skall tas till kvinnors och mäns olika villkor och förutsättningar när det gäller att arbeta för att återfå arbetsförmåga och kunna tillvarata den arbetsförmåga som finns kvar.

Vidare skriver vi i regleringsbrevet för 1999 att Riksförsäkringsverket senast den 30 juni skall överlämna en handlingsplan avseende verkets fortsatta *gender*-arbete. Riksförsäkringsverket har i sitt regleringsbrev till försäkringskassorna åberopat *gender*-perspektivet. Detta med regleringsbrev till myndigheterna är en viktig del, men sedan vill jag nämna det väldigt konkreta uttryck som det innebär att vi nu tillsätter en utredning för att arbeta fram en etisk plattform. Den behöver vi för att bli bättre på att klara viktiga prioriteringar och viktiga avvägningar. Det handlar om att utforma de principer som skall styra vem som skall bli föremål för rehabilitering och hur en sådan prioritering skall göras. Då handlar det om att utreda hur rehabiliteringen skall se ut och hur den skall vara beskaffad samt på vilket sätt den skall ske.

Vi kommer att bli mycket tydligare med att definiera den arbetslivsinriktade rehabiliteringens innehåll och gränser mot andra typer av rehabilitering. Det här är en beskrivning av en del av de åtgärder som regeringen nu avser att vidta för att helt enkelt uppnå en bättre ordning för kvinnors och mäns möjligheter att få en bra rehabilitering.

Prot. 1998/99:78
13 april

Svar på
interpellationer

Anf. 82 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka socialförsäkringsministern. Jag har ytterligare en del frågeställningar som jag gärna vill framföra. Jag tycker att jag fick ett bra svar vad gäller *gender*-perspektivet. Jag förväntar mig mycket att den etiska plattformen och de etiska principerna. Jag hoppas givetvis att Kristdemokraterna kan få ett gott utrymme om det blir en utredning som får till huvuduppgift att förutsättningslöst arbeta med en etisk plattform för prioriteringar inom rehabiliteringsområdet.

Socialförsäkringsministern sade tidigare att hon vill uppmuntra och underlätta samverkan mellan myndigheter. Ett exempel på en sådan samverkan som vi eftersträvar och planerar i Västra Götaland är FINSAM-modellen. SOCSAM-modellen är ett annat gott alternativ. I min hemkommun Skövde upprättades under LSS-införandet en mycket god samverkan mellan försäkringskassa och kommun. Det är alltid den enskilde som skall finnas i fokus. En person skall inte behöva vandra från myndighet till myndighet i en hopplös förtvivlan, utan ansvar och uppgifter måste vara tydliga därför att samhället i dag är så komplicerat. Det skall bli spännande att se Socialstyrelsens rapport som kommer till sommaren.

Jag följer ett projekt hemma om rehabilitering för psykiskt funktionshindrade människor. När man får eldsjälur att leda sådan projekt händer det alltid goda saker.

Fru talman! Jag tänker också på alla rapporter som vi får. Vi har i dag fått många svar på att rapporter görs. Samtidigt känner jag att det finns en risk med alla dessa rapporter. Vi läser dem noggrant, tänker och filosoferar, men vad händer, vad är det som rättas till? Det borde utfärdas ett måste att rapportens budskap återkommer efter en bestämd tid så att det på punkt efter punkt avställs vad som gjorts. Det måste vara förpliktigande. Det är en del av den etiska plattformen att det inte skall räcka att Riksförsäkringsverket utreder och dokumenterar, utan varje rapport måste leda till ett seriöst efterarbete.

Jag har läst igenom förarbetena till rehabiliteringsreformen. Man talar om medicinsk, social och yrkesinriktad rehabilitering – den medicinska för att återställa och förbättra grundläggande funktioner, där landstingen i första hand ansvarar för den medicinska rehabiliteringen; den sociala med åtgärder som service, råd och bistånd i personliga ärenden och, främst en fråga för kommunerna, socialtjänst; den yrkesinriktade rehabiliteringen inom arbetsmarknadsorganens ansvarsområde. Försäkringskassorna har ju ansvar för samordning av resurserna på alla dessa håll och det yttersta ansvaret för att de försäkrade får den rehabilitering som är lämplig. Det handlar hela tiden om samarbete för att se till att behov av rehabilitering snarast klarläggs och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering.

Jag tänker på försäkringskassans initiativroll och samordningsansvar. Jag vill ställa ytterligare en fråga till socialförsäkringsministern: Är socialförsäkringsministern beredd att arbeta vidare med samspelet mellan försäkringskassan och Riksförsäkringsverket? Jag har upplevt att försäkringskassorna vid nya reformer kan få vänta alltför länge på direktiv från Riksförsäkringsverket. Jag tror att det finns en hel del brister här.

Anf. 83 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Låt mig först knyta an till frågan om samverkan. När vi vill förändra och utveckla en verksamhet, i det här fallet rehabilitering, handlar det om att vi behöver reda ut begreppen, klara ut definitionerna och gränsdragningarna. Det är vad jag avser att åstadkomma med utredningen för att ta fram en etisk plattform. Sedan behöver vi också veta mer. Vi behöver ha ökad kunskap. Där är de rapporter som både Ulla-Britt Hagström och jag åberopat ett viktigt led men också ren forskning. Där har Riksförsäkringsverket i årets budget fått 8 miljoner för forskning på socialförsäkringens område, och själv har jag 5 miljoner att använda just till projekt. Jag är mycket intresserad av stödjande verksamhet som handlar om att utveckla rehabilitering.

Det tredje är att detta skall märkas, som Ulla-Britt Hagström säger, i den konkreta verksamheten, när människor söker stöd hos försäkringskassorna i en situation av sjukdom eller vad det nu kan handla om som har drabbat den enskilde. Där kan jag anknyta till ett besök jag gjorde i går i Göteborg. Jag besökte Deltaprojektet, som är ett av SOCSAM-projekten. Det var bara ett besök i en rad besök som jag kontinuerligt gör ute i landet. Då är det spännande att se att det faktiskt händer väldigt mycket och att man i det konkreta vardagsarbetet omsätter de ökade kunskaperna för att kunna ge den enskilde det bästa stödet i den situation som han eller hon befinner sig i.

Min upplevelse är att ett väldigt spännande och intressant utvecklingsarbete i dag pågår på väldigt många håll i landet. Det handlar om att kunna nå ett gott resultat med rehabiliteringsinsatserna. För att nå det handlar det om att arbeta på ett nytt sätt. Samverkan är ett sådant nytt arbetssätt för att minska risken för att den enskilde ramlar mellan våra trygghetssystem och att i stället utveckla ett arbetssätt där den enskilde hela tiden fångas upp och där man koncentrerar sig kring den enskilde. Det här är väldigt glädjande. I detta utvecklingsarbete är det naturligtvis värdefullt om det finns ett samspel mellan myndigheten och försäkringskassorna.

Det som RFV konkret har beslutat om med utgångspunkt just från den rapport som Ulla-Britt Hagström åberopar *Försäkringskassornas handläggning av ohälsöförsäkringarna* är ju en väldigt konkret åtgärdsplan som löper från augusti 1998 och som skall vara slutförd under det här året. Där finns det en rad delprojekt som RFV arbetar med och som kommer att – som jag bedömer det – kunna leda vidare i en positiv riktning och till en positiv utveckling.

Anf. 84 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tror att socialförsäkringsministern och jag är ganska samstämda i den här frågan. Vi är inne på samma linje. Men som ministern kanske har förstått är jag lite mer kritisk till samspelet mellan Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna. Det är ett trögrörigt system, samtidigt som flexibilitet kan leda till stor godtycklighet för den enskilde. Men jag hoppas att de åtgärdsprogram som gäller i samband med vissa av rapporterna och de resurser som ministern ger kommer att betyda en hel del.

Som ministern säger gäller det att inte ramla mellan stolarna. Jag tänker då på det gamla ordspråket: Lapp på lapp, men ingen söm.

Prot. 1998/99:78

13 april

Svar på
interpellationer

Riksförsäkringsverket producerar rapport efter rapport, men var finns kttet mellan Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna? Och var finns människan som så att säga skall bära kläderna? Människan skall sättas i centrum. Det måste finnas en tydlighet om att människovärdet hela tiden skall respekteras. Det får inte bli så att rehabiliteringen fungerar bättre på vissa orter som har en hög näringsprofil. Människovärdet måste hela tiden sättas i centrum.

Det är min åsikt, och det är säkert också socialförsäkringsministerns åsikt. Tack för den här debatten.

Anf. 85 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Bara en kortfattad synpunkt angående detta med Riksförsäkringsverket kontra försäkringskassorna: Vad som har hänt under de senaste åren är att regeringen lade fram en proposition till riksdagen som riksdagen ställde sig bakom 1997. Där tydliggjordes rollfördelningen mellan Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna. Såvitt jag har uppfattat har detta varit en positiv förändring och ett positivt tydliggörande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.42 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Svar på interpellation 1998/99:221 om sexuella övergrepp mot barn

Anf. 86 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Anne-Katrine Dunker har ställt tre frågor om sexuella övergrepp mot barn till socialministern. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara dem. Anne-Katrine Dunker frågar vad jag avser att göra för de barn som blivit utsatta, på vilket sätt man kommer att arbeta med pedofiler för att de skall komma ifrån sitt avvikande sexuella beteende och vad jag avser att göra för de män som fortfarande arbetar med barn och för att män inte skall bli avskräckta att söka till förskollärarytbildningen. Frågorna berör såväl Socialdepartementets och Justitiedepartementets som Utbildningsdepartementets ansvarsområden. Samråd har skett med berörda departement inför avgivandet av detta svar.

1. Vi har i Sverige under de senaste tio åren arbetat mycket för att utveckla arbetet med de barn som utsatts för sexuella övergrepp. Soci-

altjänsten har i dag det sammanhållna ansvaret för att utreda de utsatta barnens vårdbehov och för att vårdbehovet tillgodoses på bästa sätt. Behandling ges ofta – individuellt eller i grupp – vid de barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna, men också inom socialtjänsten i form av placering eller behandling i öppenvård. En god samverkan mellan de olika myndigheter som är inblandade i ärenden som rör sexuella övergrepp är nödvändig och finns på många håll i dag i form av samrådsgrupper i vilka socialtjänsten, polisen och barnpsykiatrien ingår.

Socialstyrelsen har nyligen publicerat en rad rapporter om sexuella övergrepp mot barn. Rapporterna har utarbetats av landets ledande experter och syftar till att ge ökad kunskap om och förståelse av problemets förekomst och komplexitet. Ytterligare rapporter kommer att publiceras senare i år. Rapporterna kommer att ligga till grund för Socialstyrelsens framtida ställningstagande i frågor som rör sexuella övergrepp mot barn.

Barnpsykiatrikommittén föreslog i sitt betänkande *Det gäller livet* (SOU 1998:31) att Socialstyrelsen skulle ges i uppdrag att ta fram ett nationellt utvecklingsprogram för hela området misshandel och sexuella övergrepp mot barn. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma i frågan.

Nyligen har också regeringen och Centerpartiet träffat en överenskommelse som innebär en förstärkning av resurserna till hälso- och sjukvårdssektorn i syfte att förbättra och öka tillgängligheten. Uppgårelsen innebär att ca 8 miljarder kronor kommer att frigöras från försvarsbudgeten. Enligt överenskommelsen skall dessa resurser tilldelas vård- och omsorgssektorn under perioden 2002–2004. Huvudsyftet är att öka kvaliteten i vården genom bl.a. kortare köer. I överenskommelsen utpekade psykiatrien, och då särskilt barn- och ungdomspsykiatrien, som ett av fyra prioriterade områden.

Långa handläggningstider hos polis och åklagare nämns ofta som en svårighet i sammanhanget. Den parlamentariska kommitté som tillsatts för att utreda barnmisshandel och därmed sammanhängande frågor har bl.a. i uppgift att kartlägga handläggningstider och metoder hos polis och åklagare gällande barn som utsatts för övergrepp och att föreslå lämpliga åtgärder. Uppdraget skall redovisas före utgången av år 1999.

2. Kriminalvårdsstyrelsen har tagit fram en särskild strategi för dem som döms för sexualbrott. De placeras på ett fåtal kriminalvårdsanstalter. En rad informations- och motivationsprogram är obligatoriska för de intagna, i syfte att förhindra återfall. Annan behandling förutsätter att den dömda själv vill delta. Främst används psykoterapi som innefattar psykodynamisk, systemteoretisk och kognitiv terapi. Alla som önskar och har behov av sådan behandling skall ha rätt till det. För en liten grupp finns också möjlighet att, efter läkarordination, erbjuda andra metoder på frivillig basis, t.ex. farmakologisk behandling. Kriminalvårdsstyrelsen arbetar med en återfallsstudie av bl.a. sexualbrottsdömda. Därutöver kommer en modell för effektstudier av behandlingsarbetet att tas fram.

Även om man inom vissa projekt kan visa mycket goda behandlingsresultat saknas vetenskapliga utvärderingar av behandlingsarbetet.

Socialstyrelsen har inom ramen för den s.k. psykiatriuppföljningen låtit utreda vilka metoder för rehabilitering och behandling som förhindrar återfall i sexualbrott. Kartläggningen har omfattat såväl farmakologisk behandling som psykoterapi. I utredningen, som omfattar en genomgång av svensk och internationell forskning, drar man slutsatsen att det i dagsläget saknas strikt vetenskapligt stöd för att någon metod fungerar, men det framhålls att det är angeläget att det bedrivs behandling av sexualbrottsdömda.

Det är av stor betydelse att det kommer till stånd både en systematisk insamling av de erfarenheter som finns i olika pågående utvecklingsprojekt och en aktiv svensk forskning kring metoder för behandling av sexualbrottslingar. Regeringen anser att forskningsprojekt som siktar till att förbättra kunskapsläget kring olika behandlingsmetoder är mycket viktiga.

3. Det är ovanligt att övergrepp inträffar i den svenska barnomsorgen. Ändå har det inträffat några gånger under de senaste åren. Vi måste arbeta för att eliminera riskerna.

Manlig personal i barnomsorgen är en stor tillgång. Det råder brist på manliga förskollärare, fritidspedagoger och barnskötare. Bara 4–5 % av personalen är män. Det är viktigt att män i barnomsorgen får stöd av arbetsgivare och kolleger och får möjlighet att diskutera sin yrkesroll. I vissa kommuner eftersträvar man att placera minst två manliga kolleger tillsammans för att de skall kunna stimuleras och utvecklas tillsammans i sina yrkesroller.

Regeringen har låtit utreda frågan om arbetsgivare bör ges ökade möjligheter eller skyldighet att kontrollera och pröva lämpligheten hos personal som skall anställas eller redan är anställd inom förskola, skola och skolbarnsomsorg. Syftet med lämplighetsprövningen skulle vara att stärka barns och ungdomars skydd mot främst sexuella övergrepp. Utredningen föreslår att en sådan registerkontroll av arbetssökande skall kunna göras. Regeringen kommer att lägga en proposition i höst.

Det är min förhoppning att vi med ökade kunskaper om övergreppsproblematiken och bättre metoder för utredning och behandling av både de utsatta barnen, deras familjer och förövarna skall kunna nå bättre resultat.

Anf. 87 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag får börja med att tacka statsrådet för svaret. Det finns en hel del saker i svaret som är glädjande.

En av anledningarna till att jag har ställt de här frågorna är att jag har läst boken om Mary Bell, den lilla engelska flickan som dödade två småpojkar 1968. Läsningen av boken var smärtsam, inte minst för en mamma, och man hoppas att den typen av barndom och senare även fängelsedom aldrig skall behöva drabba något barn. Men det är tyvärr bara en dröm. Många barn drabbas av ofattbara saker, inte bara i vårt land utan överallt i världen. Det ser vi dagligen i televisionens rapporter

från bl.a. Kosovo. Händelser i likhet med dem som barn upplever som utsatts för övergrepp skär djupa sår i barnens inre.

Den senaste tidens uppmärksammade pedofilfall i vårt land, inte minst på förskolor, är också mycket oroande. Det är sant, som statsrådet påpekar i svaret, att det inte är vanligt med övergrepp inom barnomsorgen – tack och lov – men varje fall är i sig allvarligt och djupt kränkande för det barn som blir utsatt. Ett barn som blir utsatt är ett för mycket.

Utåt sett verkar de flesta pedofiler oftast leva ett naturligt liv. Det är i de flesta fall svårt att upptäcka vem som är det. Det är heller ingen homogen grupp. Det som förenar mest är det faktum att de flesta är män, drygt 90 %. Enligt amerikanska undersökningar är chansen att bli tagen för sexuella övergrepp på barn ganska liten. En del har själva varit utsatta som barn, och detta faktum gör det speciellt viktigt att barn som utsatts får rätt behandling. Det måste kännas som ett dubbelt straff att själv bli pedofil efter att ha blivit utsatt som barn.

Fru talman! Som statsrådet påpekar görs det i dag ett mycket bra arbete på många håll i Sverige för barn som har utsatts för sexuella övergrepp, men jag oroar mig ändå för att det inte är tillräckligt. De nedskärningar som har gjorts inom just barnomsorg och skola drabbar inte minst barn med särskilda behov. Barn- och ungdomspsykiatri lever i dag under ett mycket stort tryck. I nästan hälften av landets kommuner, 40 %, saknar man speciella barn- och familjegrupper. Inte ens barnavårdscentralerna ger i dag det skyddsnät som man föreställer sig. Det påpekar Barbro Hindberg, som skrivit boken *När omsorgen sviktar*.

Gör man någon uppföljning av det arbete som statsrådet skriver om i svaret?

Det är positivt att regeringen snart återkommer vad gäller programmet för misshandel och sexuella övergrepp mot barn och den förstärkning som man nyligen tog fram med en tillfällig regeringspartner för att stärka resurserna till hälso- och sjukvårdssektorn. Kan statsrådet lova att inte dessa pengar också den här gången faller ned i kommunernas s.k. svarta hål, som de gjorde vid det förra tillfället när kommunerna fick extra förstärkningar?

Det är också viktigt i det här fallet att polisen får tillräckliga resurser så att den kan förebygga och beivra all brottslighet. Efter de senaste årens kraftiga neddragningar finns det i dag ett stort behov av resursförstärkning. Satsningarna i 1999 års budgetproposition visar när det gäller en del satsningar av engångskaraktär på att regeringen något hörsammat våra moderata krav på förstärkning av polisens resurser.

I senaste numret av Pappa står det att en incestanklagad pappa som frågade hur lång tid en polisutredning skulle ta fick till svar: Cirka ett halvår. Först skulle det ske förhör, sedan läkarundersökning av barn osv. Men polisen hade mycket att göra därför att det var EM fotboll. Statsrådet måste väl hålla med mig om att inget brottsförebyggande eller utredande om brott får hamna på reservbänken på det sättet, även om polisens närvaro också är viktig vid olika tävlingar. Precis som man inte bör ställa försvarets utgifter mot utgifterna i skola och omsorg, bör inte heller den här typen av prioriteringar få förekomma.

Till slut, fru talman: Kan statsrådet lova att förstärkningarna kommer att hjälpa till ytterligare i kommunerna och att mer resurser kommer att gå till polisen?

Prot. 1998/99:78
13 april

Svar på
interpellationer

Anf. 88 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det här är en mycket angelägen fråga. Den har också blivit mycket aktuell i och med några händelser den senaste tiden.

Detta att flera barn har blivit utsatta för övergrepp på det sätt som har skett alldeles nyligen, vilket vi har fått klart för oss, är naturligtvis en mycket stor tragedi.

Jag tror att vårt arbete oerhört mycket kommer att handla om att helt enkelt se till att vi på alla sätt eliminerar riskerna för och förhindrar den här typen av övergrepp och brott. Det är klart att då finns det inte *en* väg att gå, utan här måste vi välja många olika sätt att motverka och undanröja dessa risker. Att se till att det finns tillräckligt med personal i barnomsorgen och en förebyggande barnhälsovård som fungerar är sådana viktiga inslag.

Jag är naturligtvis väldigt intresserad av att höra Anne-Katrine Dunkers syn på detta med ökade resurser, eftersom regeringen är klart inriktad på att nu öka resurserna till kommuner och landsting för att de skall klara av bl.a. denna viktiga del. Som jag också säger i mitt interpellationssvar är utökade möjligheter att ge medel till psykiatri ytterligare en del i detta viktiga arbete.

Polisen har fått ökade resurser för att arbeta med detta. Men kanske är det viktigaste i detta sammanhang att utveckla ett arbetssätt där polisen är en part i samverkansgrupperna, som på många håll har visat sig fungera väldigt väl.

Sedan handlar det förstås också om att ha närvarande och medvetna vuxna. Det handlar också om, som vi brukar säga i de här sammanhangen, att kunna lära barn att säga nej. Det är också en viktig del i det förebyggande arbetet, förutom att naturligtvis se till att kunna genomföra lämplighetskontroll av dem som skall anställas för att arbeta med barn, att arbeta medvetet med barnen på ett bra sätt. Det handlar om närvarande medvetna vuxna, som tar stort ansvar för barnen, och att se till att de är tillräckligt många.

Anf. 89 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Som statsrådet säger är det oerhört viktigt att vi eliminerar riskerna och att det finns resurser. Resurser har ju bl.a. tagits bort i kommunerna, t.ex. inom skolhälsovården, där vi har förordat att man skall gå in och hjälpa till.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi får mycken information och kunskap i dessa frågor. Man har ju förvånats över att inte någon har sett vad som skett när det har skett övergrepp vid förskolor. Det har skett övergrepp i hemmen, men ingen har sett något. Jag tror inte att någon vuxen människa blundar. All personal inom barnomsorgen är säkerligen mycket vaksam och uppmärksam på vad som sker med barnen. Men vi behöver kanske få lära oss att uppfatta signaler från barnen. Det handlar ju om värnlösa barn, och vi måste träna oss på att se upp så att de inte drabbas. Det är oerhört viktigt att det inte blir som i Mary Bell-fallet – hon blev inte pedofil men gjorde annat på grund av att hon hade utsatts som barn – att jag som barn drabbas och att jag senare i mitt vuxna liv utsätter någon annan för våld på grund av detta.

Det är också viktigt att vi inte för en hetsjakt på människor som kan tänkas vara misstänkta. Det får inte bli så att vuxna människor oskyldigt drabbas av anklagelser.

Jag hoppas att statsrådet kan svara på frågan om man har funderat på någon form av informationskampanj. Det är oerhört viktigt att man går in med stor försiktighet så att det inte blir en hetsjakt på den vuxne som man tror kan ha utsatt ett barn för övergrepp men som kanske är oskyldig. Den person som blir anklagad får säkert bära det med sig resten av livet.

Det får heller inte bli en hetsjakt på den förskola där ett övergrepp eventuellt har skett. Vi har sett fallet med Lyckan i Karlstad som fick stängas. Ändå gjorde, vad jag förstår, ägaren av denna förskola vad som stod i hennes makt just då.

Därför vill jag fråga statsrådet: Finns det några planer på någon form av informationskampanj till personal, oss föräldrar och alla människor som berörs av detta, så att vi kan få lära oss att uppfatta signaler och ta hand om varandra? Vi skall inte behöva läsa nästa vecka och veckan därpå igen att ytterligare fall av sexuella övergrepp har drabbat våra små barn.

Anf. 90 MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Vad som pågår just nu är att Socialstyrelsen har upphävt de allmänna råden från 1991 om sexuella övergrepp mot barn. Skälet till detta är att vi i dag har mer kunskap och också ny kunskap som kräver ett mer nyanserat förhållningssätt.

Beslutet att upphäva de allmänna råden är just en signal till alla som arbetar med barn som misstänks ha varit utsatta för sexuella övergrepp att det i dag finns denna nya kunskap som har väldigt stor betydelse i det praktiska arbetet. I dagsläget är det sex rapporter som Socialstyrelsen har redovisat, bl.a. om barns minnesförmåga. Men jag har också fått information om en annan intressant rapport med en studie av 193 polisanmälda ärenden. Det är en rapport som man kan dra väldigt mycket lärdom och kunskap av. Sedan kommer det ytterligare rapporter. Tanken är att dessa rapporter skall bilda grund för Socialstyrelsens fortsatta arbete, som helt enkelt skall inriktas på att skapa nya policydokument inom några väldigt viktiga områden, t.ex. dokumentation om de lokala samrådsgruppernas uppgifter men också om hur socialtjänsten arbetar med utredningen när man får in en anmälan. Det är en viktig del i ett framåtriktat arbete.

Sedan frågade Anne-Katrine Dunker också om informationskampanjer. Då vill jag också nämna den parlamentariska barnmisshandelsutredningen, som nu har satt i gång sitt arbete och som har fått särskilda medel – detta år 3 miljoner – för att arbeta opinionsbildande och utåtriktat. Där kommer det naturligtvis också att handla väldigt mycket om utsatta barn. Det är ju det denna utredning skall vara inriktad på. Hur utredningen vill använda de pengar den har fått är upp till utredningen, men där finns det också en möjlighet att nå ut med ökad kunskap och ny information.

Anf. 91 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Det låter bra. Jag hoppas verkligen att man på något sätt ger denna information.

Prot. 1998/99:78
13 april

*Svar på
interpellationer*

Det var ytterligare ett par saker i detta svar som jag skulle vilja fråga om. Det står nämligen att man har tagit fram en del strategier för de personer som är dömda för sexuella övergrepp. Enligt en undersökning som jag har läst var det 1997 bara 3 av 117 personer som var dömda till vård för sexuella övergrepp. Det tycker jag är allvarligt. En hel del av dessa människor är ju beroende av detta problem resten av livet. Det är ungefär som att vara alkoholist eller ha ett annat beroende. Man har ett behov av att se ett barn underkasta sig antingen på grund av att man har en socialt låg kompetens eller på grund av att man har varit utsatt. Det finns också andra problem som kan ligga bakom.

Att det är så få som får vård är allvarligt om vi vill att dessa personer skall kunna stävja problemet och verka i samhället. Jag kan tänka mig att de flesta vill bli bättre. Det är väl en önskan som de flesta människor har som har något problem.

Vad kan man göra där? Vad gör man? Det står att man har jobbat med frågan, men det var ändå inte fler än 3 av 117 som hade fått denna vård, som är så oerhört viktig. Det handlar inte bara om medicinsk vård. Det handlar också mycket om en eftervård. Det gäller terapi i form av samtal och liknande.

Anf. 92 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det jag har erfarit när det gäller vård av sexualbrottsdömda är att det i dag finns tio kriminalvårdsanstalter som bedriver verksamhet för sexualbrottsdömda. På dessa anstalter finns det sammanlagt 200 platser. Nyintagna 1997 var 165.

Man har en programverksamhet för de intagna sexualbrottsdömda. Verksamheten är indelad i tre olika typer av program. Det är informations- och motivationsprogram, som är obligatoriska. Dem måste alla genomgå. De syftar till att förmedla kunskap och också till att verka påverkande. De skall framför allt motivera den dömda till att gå in i en mer ingående behandling.

Det visar sig att 40 % av dem som var intagna för sexualbrott 1998 genomgick en psykoterapeutisk behandling. Ansvaret för den psykoterapeutiska behandlingen åvilar behandlare. Det kan vara psykoterapeuter eller psykologer och läkare som har ett ansvar för detta.

Vad händer sedan? Kriminalvårdsstyrelsen har tillsyns- och uppföljningsansvaret för programverksamheten. Vad Kriminalvårdsstyrelsen nu arbetar med är en studie av bl.a. återfall hos de sexualbrottsdömda. Förutom denna återfallsstudie kommer Kriminalvårdsstyrelsen under 1999 – alltså i år – att ta fram en modell för att kunna bedöma effekterna av behandlingen av sexualbrottsdömda.

Detta är någonting som pågår och som just rör den grupp som har begått dessa brott.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 93 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Christer Skoog har frågat hur regeringen tänker agera för att säkerställa att utförsäkring från arbetslöshetsförsäkringen och övergång till socialbidrag inte kommer att ske, utan att arbetsmarknadspolitiska program kommer in i stället.

Christer Skoog tar upp två mycket viktiga frågor, nämligen hur arbetslösa snabbast kan återkomma i arbete och hur man undviker att personer blir utförsäkrade.

Sverige befinner sig nu i en konjunkturuppgång, och för närvarande ökar antalet sysselsatta snabbt. Det senaste året har ökningen varit ca 100 000 personer, jämfört med motsvarande månad året innan. I detta läge har regeringen, precis som Christer Skoog säger, vridit om arbetsmarknadspolitiken så att den blivit mer tillväxtinriktad än under lågkonjunkturåren. Detta har gjorts för att understödja uppgången så att den, och därmed tillväxten, blir så kraftig som möjligt. Det regeringen gjort är bl.a. att slopa volymmålet och betona vikten av att lediga platser snabbt tillsätts. Genom att volymmålet slopats får arbetsförmedlingarna ökade möjligheter att köpa in yrkesutbildningar som motsvarar arbetsmarknadens behov. Härigenom kan arbetslösa lättare hitta ett nytt arbete, och flaskhalsarna på arbetsmarknaden kan bättre motverkas.

Samtidigt är det viktigt att konjunkturuppgången fullt ut utnyttjas till att hjälpa dem som har särskilt svårt att få ett arbete och som varit utan arbete lång tid. Det gäller många äldre. Det gäller invandrare och funktionshindrade. För inte dessa personer ett arbete nu blir det mycket svårt att senare hjälpa dem till ett nytt jobb. Därför har regeringen bl.a. satt tydliga mål för att antalet långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna nu skall minska relativt kraftigt.

Den sammanslagning som gjorts av de två åtgärderna ALU och API till en arbetspraktik bör inte heller på något avgörande sätt försvåra för arbetsförmedlingarna att ge de arbetslösa en arbetspraktik när det är en lämplig åtgärd.

Den omsvängning som skett av politiken kan och får inte tolkas så att regeringen accepterar att antalet utförsäkrade ökar. Det är inte ett sätt att bakvägen, som Christer Skoog antyder, införa en bortre parentes. Fortfarande är det en viktig uppgift för arbetsmarknadspolitiken att se till att de arbetslösa har en sådan utbildning och arbetslivserfarenhet att de kan konkurrera om de lediga jobb som finns. Det sker genom ett effektivt utnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Den förändring som skett av arbetsmarknadspolitiken är en återgång till klassisk arbetsmarknadspolitik, nämligen att främja tillväxten utan att inflationen tar fart via en effektiv arbetsmarknadsutbildning, samtidigt som stora insatser görs för att hjälpa dem som har särskilt svårt att få ett nytt arbete. I en uppåtgående konjunktur är det särskilt viktigt att arbetslöshetsförsäkringens regler med höga krav på omställning tillämpas. Skulle vi däremot framöver se utförsäkring på grund av brist på arbetsmarknadspolitiska medel så är det oacceptabelt. Jag avser att noga följa utvecklingen i denna fråga.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 94 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Först vill jag tacka näringsministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att det är bra och klargörande att näringsministern i sitt svar har rätt ut en del saker och ting som har fått många människor att fundera på sin framtid. Näringsministern avfärdar bl.a. den sedan länge diskuterade s.k. bortre parentes, som fanns med i den politiska diskussionen för några år sedan. Han säger här att detta inte får innebära att vi inför en bortre parentes. Det är mycket bra. Det är ett klarläggande som jag vet kommer att lugna många människor där ute.

Riksdagens arbetsmarknadsutskott tog i fjol initiativ till att föreslå riksdagen att slå samman de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ALU, arbetslivsutveckling, och API, arbetsplatsintroduktion, till en gemensam åtgärd: APR, arbetspraktik. Detta faktum får inte innebära att det blir svårare att använda denna åtgärd i enlighet med vad som var avsikten med de två tidigare åtgärderna. Det är bra att näringsministern klargör det.

Riksdagens arbetsmarknadsutskott skrev i sitt betänkande på ett mycket klargörande sätt att arbetspraktiken är den åtgärd som skall användas när man i första hand har provat möjligheten till ett arbete. Det är givetvis det viktigaste. I andra hand skall den arbetssökande erbjudas utbildning. Trots att sysselsättningen ökar och det finns tilltro till vår ekonomi och utveckling har en del människor hamnat vid sidan om. Det kanske framför allt gäller dem som har kommit upp i ålder över den s.k. kunskapslyftsnivån, dvs. 55 år. Dessa människors trygghet får inte äventyras genom snedtolkningar av reglerna, framför allt inte av snedtolkningar av den politiska innebörden i beslut som fattats av denna kammar. Det är viktigt. Det framgår av näringsministerns svar att reglerna bör tolkas på samma sätt i hela vårt land.

Vi här i riksdagen har förmånen att träffa människor från många olika håll. Vi kan lätt konstatera att länsarbetsnämnderna tolkar reglerna på olika sätt. Bl.a. i mitt eget hemlän, Blekinge, tolkar man dem mycket snävt. Man anvisar inga arbetspraktikplatser hos ideella organisationer med mindre än att det skulle leda till ett arbete. Vi vet alla att de ideella organisationerna har tagit ett stort ansvar för människor som har hamnat utanför arbetsmarknaden. Det är inte alltid det leder till ett jobb. Snarare leder det till att människor stärks, vilket kanske leder till ett jobb i andra eller tredje steget. Framför allt ger det individen – den människa som egentligen inte gjort något annat än att bli av med sitt arbete – en trygghet i framtiden.

Det är också viktigt att näringsministern klargör att det inte får bli någon övervältring av kostnader från staten, som står för den största delen av a-kasseersättningen, till kommunerna. Jag kan referera vad som står i tidningen om att representanter för arbetsförmedlingen i Blekinge har sagt att de inte kan anvisa någon arbetspraktik och hänvisat folk tvärs över gatan till socialkontoret. För det första är det cyniskt. För det andra är det fel att vältra över kostnader från staten till kommunerna. Därför är det bra med ett klarläggande. Det skulle vara bra om näringsministern ytterligare kunde konkretisera möjligheten att använda arbetspraktik på precis det sätt som den politiska majoriteten i riksdagen avsåg.

Anf. 95 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag har särskilt fäst mig vid de två sista meningarna i näringsministerns svar. Där säger han följande: "Skulle vi däremot framöver se utförsäkring på grund av brist på arbetsmarknadspolitiska medel så är det oacceptabelt. Jag avser att noga följa utvecklingen i denna fråga." Jag tycker att de signalerna har funnits en längre tid, faktiskt i flera månader. Jag tror inte att det var tänkt som en bortre parentes när ALU togs bort, inte från något håll. Men när signalerna nu börjar komma undrar jag om näringsministern har tagit dem på allvar. I så fall skulle man kunna tänka sig att det åtgärdas i morgon, när vi får vårpropositionen presenterad, och att det där finns någon möjlighet att den bortre parentesen inte är ett faktum.

Om nu detta har undgått näringsministern skall jag be att få läsa högt ur dagens Jönköpings-Posten. Rubriken lyder: "1 500 riskerar mista a-kassan". "Det finns ingen garanti för placering i åtgärd. De pengarna har vi inte längre, säger Siw Pettersson, chef för arbetsförmedlingen i Huskvarna. Detta säger hon med anledning av att cirka 1 500 länsbor är på väg att förlora a-kassan. — — Vi har i praktiken redan fått en bortre parentes för a-kassan som sedan följs av att många arbetslösa kommer att bli tvingade att vända sig till socialen. — — Vi kommer inte att klara åtgärder, arbetspraktik eller utbildning, för alla dessa människor. Det finns inga pengar för det. Detta innebär en klar skärpning mot tidigare, då vi hade ALU och API. Marginalerna har krympt — —. Jönköpings kommun kommer nämligen att — — överskrida sin arbetsmarknadsbudget med sju miljoner kronor — —."

Detta är verkligheten — Sverige av i dag. Jag tycker att det är tydligt nog. Vad är näringsministerns svar till chefen för arbetsförmedlingen i Huskvarna?

Anf. 96 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag först säga något om tanken med omläggningen av arbetsmarknadspolitiken. För det första har vi s.k. flaskhalsar. Det finns arbeten men inte människor som har kompetens som stämmer överens med dem. För det andra har alltför många varit långtidsinskrivna. När det efter varje lågkonjunktur kommer en högkonjunktur kan vi se att dessa människor har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Därför skjuter vi in oss på två åtgärder. Den ena är arbetsmarknadsutbildningen. Det innebär att vi skall ge yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som leder till jobb. Den andra kommer vi att presentera i vårpropositionen. Där finns ett förslag som innebär tunga åtgärder för dem som varit arbetslösa en längre tid.

Samtidigt menar vi att arbetsförmedlingarna skall förmedla jobb och inte åtgärder. I rättvisans namn leder den politiken till att det kan bli en större press på individer som tidigare gått på a-kassa, sedan fått en åtgärd och återinträtt i a-kassan. De kan ställas inför alternativen att antingen gå en utbildning, som kan leda till ett jobb, eller att ta ett jobb som kanske inte finns exakt på den ort där de bor, i stället för att erbjudas en åtgärd. Så kan det de facto bli. Men det innebär inte att vi kan acceptera utförsäkring.

Prot. 1998/99:78

13 april

Svar på
interpellationer

Av den statistik som finns över utförsäkringar kan man inte generellt utläsa att de har ökat kraftigt. Man kan heller inte utgå från att prognoser slår in. Vi får se. Det är detta jag menar att vi skall följa.

Om det nu skulle bli en kraftig ökning av antalet utförsäkringar skall vi titta på det och ta itu med det. Man kan inte måla upp svarta bilder och säga att alla kommer att bli utförsäkrade eller slänga upp tidningar och läsa högt att 1 500 kommer att bli utförsäkrade. Det vet varken Maria Larsson eller jag. Det vet inte heller den som är chef för den aktuella arbetsförmedlingen. Vi får titta på det.

Sedan till den viktiga frågan om Arbetsmarknadsverkets hantering. Jag har fått information om att länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna har hanterat dessa åtgärder olika. Jag skall omgående, i morgon, ta kontakt med Arbetsmarknadsverket och tillse att reglerna tillämpas lika. Självklart är det felaktigt att en person inte skall kunna ha praktikplats i en frivilligorganisation. Det finns inget som helst kriterium som säger att en person skall ha det bara om det leder till ett jobb. Det är fel, och det innebär en felaktig hantering av riksdagens beslut och de direktiv jag har givit Arbetsmarknadsverket.

Anf. 97 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för det mycket fina klarläggandet. Det var precis vad jag tror att många oroliga människor ute i landet behöver höra. De ideella organisationerna har tagit ett stort ansvar. De arbetstagare som har haft förmånen att vara på de ideella organisationerna har utvecklats som individer och blivit starkare som människor. De har fått lättare att söka arbete och kanske t.o.m. gett sig i väg för att söka jobb som finns på andra platser än den plats där de helst vill bo.

Den här situationen har också inneburit att många av de personer som arbetar på arbetsförmedlingarna faktiskt har mått väldigt dåligt. Många av de erfarna arbetsförmedlare som har använt arbetsmarknadspolitiken på ett sådant sätt som har varit känt för det socialdemokratiska Sverige har ju inte fått utöva sitt yrke på det sätt som deras yrkesstolthet egentligen kräver. Därför skall det i denna debatt inte falla någon skugga över de många individer som arbetar på arbetsförmedlingarna utan mer på de chefer som har tagit ansvar för, och enligt min mening övertolkat eller nästan vantolkat, riksdagens beslut.

Det finns också en annan grupp, fru talman. Jag fick ett exempel från Malmö. Jag var i kontakt med en från metallfacket i Malmö. Det visade sig att det fanns invandrare som i många år arbetat i Malmö, t.ex. på Ljungmans verkstad eller liknande, och gjort en bra insats för det svenska folkhemmet. Helt plötsligt när de skall testas in för att gå på en utbildning räcker inte deras svenska till.

Då säger så klart vän av ordning: Då får man väl lära sig svenska. Ja, visst, men det känns kanske inte precis som det bästa att mötas av i det här fallet en arbetsförmedlare som säger: Du kan inte så mycket svenska att du kan lära dig något nytt, så du får gå till socialbyrån. Jag vet att det inte är någon av oss som vill ha ett sådant samhälle, men ibland blir detta de yttersta konsekvenserna när man feltolkar ett vällovligt beslut på det här sättet.

Jag gläder mig mycket över den insikt i frågan som näringsministern har. Inte minst i hans eget hemlän Norrbotten tolkar man enligt min me-

ning det här på ett mycket bra sätt. I mitt eget län, Blekinge, tolkar man det tyvärr lite snävare.

Prot. 1998/99:78
13 april

Anf. 98 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Om jag sammanfattar näringsministerns svar till arbetsförmedlingens chef i Huskvarna måste det bli på följande sätt: Man kan tänka sig att de som är arbetslösa flyttar, går igenom en arbetsmarknadsutbildning eller får en utbildning av mer kvalificerat slag. Men vi garanterar att ingen blir utförsäkrad. I så fall skall vi titta på det. Om någon skulle bli utförsäkrad skall vi titta på det.

Det var en kort sammanfattning, men om jag tolkar det så kan jag inte se annat än att en 55-åring som har bott hela sitt liv på en plats och vars fru kanske har ett jobb på befintlig ort måste flytta tio eller tjugo mil bort om det finns ett ledigt jobb där. Annars är det den bortre parentesen som gäller. Frågan kvarstår.

Anf. 99 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag först säga att Norrbotten alltid är att föredra framför Blekinge om jag får skoja lite. Åtminstone i detta fall.

Men återigen: Om det skulle visa sig att vi får en ökning av utförsäkringarna så skall vi ta tag i detta. Men om jag försöker att smyga mig bakom all retorik måste väl valet ändå vara att vi i första hand med arbetsmarknadspolitiska medel tillser att människor kommer ut på arbetsmarknaden. Det är huvudlinjen – inte att vi driver en arbetsmarknadspolitik som alltid erbjuder åtgärder som inte leder till arbete.

Sedan förstår jag lika väl som alla andra att det finns situationer där detta inte stämmer. Det kan vara så att man är äldre eller på något annat sätt. Det måste man då hantera. Men jag tror inte att alla de 1 500 som det stod om i rubriken var över 55 år. Jag skulle tippa att det inte var så. Jag tror inte heller att alla bland dem skulle vara obenägna att skaffa sig en utbildning eller på annat sätt försöka få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Det är det vi ändå måste pröva i första hand. Går inte det så måste vi självklart vara öppna för övriga möjligheter.

När det sedan gäller frågan om arbetslöshetsersättning och svensk-kunskaper vill jag göra följande deklaration: Språktest är inte fel i sig. För det första är det ett viktigt instrument för arbetsförmedlingarnas vidare arbete med arbetslösa. För det andra är arbetsförmedlingarnas ambition i de fall då man gör detta att man vill ta tag i arbetslöshetsproblematiken.

Bristande språkkunskaper är däremot inte ett skäl att ha låg servicegrad på arbetsförmedlingarna eller att ifrågasätta arbetslöshetsersättningen. AMS kommer centralt att gå ut med en information om att det inte finns skäl för arbetsförmedlingen att ifrågasätta ersättningsrätten vid bristande språkkunskaper. Samma fråga kommer också att tas upp på konferensen för direktörer på länsarbetsnämnderna den 20–21 april 1999.

Jag vill också säga att ibland misstänker jag att man ställer för stora krav på svensk-kunskaper bland invandrare. Man döljer sig så att säga bakom ett krav på att om du inte kan så här mycket svenska kan du inte få detta jobb. Med detta vill jag inte negligera – tvärtom – betydelsen av att man ges möjligheter till svenskundervisning. Svenska språket är viktigt. Men det får inte användas som ett medel för att säga: Här får du inte

*Svar på
interpellationer*

jobb. Här kommer du inte in, för du kan inte tillräckligt mycket svenska. Kommer man inte in på arbetsmarknaden lär man sig inte heller svenska. Det är viktigt att man har denna sociala kontakt. Det är också en anmärkning som jag har tagit upp med AMS ledning.

Anf. 100 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Både näringsministern och jag har ju facklig bakgrund. Vi har jobbat i fackföreningsrörelsen innan vi mer på heltid började jobba med politik. Det kanske är därför som vi förstår varandra. Jag delar alltså näringsministerns uppfattning. Givetvis skall man göra allt man kan för att den människa som är arbetslös skall få ett jobb. Men vi vet också att verkligheten inte alltid är riktigt så bra som vi skulle vilja. Nu tror jag mycket på vårpropositionen och annat. Många av de här prognoserna som basuneras ut i tidningarna innehåller kanske svarta siffror som inte blir så svarta när verkligheten kommer närmare. Vi har sådana prognoser i Blekinge också.

Jag är ofta på min lediga tid härifrån riksdagen ute och träffar arbetslösa människor. Inte minst är jag på den s.k. kontaktenverksamheten både i Karlshamn och i Sölvesborg, som är min hemkommun. Det är ett samarbetsprojekt mellan LO och TCO. Där träffar jag de här människorna. Jag träffar metallarbetare och jag träffar kommunalare.

Jag träffade kommunalarbetaren Lars, 48 år gammal, i fredags eftermiddag. Efter att han hade blivit arbetslös i den offentliga verksamheten hade han stämplat ut. Han hade en dag kvar. Lars hade också drabbats av en sjukdom, så han hade halv pension. Han frågade mig: Vad tycker du att jag skall göra? Jag fick en arbetspraktik på åtta veckor. Sedan fick jag inte vara där längre. Vad skall jag leva av om jag skall kunna klara hyran? Skall jag behöva gå tvärs över gatan till kommunens socialbyrå?

Nej, det skall du inte behöva, sade jag. Avvakta du det svar som jag kommer att få från näringsministern. Jag hoppas att Lars och andra blir glada av detta klarläggande.

Sedan vill jag säga att Norrbotten också är ganska bra.

Anf. 101 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har bara en kort kommentar. Om nu inte utvecklingen när det gäller tillväxten, ökningen av sysselsättningen och minskningen av arbetslösheten skulle gå den väg som vi bedömer, och som vi har format arbetsmarknadspolitiken efter, är det självklart att vi måste ta till andra medel. Det är verkligheten som skall styra oss och ingenting annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1998/99:222 om Bengtsfors

Anf. 102 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Magnus Jacobsson har frågat mig om jag är beredd att vidta extraordinära åtgärder med anledning av Lear Corporations nedläggning i Bengtsfors, om jag är beredd att ompröva behovet av förbättringar av det svenska företagsklimatet samt om jag avser att verka för att

EU:s bidragssystem reformeras så att det inte går att få stöd för flyttning av verksamheter inom EU.

Jag har tidigare, i samband med ärenden kring Lear Corporation, klargjort att regeringens policy är att verka inom ramen för de arbetsmarknads- och regionalpolitiska stödsystem som hanteras av bl.a. länsstyrelser, länsarbetsnämnder och NUTEK.

I linje med denna policy har framgångsrika förhandlingar förts med bl.a. Lear och TWR-Sweden om nyetableringar i Bengtsfors och Färge-landa. Etableringarna beräknas ge upp till 500 nya arbetstillfällen. Vidare kommer Göteborgs universitet att förlägga 70 högskoleplatser till kommunen. Förhandlingar pågår också med andra företag i syfte att skapa ytterligare fler jobb. Jag följer noga dessa förhandlingar och utvecklingen i övrigt i denna region.

Jag vill mot denna bakgrund svara Magnus Jacobsson att det främst är på lokal och på regional nivå som kunskapen finns om både näringslivet och tillväxtmöjligheterna, och det är således där som problemen i första hand skall lösas.

Som jag också tidigare nämnt i dessa sammanhang är regeringens politik att i första hand skapa ett bra företagsklimat i hela landet samt att föra en sund ekonomisk politik syftande till låg inflation och låg arbetslöshet.

Sverige erbjuder redan i dag ett i flera avseenden attraktivt företagsklimat. Kostnaderna för kvalificerad personal samt för el, tele, industri- och kontorshyror är bland de lägsta i EU. Sverige har enligt en undersökning – initierad av EG-kommissionen – den bästa infrastrukturen inom EU avseende tele- och datakommunikation. Vårt strategiska läge i den snabbt expanderande Östersjöregionen är en annan styrka.

Trots detta finns det anledning att kontinuerligt se över och öka Sveriges attraktionskraft som företagarland. Regeringen för därför fortlöpande diskussioner med företrädare för svenskt näringsliv och med samtliga riksdagspartier, bl.a. i frågor om skattesystemet och regelförenklingar för småföretag. Vi fortsätter därmed ett redan påbörjat långsiktigt arbete.

Inom ramen för EU:s statsstödsregler är det tillåtet att lämna stöd till företag. Det är en viktig del av EU:s verksamhet att verka för utjämning mellan unionens fattiga och rika regioner. Kommissionen har en granskande och övervakande roll i dessa frågor. De medel som används till företagsstöd är nationella, men i vissa fall kan EU-medel användas som medfinansiering av företagsstödsåtgärder.

EU har redan inlett arbetet mot illojal skattekonkurrens. Inför nästa programperiod, åren 2000–2006, har kommissionen dessutom beslutat att både bidragsnivåer och stödområden skall minskas. Ett syfte med denna uppstramning är just att minska riskerna för att regioner erbjuder varandra för att locka till sig företagsetableringar med hjälp av olika stöd. Sverige har givit kommissionen sitt stöd för dessa förändringar.

Anf. 103 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Jag kan konstatera att som svar på tre frågor har jag fått två ja och ett ja så, och det får man vara tacksam för.

Prot. 1998/99:78
13 april

Svar på
interpellationer

När det gäller den första frågan om allmänna åtgärder måste jag personligen säga att regeringen tillsammans med näringsministern gjort ett jättebra jobb därnere. En liten detalj som gör att en del kan sörja är att skolan där nere var förberedd på 96 platser och fick 70. Det hade givetvis varit önskvärt att man fått alla 96 platserna.

När det gäller den sista frågan som handlar om EU är det samma sak där. Jag måste säga att jag i stort är nöjd med svaret, och jag tackar därför för svaret. Jag kommer givetvis att följa frågan hur man fortsätter att jobba gentemot EU.

När det gäller fråga nummer två om det allmänna näringslivsklimatet är jag i stort sett nöjd med svaret men upplever fortfarande, som jag tror att många i oppositionen gör, att det är kaffe och samtal, och kaffe och samtal. När kommer egentligen en förbättring av det allmänna näringslivsklimatet?

En fråga som däremot tas upp är kommunikationer. Det tycker jag är trevligt. Problemet för Bengtsfors och Dalsland är egentligen inte bristen på IT. Det är allmänt känt att Sverige har kommit långt där. Däremot har man stora problem när det gäller vägar. Ett av de stora problemen är att det traditionellt sett funnits en konkurrens mellan Bohuslän och Dalsland. Där får man hoppas att det blir bättre nu med den nya regionen. Här vore det intressant att veta vad regeringen ämnar göra med vägarna 44, 45, 172, 167 samt E6:an.

Dalsland och Bengtsfors befinner sig egentligen i ett väldigt intressant läge. I Norge har vi Oslo och Östfold, en av de starkaste tillväxtregionerna i Norge. Vi har Karlstad, som bl.a. på grund av satsningar i högskolan är en tillväxtregion, och vi har Fyrstad som är en tillväxtregion. Ändå misslyckas Dalsland. Mycket beror nog tyvärr på kommunikationerna och bl.a. på hur SJ kommer att lägga sina hållplatser, om man nu över huvud taget får någon nytta av den nya dragningen av järnvägen.

När det gäller frågorna ett och tre tackar jag för svaret. När det gäller fråga två om mer allmänt näringslivsklimat och en del av det som nämns om kommunikationer skulle det vara glatt att få höra lite mer från näringsministern.

Anf. 104 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tror att det är en viktig debatt som vi för, också med lite distans till det väldiga dråpslag som drabbade Bengtsfors och Dalsland för några veckor sedan. Det har legat i luften länge. Men när det väl var ett faktum hade det haft en förödande effekt om det stannat med detta.

Nu skall det sägas att det har agerats raskt och bra både från departement och myndigheter. Det finns anledning att ge en eloge i det sammanhanget. Med det sagt tror jag att vi får inse att situationen är utomordentligt allvarlig och att det som har gjorts hittills inte kommer att rädda situationen för landskapet Dalsland. Vi har en regional obalans som statsrådet självfallet är mycket medveten om. Den ser ut att accelerera. Tar vi landskapet Dalsland är det kraftiga befolkningsminskningar i samtliga kommuner i samband med att det blir färre arbetsplatser.

Jag tror att en viktig orsak till denna kraftiga nedgång i detta landskap är brist på en tillväxtinriktad regionalpolitik. Därför bör de frågorna bearbetas väldigt mycket mer. Det har varit en inriktning på statlig lokali-

sering. Till dels kan man säga att den insats som departementet och regeringen gjorde för några veckor sedan också handlar om statlig lokalisering. Det vi dessutom skulle behöva – och det skulle vara intressant att få näringsministerns synpunkter på det – är en lokal mobilisering av resurser på orten som får en uppbäckning från stat och myndigheter när det gäller att kunna utveckla dessa.

Jag tror att det som gjordes vid ingripandet är riktigt. Vi får hoppas att det företag som nu skall etablera sig och har utlovat ett antal hundra arbetsplatser orkar fullfölja det arbetet. Dessutom skulle det i landskapet Dalsland behövas en upprustning av infrastrukturen, som har nämnts här. Det är inte minst i tjälskadeperioden som man har svårigheter i sitt näringsliv att fullfölja sina uppdrag.

Vi skulle kanske också inse att ytterrigen i glesområdena i det nya Västra Götalands län har ett bekymmer. Det gäller östra Skaraborg, Dalsland och delar av norra Bohuslän. Om vi skall både få hela Sverige att leva och få län som nu är stora att fungera behövs det insatser där den lokala mobiliseringen får ett genomslag.

Då handlar det om ett helt batteri av insatser och inte bara om en enstaka lokalisering. Det kan undanröja en kortsiktig katastrof, men vi behöver det långsiktiga. Det behövs både en infrastruktur och ett näringsliv som har mycket mer av mix över sig och en helt annan bredd än vad basnäringarna i Dalsland hittills har haft.

Anf. 105 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vad vi ser framför oss som berör hela Sverige och många av våra orter är stora strukturella förändringar. De strukturella förändringarna bygger mycket på att företagen samlar sig, koncentrerar sig och rationaliserar. De större företagen tar till sig ny teknik. Det innebär att de tillverkar alltmer med allt färre anställda och med allt högre kvalitet. Det är en stor strukturell förändring som sker i de moderna industriländerna. Den hanteras av företagen. Politiken måste ge förutsättningar för och möjligheter till nytt företagande.

Jag hade inte förväntat mig något beröm till näringsministern när det gäller Bengtsfors, men jag vill ändå säga att den socialdemokratiska regeringen visat ett gott fotarbete och en stor förståelse för de förändringar som sker där.

Man måste konstatera att företaget inte betedde sig på det sätt som man förväntar sig. Att dessutom försöka få dit ett nytt stort företag som kanske måste läggas ned på grund av konjunkturella eller strukturella förändringar, är inte så framtidsinriktat. Här handlar det dels om detta företag, dels om en mängd andra företag.

Dessutom är det så att vi i budgeten hade planerat 60 platser på denna utbildning som skall handla om design, men vi utökade det till 70. Varje plats kostar 200 000. Vi lade alltså dit ytterligare 2 miljoner per år. Man kan inte säga att det är dåligt. Det är ingen som hade tänkt sig 96 eller 94 platser. Vi hade tänkt oss 60. Vi gjorde denna förstärkning.

Vi kommer också att placera ett kompositinstitut där. Mycket av den tillverkning som kommer att ske här handlar om kompositer.

Det handlar också om många andra företagsetableringar. Det är ett register. Det är alltså inte så att vi helt dumdrigt tar dit ett nytt stort företag.

Prot. 1998/99:78

13 april

*Svar på
interpellationer*

Därtill vill jag säga att man i Västra Götalandsregionen är ansvariga för en stor del av vägnätet här. De har pengar för detta. De bör göra sin prioritering. Det kan inte vara så att man bara säger att nu skall staten in med ytterligare pengar. De kan faktiskt prioritera väg 172. Jag tror att det kostar 20 eller 25 miljoner att rusta upp den. Då kan man göra det.

Låt mig sedan ta upp E 6:an och en del andra vägar i Sverige rent allmänt. Vi kommer att göra satsningar på dem, framför allt när det gäller trafiksäkerheten. Vi gör nu en omprioritering i Vägverkets budget där vi tar ut 1,2 miljarder per år i fem år för att rusta upp de 100 vägar som är mest olycksdrabbade. Vi gör en starkt insats där. Det handlar också om andra åtgärder för att få ned antalet trafikolyckor.

Sedan vill jag än en gång säga att vi har ett bra företagsklimat i Sverige. När jag möter er här brukar jag alltid säga att ni är ena riktiga dysterkvistar. Se till det positiva som sker! Arbetslösheten sjunker, sysselsättningen ökar och vi ser alltfler etableringar av nya företag. Vi har aldrig haft så få konkurser som vi har nu t.ex. Men det är klart att det kan bli bättre, och det är det vi skall diskutera, era dysterkvistar.

Anf. 106 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Det är glädjande med en minister med lite humor även om den är lite dyster. Vi får kanske räkna den som brittisk humor.

Näringsminister säger att arbetslösheten har gått ned. Ja, den är tillbaka till 1994 års nivå där vi lämnade den till er efter ha vänt den ännu längre ned. Den diskussionen kan vi föra länge, och den kommer nog att föras i morgon också.

Jag tycker inte att näringslivsklimatet är så bra som det borde vara. Men det är väl också en sak som vi kan tvista om länge.

Det som är intressant med Bengtsfors och del andra platser är att regeringen vill agera i EU för en översyn av reglerna. Det gläder mig. Det tyder väl på att vi borde göra det i Sverige också. Bengtsfors är ju inte den första kommunen som har drabbats av denna typ av kris. Vi har bl.a. Arboga där Volvo fick bidrag för att flytta och göra de strukturomvandlingar som just nu sker.

Vi är överens om att Lear betedde sig annorlunda än vad de borde göra. Men de har fortfarande följt samma strukturomvandlingsplaner som stora delar av bilindustrin gör. Även de bidrag som vi nationellt ger till företag borde ju ses över, och t.o.m. i viss mån läggas om.

Sedan gällde det skolan och 94 eller 96 platser. Jag vet att man i Bengtsfors hade planerat för och önskade 94 platser. Man har ställt det i förhållande till Göteborgs universitet. Om det nu handlar om 24 platser till, torde väl summan bli densamma oavsett om de finns i Göteborg eller i Bengtsfors. Ministern kan kanske ge mig lite information om hur det är med den saken.

Jag tror fortfarande att det hade varit bra att fullfölja den utbildningsatsning som Bengtsfors kommun själva ville ha. Jag tror att det hade varit bra att sprida utbildningen uppåt där. Jag tror att det är ett sätt att jobba på.

Det är sant att ansvaret för vägarna till stor del ligger hos Västra Götaland, även om pengarna kommer härifrån i mångt och mycket. Men den konkurrens som har varit mellan norra Bohuslän och norra Dalsland har drabbat hela regionen negativt. Det är någonting som jag ville lyfta fram här i kammaren. Det är också glädjande att höra ministerns synpunkter på det hela.

Med detta är jag nöjd och vill tacka för debatten.

Anf. 107 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag vet inte om statsrådet uppfattade det, men jag berömde faktiskt ministern och departementet för det som man hittills har gjort. Men nu gäller det att gå vidare. De strukturella förändringar som statsrådet talade om kommer, och då gäller det att vi är rustade med ett arbetskraftsutbud som kan ta de nya jobb som förhoppningsvis också kan dyka upp i Dalsland.

Jag har efterlyst hur vi skall få en breddad tjänstesektor. Jag har fått vänta två månader på svar från förre finansministern, men han försvann ju ut i går. Jag lär väl inte få det svaret. Därför reser jag den interpellationen på nytt här. Vi får se vem som svarar på den.

Sedan säger statsrådet att den socialdemokratiska regeringen har varit så skicklig i sitt fotarbete, och det är möjligt. Men det har man varit inte bara när det gäller att springa in mot Dalsland, utan också när det gäller att ge sig därifrån. Det handlar t.ex. om att flytta ut domstolen och tingsrätten från Åmål. Det är ju inte att bredda arbetsmarknaden i Dalsland som behöver en tjänstesektor.

Nu är man på väg att komma med förslag som innebär att lantbrevbärarservicen nedrustas. Det är naturligtvis ingenting som gynnar Dalsland.

Därför tycker jag att man faktiskt skulle fundera på den attraktionskraft som statsrådet säger att Sverige behöver som företagareland. Den är väl inte så fullödlig med tanke på de många som flyttar och de små företag som inte vill eller vågar växa. Jag tror att vi behöver ett klimat där små företag och enmansföretag säger att de behöver bli större. Det skulle vara en väldigt stor skillnad och förbättring om man i Dalsland och på andra ställen fick växande små och medelstora företag som finns på samma golv som arbetarna finns. Vi kan inte bara ha storföretag med fjärrstyrning.

Fru talman! Om vi får den förändringen tror jag att vi kan tala om att vi har fått ett bra företagsklimat.

Anf. 108 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt oss titta på vår omvärld och dess intresse för Sverige. Vi kan konstatera att vi har direktinvesteringar i Sverige i dag på ungefär 80 miljarder per år. Om vi går tillbaka 25 år i tiden var investeringarna från utländska företag i Sverige lika stora som de svenska investeringarna i utlandet. 25 av de 100 största företagen i världen har etablerat s.k. regionkontor här i Sverige. Jag kan ta exempel efter exempel.

Arbetslösheten sjunker vecka för vecka. Sysselsättningen ökar vecka för vecka. Det är faktiskt så. Sedan kan man alltid tycka att det skulle vara mer.

Jag tycker att de borgerliga skall vara lite försiktiga med att tala om hur det var under deras regeringstid med tanke på att vi fick låna upp 230

miljarder kronor, med tanke på att det försvann ungefär 500 000 jobb etc. Det är inte mycket att skryta över. Nu är vi på rätt väg, men det är klart att det kommer att ta tid. Vi behöver samla oss alla för en tillväxtpolitik och för en politik för rättvisa.

När det gäller Dalsland vill jag också nämna Dals-Ed. Sykes Datasvar har nyligen etablerat sig i Dals-Ed med hjälp av regionalpolitiskt företagsstöd. På sikt kommer de att nyanställa 430 personer. Det skall också läggas till det som jag tidigare har redogjort för. Fyrtech Microelectronics i Åmål, som inte ligger så långt därifrån, beräknar att fördubbla antalet anställda under 1999 från 80 till 160 anställda. Jag kan ta flera sådana exempel.

Det är klart att det kunde gå snabbare och det kunde vara bättre. Men vi är ändå på rätt väg, och det tycker jag att vi skall skjuta fram. Vi skall inte "prata ned" denna högkonjunktur, vi skall "prata upp" den.

Sedan vill jag också tillägga, när det gäller lantbrevbärare, att mig verterligen finns det faktiskt inte något förslag om att man skall skära ned på eller ta bort det. Regeringen ger 200 miljoner per år för att upprätthålla denna service. Jag kan nu avslöja att det ligger kvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1998/99:223 om hamnpolitik

Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Michael Hagberg har frågat mig om jag är beredd att tillätta en utredning med syfte att skapa en nationell hamnpolitik i Sverige och om jag är beredd att medverka till att Bråvikens hamnar kan utvecklas enligt de planer som redovisas i interpellationen.

Riksdagen beslutade i juni 1998 om en ny transportpolitik. Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Tillgängligheten till transportsystemet i dess helhet är bl.a. beroende av att hamnarna utvecklas till effektiva och med landtransporterna integrerade omlastningsplatser. Att verka för detta ingår som ett naturligt led i den allmänna transportpolitiken.

Hamnarna i Sverige är huvudsakligen i kommunal ägo och drivs i allmänhet i form av aktiebolag. Sjöfartsverket har ett övergripande ansvar för att sjöfartens infrastruktur, som består av hamnarna och det av staten upprätthållna farledssystemet, är utbyggd för att svara mot de transportpolitiska kraven. Investeringarna i själva hamnområdet hanteras dock av ägaren och de företag som ansvarar för driften. Den befintliga sjöfartsinfrastrukturen kan redan i dag på många håll utnyttjas för ökade transportvolymerna utan större investeringar.

Min bedömning är att det svenska godstransportsystemet även fortsättningsvis skall vara väsentligen marknadsstyrt. Men statens roll bör mot bakgrund av bl.a. samarbetet inom EU förtydligas. Dessutom bör samverkan mellan godstransportsystemets olika aktörer och staten öka.

Godstransportdelegationen har därför inrättats och knutits till regeringen. Delegationen har till uppgift att följa utvecklingen på godstrans-

portområdet samt att utveckla ett trafikslagsövergripande synsätt med syftet att effektivisera godstransportsystemet och göra det ekologiskt hållbart. Delegationen skall komma med förslag till regeringen.

Vi befinner oss vidare nu i planeringsprocessen för åtgärder i transportinfrastrukturen under åren 2002–2011. Statens institut för kommunikationsanalys, SIKa, är sammanhållande i detta arbete, som bedrivs tillsammans med samtliga trafikverk och andra intressenter. Ett av de strategiska analysområdena omfattar hamnstrukturen och sjöfarten.

De frågor som Michael Hagberg berör ryms således inom ramen för såväl Godstransportdelegationens arbetsområde som den pågående strategiska analysen i infrastrukturplaneringen.

Anf. 110 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Näringsministern! Jag får tacka för svaret och även tacka för att jag får tillfälle att diskutera denna för oss i Sörmland och Östergötland oerhört viktiga fråga om satsningar på olika infrastrukturprojekt som görs och skall göras i framtiden.

Jag kan inte låta bli att anknyta till den debatt som näringsministern just hade med Bengtsforsledamöterna om de problem som har varit i Dalsland. Jag tycker att näringsministern och regeringen har gjort ett strålande arbete för att se till att få tankarna på expansiva satsningar och framtidstron att börja spira i det området efter de problem man har haft med vissa industrigrenar.

I Sörmland och Östergötland har vi två hamnar där man har förstått att det är genom samarbete som man kan utveckla godstransportsituationen. Man har de senaste åren haft program för att utveckla hamnarna i Norrköping och i Oxelösund. De två hamnarna ägs till hälften av kommunerna och till hälften av det privata näringslivet.

På SSAB i Oxelösund har man gjort en av de investeringar som näringsministern hänvisade till i den förra debatten på ca 1 miljard. Man har byggt Europas modernaste kallvalsverk. Man har investerat ungefär 350 miljoner i hamnen.

I Norrköping har man också gjort investeringar. Jag kan inte siffrorna, men det är motsvarande investeringar.

Vi tillverkar Europas bästa specialstål. På Holmen Modo Paper utanför Norrköping vidareförädlar man träåvaror till ett av världens bästa papper av olika kvaliteter.

Vi tycker att det är viktigt att vi kan transportera de här produkterna ut i världen. Det är ju framför allt en exportindustri jag redovisar.

Vi vill också se att vi på något sätt får till ett samlat grepp när det gäller frågan om hur vi skall planera just de investeringar som görs av olika hamnar. Vi skall göra det, precis som näringsministern skriver i sitt svar, på ett ekologiskt hållbart sätt. Jag tror kanske inte på en statlig, men åtminstone på en nationell planering av hur vi skall ha det med utvecklingen av våra hamnar. Som näringsministern antyder i sitt svar skall vi göra det på marknadsmässiga grunder i samarbete med samhället, i det här fallet kommunerna och det privata näringslivet. Jag tycker att vi i vårt land, med dess långa kustremsor och de stora växande miljöproblemen i tätorterna, måste ta ett samlat grepp och rikta in oss på att vi får en nationell strategi när det gäller hamnpolitiken.

Prot. 1998/99:78

13 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 111 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Även jag vill säga några ord i den här debatten. Jag kommer från Nynäshamn. Där har vi planer på att satsa på en storhamn.

Rubriken på den här interpellationen är hamnpolitik. Tanken på en nationell hamnpolitik gjorde mig lite orolig. Men när jag hör näringsministerns svar, att det fortsättningsvis skall var väsentligen marknadsstyrt, tycker jag att det känns lugnt. Det kan ju inte vara så att näringsministern eller regeringen pekar ut vilka hamnar man skall satsa på. Det vore ju lite grann att klampa in på det kommunala självstyret. Näringsministerns svar lugnade mig lite grann.

Men jag har en fråga: På vilket sätt skall man förtydliga statens roll i det här?

Anf. 112 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vad jag vill uttrycka är Godstransportdelegationens verksamhet, att man gör bedömningar, att man delger regeringen dem och att vi också kan hantera detta i det EU-arbete som vi gör. Det är vad jag menar.

Sedan vill jag säga att det väl är klassiskt att om det går bra för en kommun och sämre för en annan när det gäller hamnarna vill den ena att staten skall gripa in, medan den andra inte vill det. Jag tror att det är viktigt att vi förhåller oss till detta på det sätt som gäller godstransporter generellt, att det är marknaden som ändå måste vara den avgörande motorn.

Anf. 113 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Jag håller med om det som näringsministern alldeles nyss antydde: Naturligtvis är det marknaden som skall bestämma. Då måste naturligtvis också kostnaderna i samband med att angöra en brygga tas med i beräkningen när vi tittar på idéer om väldigt stora investeringar som skall göras i vissa områden när man kanske inte behöver göra det – kanske framför allt när det gäller den samhällsekonomiska och den miljömässiga delen.

Jag är tämligen orolig för utvecklingen i våra storstadsområden. Folk flyttar till städerna, och vi får större aktivitet i städerna och mindre i glesbygderna. Samtidigt som människorna flyttar till storstäderna och tätorterna kommer man också att få stora problem med att lösa transportfrågorna. När det gäller dessa, i det här fallet godstransporterna, måste vi se till att låta bli att investera i sådant som medför stora miljöangrepp.

Jag väntar med fasa på något jag som verkligen hoppas inte skall hända, nämligen att ett av de fartyg som kommer in till Värtahamnen går på grund i de trånga lederna därute. I stället kan vi ju styra den typen av transporter till platser som ligger utanför storstadsområdena. Jag väntar med fasa på den debatt Eva Arvidsson kan få i sitt område, och som hon säkert kommer att ta upp i sitt inlägg, när det gäller att bygga nya vägar i obruten terräng. Vi har nyligen haft en sådan debatt i Sörmland när den s.k. räta linjen skulle byggas. Det skulle bli byggnation av vägnät från Gävle ned till Norrköping som skulle gå genom obruten terräng och vildmark. Detta är alltså en miljöfråga som jag oroar mig för.

Jag ser dock positivt på att näringsministern betonar att det är med den ekologiska hållbarheten som vi skall kunna bygga de nya transport-

systemen för framtiden. Då är jag mindre orolig för den utveckling som kan komma för storstadsområdena.

Prot. 1998/99:78
13 april

Anf. 114 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Den planerade storhamnen i Nynäshamn, Norvik, har mycket goda förutsättningar. Som Michael tog upp är det trångt i Stockholms skärgård och lätt att segla på, och just därför vill Stockholms hamnar flytta sin trafik ned till Nynäshamn och bygga ut där. Delvis är det alltså av miljöskäl man flyttar trafiken ned till Nynäshamn. En bra hamn med utvecklingspotential skall ha närhet till ett storstadsområde, och i det här fallet är det Stockholmsområdet. Det gynnar både miljön och konsumenterna. 50 % av godset som kommer med båt skall till Mälardalen, och 25 % går till Stockholms län. I Nynäshamn är det en kort, säker insegling och en djup och väderskyddad hamnbassäng.

Precis som näringsministern sade handlar det om konkurrens, och det måste ju vara så: De hamnar som har den största potentialen att utvecklas och ta emot den ökande sjöfarten kommer också att utvecklas därefter.

Sedan vill jag lugna Michael Hagberg lite grann: Eftersom containertrafiken på Östersjön har ökat med 37 % det senaste året tror jag att sjöfarten kommer att öka, och det kommer säkert att behövas fler hamnar. Det behöver alltså inte vara så att Norviks hamn är konkurrent med Bråvikshamnen.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

15 § Svar på interpellation 1998/99:226 om spårbunden kollektivtrafik

Anf. 115 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Barbro Johansson har frågat hur jag avser att agera för att Västra Götalandsregionen skall få en bra och över hela regionen fungerande spårbunden kollektivtrafik samt om jag kommer att tillse att den s.k. principöverenskommelsen blir förlängd till dess att den nya myndigheten Rikstrafiken har kommit i gång med sin verksamhet.

Först av allt vill jag slå fast att regeringen anser att ett väl fungerande transportsystem är en betydelsefull faktor för tillväxten i landets olika regioner. Att ha väl fungerande järnvägstransporter är *en* viktig del i att bygga upp ett effektivt och konkurrenskraftigt transportsystem.

Jag skulle också vilja göra en återkoppling till den transportpolitiska proposition som riksdagen beslutade om i juni förra året. En av de bärande principerna i propositionen var att samordningen mellan trafikslagen och olika trafikutövare skulle förbättras. I propositionen uppmärksammades vissa brister, och regeringen föreslog bl.a. att en ny myndighet, Rikstrafiken, skulle bildas. Rikstrafiken, som startar sin verksamhet den 1 juli i år, skall ha som huvuduppgift att verka för samordning och upphandling av viss interregional trafik. Myndigheten skall utifrån ett kundorienterat perspektiv utveckla den långväga kollektivtrafiken och verka för en ökad samordning av kollektivtrafiken. I detta ligger självfal-

let också att verka för en samordning mellan den interregionala persontrafiken och den regionala och lokala trafiken.

Det är regeringens övertygelse att Rikstrafiken, i samverkan med trafikhuvudmännen och olika trafikoperatörer, kommer att ha goda förutsättningar att utveckla trafiklösningar som bättre kan tillfredsställa olika kundgruppers behov.

I samband med 1988 års trafikpolitiska beslut tecknade staten, Landsningsförbundet, Svenska Kommunförbundet och Svenska lokaltrafikföreningen en "principöverenskommelse om lokal och regional kollektivtrafik på järnväg m.m.". Principöverenskommelsen omfattade de länsjärnvägar med persontrafik som staten år 1987 hade ansvar för. Principöverenskommelsen syftade bl.a. till att trafikhuvudmännen under en övergångsperiod skulle få ersättning för fortsatt drift längs ett antal banor i avvaktan på att mer långsiktiga trafiklösningar skulle kunna utvecklas. Med principöverenskommelsen som grund tecknade staten och respektive trafikhuvudman avtal om en statlig ersättning omfattande 18 länsbanor.

Svenska lokaltrafiken m.fl. har i ett antal olika skrivelser hemställt att avtalen som grundas på principöverenskommelsen skall förlängas, dvs. samma innebörd som i Barbro Johanssons interpellation. Dessa ärenden bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och jag kan inte föregripa regeringens beslut. Jag är därför inte beredd att i nuläget närmare kommentera en eventuell förlängning av dessa avtal.

Anf. 116 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för svaret.

Nästa årtionde, det första på det nya seklet, måste bli järnvägens decennium inom svensk trafikpolitik. Intresset är naturligtvis väldigt stort i den region jag kommer ifrån, det nybildade Västra Götaland. Dagens trafikmönster är till stor del uppbyggt kring väg- och flygtransporter, och det är inte ekologiskt långsiktigt hållbart. Trots de åtaganden som Sverige och andra länder har gjort ökar man sina koldioxidutsläpp. Detta är ett svårt problem. Här måste man minska bil- och flygtrafiken så att det inte blir mer växthuseffekt av det hela. Till det krävs ett trendbrott.

Vi vet att flyget drar sex till åtta gånger mer energi än tåget för att utföra samma transportarbete. Person- och godstransporter med bil är tre till fem gånger så energikrävande som med tåg. Därför måste vi se till att få den här spårbundna trafiken. För miljöns skull och för den långsiktiga hushållningen med naturresurser måste målet vara att järnvägen det närmaste decenniet kraftigt ökar sin andel av transportarbetet på vägtrafikens och flygets bekostnad. Kanske kan då järnvägen bli det konkurrenskraftiga huvudalternativet inom svensk transportpolitik.

För att uppnå detta måste man se till att rusta upp järnvägen och järnvägsnätet. På personsidan är det bra om man kan komma ned i restider under tre timmar mellan de stora städerna. X 2000 går nu mellan Stockholm och Göteborg, och vi vill utöka den trafiken så att folk bl.a. inom den här stora, nya regionen kan ta sig till sina arbetsplatser snabbt, bekvämt och utan alltför mycket inverkan på miljön.

Vi föreslår och hoppas att det i förlängningen också skall bli ett dubbelspår norr om Göteborg upp till Öxnered. Det är nödvändigt för att klara en ökad trafik till Norge och ökad godstrafik från Bergslagen väster

om Väner. Genom det här dubbelspåret blir det också möjligt att förbättra regiontrafiken till Trollhättan och Vänersborg.

Det här är en väldigt viktig utveckling för Västra Götaland. Näringsministern sade att han inte nu kan föregripa regeringens beslut, men jag vill vädja till ministern att försöka förlänga det vakuum som uppstår innan den nya Rikstrafiken kommer i gång. Den skall starta sin verksamhet den 1 juli och kanske inte kan börja arbeta förrän år 2001. Under tiden uppstår detta vakuum. Jag skulle vilja höra näringsministern säga något ytterligare om detta.

Anf. 117 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig bara säga att jag tar till mig den argumentation som interpellanten för fram när det gäller avtalen, och jag kan nog ändå säga att det kommer att lösas på ett rimligt sätt.

Anf. 118 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar än en gång näringsministern för svaret. Det verkar hoppfullt. Det finns ju en hel del trafikhuvudmän i dessa län. Det har varit tre län, och det har varit svårt att samordna trafiken emellan dessa tre län – Skaraborgstrafiken, Älvsborgstrafiken, Bohustrafiken, GL och Stadstrafiken i Göteborg. Det finns också flera regiontågslinjer – Bohusbanan, Älvsborgsbanan, osv. och pendeltågen mellan Göteborg och Trollhättan.

Jag kan berätta att Miljöpartiet i valrörelsen körde ett tåg från Trollhättan ned till Göteborg, och vi stannade vid varje station. Nu går tågen från Trollhättan direkt till Göteborg och stannar inte någonstans. Men det behövs en upprustning. När vi körde detta tåg – det var visserligen gratis den dagen – var det så mycket folk att alla inte fick plats. Alla som åkte med detta tåg sade att de ville ha ett tåg som stannar vid alla stationer längs Götaälvdalen. Människor har alltså ett stort behov av att kunna resa bra kollektivt. Vi har ju väldigt bra kollektivt resande i Lerum med fina tåg. Men vi önskar att det skall finnas på andra ställen. Och tågen skall kunna så att säga studsa – de skall inte bara gå från Trollhättan direkt till Göteborg utan skall kunna studsa i Göteborg och kunna gå vidare ned till Halland eller till Kungsbacka. När man åker från sin hemort till arbetet skall man kunna ta *ett* tåg, och det skall gå ganska snabbt. Då kommer också kollektivtrafikåkandet att öka.

Jag hoppas att näringsministern försöker göra något åt detta vakuum och dessa pengar, så att de tillförs och så att det under tiden inte blir så att man inte satsar på järnvägen i den utsträckning som verkligen behövs i denna nya Västra Götalands-regionen.

Anf. 119 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Med den nya myndigheten, Rikstrafiken, kommer vi att få större möjlighet att få en samverkan mellan de olika huvudmännen.

Som interpellanten säger har tåg helt klart miljöfördelar jämfört med fordon som drivs med fossila bränslen. Regeringen är positiv till en ökad tågtrafik. Men jag menar att vi inte heller får glömma bort att även en del utbyggd kollektivtrafik med bussar torde ge positiva miljöeffekter. Vad vi i första hand måste göra är nämligen att tränga ut bilismen, om vi ser på detta miljömässigt. Sverige skiljer sig ju ändå något från Centraleu-

Prot. 1998/99:78
13 april

*Svar på
interpellationer*

ropa som är mycket mer tätbefolkat. Det finns inte ekonomiska möjligheter att bygga ut tågtrafiken i Sverige på samma sätt som det gör i t.ex. mycket tätbefolkade områden. Jag vill göra denna markering, eftersom vi inte kan bygga rälsbunden trafik till varje punkt i detta land. Men vi är för och vi vill prioritera tågtrafik. Men det är också viktigt att kombinera tågtrafik med andra trafikslag, t.ex. bussar.

Anf. 120 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag kan hålla med om att man inte kan bygga ut tågtrafiken överallt. Men om man tittar just på Västra Götaland har man där tåglinjer som går mellan Vänersborg–Trollhättan direkt ned till Göteborg utan att stanna. Där finns det alltså utbyggd tågtrafik, men man utnyttjar inte detta genom att stanna vid stationerna på väg ned. Vi visade alltså att man faktiskt kan köra på enkelspår och skulle kunna köra dessa tåg varje halvtimme. Man kan också, som jag sade, låta tågen så att säga studsa. Denna trafik handlar inte så mycket om att bygga nya linjer utan att utnyttja befintlig spårbunden trafik och att utnyttja den rätt och samtidigt kanske göra den något snabbare. Det är också en möjlighet. Jag tycker alltså att det är viktigt att utnyttja det som finns och kanske bygga ett dubbelspår upp mot Trollhättan.

Anf. 121 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig säga att i planerna ligger också att bygga ett dubbelspår.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1998/99:227 om nordöstra Skaraborg som stödområde

Anf. 122 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder näringsministern avser att vidta för att särskilt föra fram nordöstra Skaraborg som ett område för stöd från strukturfonderna.

Sedan Sverige år 1995 blev medlem i Europeiska unionen har vissa regioner fått del av de gemenskapsmedel som används för strukturinsatser. Under innevarande period finns elva geografiskt avgränsade målområden i Sverige där stöd kan lämnas via strukturfonderna.

Vid mötet med EU:s stats- och regeringschefer i Berlin i mars enades de om grunderna för gemenskapens strukturpolitik och budgeten för perioden 2000–2006. För svensk del innebär uppgörelsen att vi får en väsentlig ökning av resurserna för strukturfondsinsatser den kommande perioden.

I beslutet görs också en geografisk avgränsning av de s.k. mål 1-regionerna. För svensk del innebär det att det nuvarande mål 6-området utökas med kusten i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.

När det gäller medel för strukturfondernas mål 2 fastställdes kriterier för hur dessa regioner skall utses. Den geografiska avgränsningen i de

enskilda medlemsstaterna kommer att fastställas av kommissionen efter diskussioner med berört land.

Regeringen kommer därför nu att analysera vilket resultat de fastställda kriterierna ger för svensk del. I detta arbete kommer en samlad bedömning att göras av de regionalpolitiska problemens svårighetsgrad och behovet av stöd. Det är för tidigt att redan nu kommentera enskilda regioner och deras möjligheter att ingå i det framtida mål 2-området.

Det är dock viktigt att komma ihåg att insatser med strukturfondsmedel görs och kommer att göras även utanför de geografiskt avgränsade målregionerna. Inom ramen för mål 3 kommer insatser att kunna göras mot arbetslöshet och för att öka arbetskraftens kompetens. Utöver detta kommer det att finnas möjligheter att göra insatser för att underlätta landsbygdens utveckling. Dessutom kommer det att finnas resurser för gemenskapsinitiativen.

Anf. 123 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret på min interpellation. Men jag lovar att jag har läst det tio gånger. Och jag är ganska imponerad över att näringsministern svarar på en interpellation men ändå inte svarar på den. Det är också en konst. Eftersom jag inte har fått mera svar än jag själv har läst mig till innan jag skrev interpellationen, väljer jag därför att fråga vidare.

Bakgrunden till interpellationen är att området nordöstra Skaraborg uppfyller målen för inplacering som geografiskt avgränsat stödområde för strukturfonder. Reduktionen av antalet jobb kan jämföras med varje annan svensk region som fått regionalpolitiskt stöd. Och endast Karlsborg har fått ta del av vissa stöd.

Nästan vart fjärde arbetstillfälle i detta område har försvunnit sedan 90-talets början. Mer än en tredjedel, 37 %, återfinns inom tillverkningsindustrin. Av kvinnorna är drygt 10 % öppet arbetslösa. Nordöstra Skaraborg har, måste jag säga, positivt utvecklats till en av Sveriges industritaste regioner. Detta har nu lett till att regionen är inne i ett mycket känsligt läge.

EU-mål 2 omfattar åtgärder som syftar till förnyelse i områden som drabbas eller hotas av industriell tillbakagång. Utbildningsnivån – 72 % med enbart tvåårigt gymnasium och 6 % med högskoleutbildning över tre år – måste få näringsministern att agera, för annars kommer de sociala klyftorna jämfört med både regionen Västra Götaland och landet att öka ännu mera.

Kommunerna och landstinget har den 11 november förra året till näringsminister Björn Rosengren hemställt om inplacering i EU:s geografiskt begränsade stödområden. En uppvaktning gjordes den 3 december. Ändå svarar ministern: ”Det är för tidigt att redan nu kommentera enskilda regioner och deras möjligheter att ingå i det framtida mål 2-området.”

Jag vill veta: Hur skaffar ministern sin kunskap om de olika regionernas behov i landet? Vilka rådgivare har ministern? Det är väl inte så att det automatiskt skall vara så att de regioner som redan placerats in skall få fortsätta så utan att det görs en ordentlig analys av hela landet. När kommer kommissionen att fastställa detta? Det dröjer ju innan en ny kommission blivit varm i kläderna.

Prot. 1998/99:78
13 april

*Svar på
interpellationer*

Om vi får en väsentlig ökning av resurserna för strukturfondsinsatser under den kommande perioden kan väl ändå inte näringsministern få tunghäfta när det gäller att våga lova *något* om detta område. Vad gäller både minskningen av befolkningen och nivån på arbetslösheten uppvisar nordöstra Skaraborg värden som endast motsvaras av vart tredje mål 2-, 5 b- och 6-område som i dag har stöd från strukturfonderna. Varför vågar då inte näringsministern sig på ett försökt till ett positivt uttalande?

Anf. 124 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som jag sade är detta med storleken på det totala utrymmet i dagsläget inte klart. Som jag också påpekade kommer vi att analysera vilka regioner som uppfyller förordningens krav och som är i störst behov av stöd. Sedan lägger vi fram förslaget för EU-kommissionen, som därefter kommer att fastställa detta. Förhoppningsvis sker det i vår.

Det finns ingen som helst anledning för mig att här mellan tummen och pekfingret utlova något. Den argumentation som förs från Ulla-Britt Hagström är av en sådan tyngd att det är troligt att det som Ulla-Britt Hagström söker, dvs. en reaktion på att detta bör ingå i EU:s strukturfonder, i detta fall mål 2 – också hamnar där. Men jag kan inte stå här i talarstolen, med det underlag som jag har och mot bakgrund av att vi ännu inte kommit fram med analysen, och säga att det blir det och det och det. Det får jag återkomma till. Jag hoppas att detta uppfattas positivt.

Anf. 125 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Ja, det var positivt, för det var ett bra sätt att ändå säga att det här kanske blir möjligt – detta jämfört med att tidigare inte säga någonting alls. Jag förstår att detta med storleken ännu inte är klart och att man måste analysera, att förslagen skall passera EU-kommissionen osv. Men jag blir lite rädd när jag läser vad Boverket skriver i sin rapport *Utveckling av det svenska arbetet inom EU:s strukturfonder med stöd från den fysiska planeringen*:

”De svenska programdokumenten för denna första programperiod med Sverige som EU-medlem arbetades fram under stark tidspress. Inför kommande programperiod är det rimligt att anta att mer tid kommer att finnas för att förbereda och ta fram programdokumenten. Det är angeläget att de erfarenheter som dragits under innevarande period utnyttjas i det kommande arbetet.”

Då vill jag fråga näringsministern: Hur långt har regeringen kommit i sin analys av innevarande programperiod? Vilka initiativ från regeringen gjorde t.ex. att mål 6-området utökades med kusten i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län?

Jag tror egentligen att näringsministern skulle ha god nytta av att ta del av Kommunala utjämningsutredningens material – jag satt själv med där, men det är inte därför som jag säger detta. Även om det är många slutsatser i den politiska hanteringen som jag inte ställer upp på måste jag säga att det finns oerhört mycket uppgifter om ”temperaturen” i landet, i kommunerna och i regionerna som det är värdefullt att ta del av inför regeringens analys av de regionalpolitiska problemens svårighetsgrad och behovet av stöd.

Vidare anser jag att jämställdhetsaspekter är mycket viktiga i det här sammanhanget. Även om insatser alltså kommer att göras inom ramen

för mål 3, som ministern skisserat här, måste området få sin rättvisa inplacering i strukturfondernas avgränsade målregioner.

Jag upprepar därför frågan, fru talman: Hur långt har regeringen kommit i sin analys av innevarande programperiod, och när kommer näringsministern med det första förslaget?

Prot. 1998/99:78
13 april

Svar på
interpellationer

Anf. 126 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Tanken är att vi, när vi och regionerna nu arbetar med tillväxtavtalen och kommer in med en rapport under april, ur detta också skall kunna avläsa de olika projekten och de olika idéer som finns om tillväxten; detta samtidigt som vi skall analysera regionernas styrka. Det skall kopplas till bl.a. mål 2. Därmed tycker jag att vi verkligen gör den här analysen. Ett uttryck för det är att jag inte kan svara exakt att det kommer att bli så eller så. Vi förbereder detta så väl som det är möjligt. Därmed får Ulla-Britt Hagström avvakta var regeringen hamnar i denna fråga.

Anf. 127 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar för det. Samtidigt känner jag att det inte får bli samma snabbhet som förra gången. Om tilläggsavtalen skall analyseras och rapporten skall komma i april finns ju risken att det blir samma hastverk som tidigare. Jag tycker att huvudslutsatsen är tydlig. De nordöstra delarna av Skaraborg har problem på en nivå som gör att de skall vara en del av mål 2-området under perioden 2000–2006.

Nordöstra Skaraborg uppvisar regionala utvecklingsproblem som i de här sammanhangen tydligt motiverar stöd också i förhållande till svenska regionalpolitiska kriterier.

Man kan läsa i *Landsbygdsregioner Mål 2* att det skall uppfylla någon kombination av att befolkningstätheten är under 100 invånare per kvadratkilometer eller en andel av de anställda i jordbruket som ligger på lägst samma nivå som dubbla EU-värdet. Alternativt kan det vara en genomsnittlig arbetslöshet över EU-genomsnittet under de tre senaste åren eller en nedgång i befolkningen från 1985.

Nordöstra Skaraborg uppfyller dessa villkor. Detta är fastställt.

Slutligen: Andelen svensk befolkning som i dag finns i nationellt stödområde är en av de absolut minsta i Europa, 12 %. Därför tycker jag inte att det egentligen finns någon anledning för näringsminister Björn Rosengren att tveka om nordöstra Skaraborg.

Anf. 128 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Om jag hade att utgå från interpellantens engagemang i frågan skulle jag ha sagt ja med en gång. Men nu måste jag faktiskt utgå från sakläget. I regionen har frågan om tillväxtavtal behandlats under ungefär ett år. Nu får vi in det materialet, och det skall kopplas till andra analyser. Sedan kommer vi att kunna ta fram det som vi anser är rimligt. Mot den bakgrunden tycker jag att vi ändå har tagit den tid på oss och att vi har gjort den analys som Ulla-Britt Hagström efterfrågar. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1998/99:69 till skatteutskottet
1998/99:108 till justitieutskottet

Motioner
1998/99:Sf10–Sf14 till socialförsäkringsutskottet
1998/99:1998/99:U10 till utrikesutskottet

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1998/99:KU22
Skatteutskottets betänkanden 1998/99:SkU14 och SkU15
Justitieutskottets betänkande 1998/99:JuU20
Lagutskottets betänkanden 1998/99:LU16 och LU17
Trafikutskottets betänkande 1998/99:TU7

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
1998/99:84 Lag om skatt på avfall
1998/99:101 Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt m.m.
1998/99:106 Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m.

Motioner
med anledning av skr. 1998/99:50 Meddelande om kommande förslag
om ändring av reglerna för beskattning vid omstruktureringar
1998/99:Sk24 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1998/99:Sk25 av Johan Pehrson och Karin Pilsäter (fp)

20 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 12 april

1998/99:249 av *Runar Patriksson* (fp) till näringsministern
Arbetsmarknaden i västra Värmland
1998/99:250 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern
Användning av biobanker
1998/99:251 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Skolan och synskadade barn med multipelhandikapp

den 13 april

Prot. 1998/99:78
13 april

1998/99:252 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Patent- och registreringsverket
1998/99:253 av *Margareta Viklund* (kd) till socialministern
Vård i livets slutskede
1998/99:254 av *Margareta Viklund* (kd) till socialministern
Kvinnomisshandel

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 april.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 12 april

1998/99:527 av *Anders Ygeman* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Den personliga integriteten vid anställningar
1998/99:528 av *Bertil Persson* (m) till näringsministern
Stormarknader i Danmark och Skåne
1998/99:529 av *Margareta Viklund* (kd) till socialministern
Utnyttjande av barn

den 13 april

1998/99:530 av *Berit Jóhannesson* (v) till statsrådet Leif Pagrotsky
Vapenexport till Natoländer
1998/99:531 av *Eva Flyborg* (fp) till finansministern
Hushållsnära tjänster

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 april.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 7 april

1998/99:511 av *Monica Öhman* (s) till jordbruksministern
Fettfenklippning av lax

1998/99:497 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Pierre Schori
Kosovo

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 april.

23 § Kammaren åtskildes kl. 19.50

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.42 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Anmälan om ny ersättare för statsråd	1
3 § Ledighet, m.m.	1
4 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning	1
Välkomsthälsning	2
Anf. 1 TALMANNEN	2
5 § Information från regeringen om situationen i Kosovo	2
Anf. 2 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	2
Anf. 3 LENNART DALÉUS (c)	4
Anf. 4 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	5
Anf. 5 LARS OHLY (v)	5
Anf. 6 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	6
Anf. 7 LARS OHLY (v)	6
Anf. 8 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	6
Anf. 9 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	7
Anf. 10 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	7
Anf. 11 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	7
Anf. 12 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	8
Anf. 13 MARIANNE ANDERSSON (c)	8
Anf. 14 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	8
Anf. 15 MARIANNE ANDERSSON (c)	9
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	9
Anf. 17 GÖRAN LENNMARKER (m)	9
Anf. 18 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	10
Anf. 19 GÖRAN LENNMARKER (m)	10
Anf. 20 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	11
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp)	11
Anf. 22 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	11
Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp)	12
Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	12
Anf. 25 PER LAGER (mp)	12
Anf. 26 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	13
Anf. 27 PER LAGER (mp)	13
Anf. 28 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	13
Anf. 29 MARGARETA VIKLUND (kd)	13
Anf. 30 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	13
Anf. 31 MARGARETA VIKLUND (kd)	13
Anf. 32 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	14
Anf. 33 KARIN WEGESTÅL (s)	14
Anf. 34 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	14
Anf. 35 KARIN WEGESTÅL (s)	14
Anf. 36 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	15
Anf. 37 KENT HÄRSTEDT (s)	15
Anf. 38 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	15
Anf. 39 KENT HÄRSTEDT (s)	16

Anf. 40	Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	16
Anf. 41	AMANDA GRÖNLUND (kd).....	16
Anf. 42	Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	16
Anf. 43	STEN TOLGFORS (m)	16
Anf. 44	Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	17
Anf. 45	STEN TOLGFORS (m)	17
Anf. 46	Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	18
Anf. 47	WILLY SÖDERDAHL (v)	18
Anf. 48	Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	18
Anf. 49	WILLY SÖDERDAHL (v)	18
Anf. 50	TALMANNEN	18
6 §	Svar på interpellation 1998/99:197 om telekommunikation	19
Anf. 51	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	19
Anf. 52	PER WESTERBERG (m)	19
Anf. 53	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	20
Anf. 54	PER WESTERBERG (m)	20
7 §	Svar på interpellation 1998/99:208 om stöd till varvsnationer	21
Anf. 55	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	21
Anf. 56	STEN ANDERSSON (m)	22
Anf. 57	ANDERS KARLSSON (s)	22
Anf. 58	LARS BÄCKSTRÖM (v)	23
Anf. 59	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	24
Anf. 60	STEN ANDERSSON (m)	25
Anf. 61	ANDERS KARLSSON (s)	26
Anf. 62	LARS BÄCKSTRÖM (v)	26
Anf. 63	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	27
Anf. 64	STEN ANDERSSON (m)	27
8 §	Svar på interpellation 1998/99:225 om småföretagen och ALMI	28
Anf. 65	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	28
Anf. 66	EWA THALÉN FINNÉ (m)	28
Anf. 67	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	29
Anf. 68	EWA THALÉN FINNÉ (m)	30
Anf. 69	Statsrådet MONA SAHLIN (s)	30
9 §	Svar på interpellation 1998/99:184 om jämsällldhetsdebatten.....	31
Anf. 70	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	31
Anf. 71	STEN TOLGFORS (m)	31
Anf. 72	ULLA HOFFMANN (v)	33
Anf. 73	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	34
Anf. 74	STEN TOLGFORS (m)	34
Anf. 75	ULLA HOFFMANN (v)	36
Anf. 76	Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
Anf. 77	STEN TOLGFORS (m)	37

10 § Svar på interpellation 1998/99:202 om rehabilitering och

jämställdhet 38

Anf. 79 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 38

Anf. 80 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) 40

Anf. 81 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 41

Anf. 82 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) 42

Anf. 83 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 43

Anf. 84 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) 43

Anf. 85 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 44

Ajournering..... 44

Återupptagna förhandlingar 44

11 § Svar på interpellation 1998/99:221 om sexuella

övergrepp mot barn 44

Anf. 86 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 44

Anf. 87 ANNE-KATRINE DUNKER (m)..... 46

Anf. 88 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 48

Anf. 89 ANNE-KATRINE DUNKER (m)..... 48

Anf. 90 MAJ-INGER KLINGVALL (s) 49

Anf. 91 ANNE-KATRINE DUNKER (m)..... 49

Anf. 92 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)..... 50

12 § Svar på interpellation 1998/99:198 om

arbetsmarknadsåtgärder..... 51

Anf. 93 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 51

Anf. 94 CHRISTER SKOOG (s)..... 52

Anf. 95 MARIA LARSSON (kd)..... 53

Anf. 96 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 53

Anf. 97 CHRISTER SKOOG (s)..... 54

Anf. 98 MARIA LARSSON (kd)..... 55

Anf. 99 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 55

Anf. 100 CHRISTER SKOOG (s)..... 56

Anf. 101 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 56

13 § Svar på interpellation 1998/99:222 om Bengtsfors 56

Anf. 102 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 56

Anf. 103 MAGNUS JACOBSSON (kd) 57

Anf. 104 ELVER JONSSON (fp)..... 58

Anf. 105 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 59

Anf. 106 MAGNUS JACOBSSON (kd) 60

Anf. 107 ELVER JONSSON (fp)..... 61

Anf. 108 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 61

14 § Svar på interpellation 1998/99:223 om hamnpolitik..... 62

Anf. 109 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 62

Anf. 110 MICHAEL HAGBERG (s) 63

Anf. 111 EVA ARVIDSSON (s)..... 64

Anf. 112 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)..... 64

Anf. 113 MICHAEL HAGBERG (s) 64

Anf. 114 EVA ARVIDSSON (s)..... 65

15 § Svar på interpellation 1998/99:226 om spårbunden kollektivtrafik.....	65
Anf. 115 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	65
Anf. 116 BARBRO JOHANSSON (mp)	66
Anf. 117 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	67
Anf. 118 BARBRO JOHANSSON (mp)	67
Anf. 119 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	67
Anf. 120 BARBRO JOHANSSON (mp)	68
Anf. 121 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	68
16 § Svar på interpellation 1998/99:227 om nordöstra Skaraborg som stödområde	68
Anf. 122 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	68
Anf. 123 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	69
Anf. 124 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	70
Anf. 125 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	70
Anf. 126 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	71
Anf. 127 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	71
Anf. 128 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	71
17 § Hänvisning av ärenden till utskott	72
18 § Förnyad bordläggning.....	72
19 § Bordläggning.....	72
20 § Anmälan om interpellationer	72
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	73
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	73
23 § Kammaren åtskildes kl. 19.50	74

Elanders Gotab, Stockholm 1999